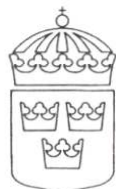

Riksdagens protokoll

1992/93:36

Onsdagen den 2 december

Kl. 9.00 – 14.29

Protokoll
1992/93:36

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 november.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1992/93:139 och 148 till lagutskottet

Motionerna
1992/93:Sk11–Sk22 till skatteutskottet

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 25 november

Företogs till avgörande lagutskottets betänkande 1992/93:LU4, utrikesutskottets betänkanden 1992/93:UU2 och UU7, kulturutskottets betänkanden 1992/93:KrU4, KrU5 och KrU6, näringsutskottets betänkanden 1992/93:NU4, NU5 och NU6 samt bostadsutskottets betänkanden 1992/93:BoU1, BoU2 och BoU3 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 31).

Lagutskottets betänkande LU4

Utskottets hemställan bifölls med 273 röster mot 14 för motion 1991/92:L425 av Barbro Westerholm. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Utrikesutskottets betänkande UU2

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande UU7

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU4

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU5

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU6

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU4

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU5

Mom. 1 (registreringsavgifter avseende elmateriel)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion N4 av Hans Nyhage och Lars Björkman i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 2–5

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU6

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU1

Mom. 1 (genomförande av detaljplan genom fastighetsreglering i vissa fall)

Utskottets hemställan bifölls med 281 röster mot 19 för reservation 1 av Dan Eriksson i Stockholm.

Mom. 4 (ersättning för kostnader vid förrättningsförfarandet)

Utskottets hemställan bifölls med 281 röster mot 20 för reservation 3 av Dan Eriksson i Stockholm.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU2

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU3

Utskottets hemställan bifölls.

Meddelande om samlad votering

Talmanen meddelade att konstitutionsutskottets betänkanden KU7, KU9 och KU10, finansutskottets betänkande FiU11, skatteutskottets betänkande SkU12, justitieutskottets betänkanden JuU8, JuU9 och JuU10, lagutskottets betänkanden LU6, LU7, LU8, LU9, LU12, LU13 och LU24 samt

4 § Allmänna helgdagar, m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1992/93:KU7 Allmänna helgdagar, m.m.

Anf. 1 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Jag skall tala för den socialdemokratiska reservationen. Vi upprepar förra årets nej till att utreda frågan om att göra nationaldagen till helgdag och sålunda arbetsfri.

Utskottsmajoriteten säger nej till en översyn av det offentliga belöningssystemet. Moderater, folkpartister, ny- och kristdemokrater uttalar sympati för denna översyn, vars syfte är, hör och häpna, att återinföra ordensväsendet i Sverige.

Jag hoppas på en kort debatt. Riksdagen skall i ekonomiska orostider inte öda alltför mycket kraft och tid på perifera politiska områden.

Mot Socialdemokraternas uttryckliga vilja beslöt riksdagen förra året att frågan om att göra nationaldagen till helgdag skulle utredas. Frågan har en i hög grad ekonomisk aspekt. En arbetsfri dag till på året innebär att BNP åderlås med någon procent. Hur mycket det exakt kostar beror naturligtvis på var i veckan nationaldagen infaller och om t.ex. klämdagar uppstår.

Vi har för närvarande ingen ekonomisk tillväxt alls, vilket är ett alarme-
rande symptom på att allt inte står väl till i riket. För första gången sedan andra världskriget sjunker BNP i år och väntas sjunka även nästa år.

Jag vill också erinra om att LO haft starka invändningar mot att de som inte avtalat sig till rätten till två extra semesterdagar lagvägen skulle få dem slopade i ett av de krispaket som tillkom för att sanera vår ekonomi. Att i detta läge utreda om en eventuell ny arbetsfri dag för alla skall införas är mot denna bakgrund stötande.

Vi socialdemokrater anser att nationaldagen firas under värdiga former redan i dag.

Fru talman! Regeringen har inte lyft ett finger för att effektuera riksdagsmajoritetens beställning om utredning, fastän man har haft ett år på sig. Detta har framkommit vid en förfrågan hos statsrådsberedningen. Man hänvisar till det rådande ekonomiska läget och handlar enligt min mening omdömesgillt. Jag yrkar bifall till s-reservationen.

Moderater, folkpartister, nydemokrater och kds:are anser att det finns fog för att ordenssystemet införs på nytt. Det avskaffades 1975. Så här uttalar sig reservanterna: "Under den tid som därefter" – alltså efter 1975 – "förflutit har de argument som låg till grund för reformen förlorat mycket av sin tyngd, medan betydelsen av de historiska traditionerna fått en starkare betoning. Det har framkommit behov av ett mer nyanserat offentligt belöningssystem ---." Vilka behov? För vem? Detta, fru talman, är ju bara lösa och luddiga påståenden. Jag anser att Sverige varit mer modernt och framsynt

än övriga länder och avskaffat en del av de nådevedermälen som för det mesta följer med i den statliga befordringsgången.

Traditioner är inte enbart av godo därför att de är historiska – långt därifrån. En evig företeelse som löper genom historien är naturligtvis den mänskliga fåfängan, omöjlig att utrota förvisso, men kanske möjlig att något stävja i en modern demokrati.

För den som vill få en annan invinkling på ordensväsendet vill jag varmt rekommendera en essä i ämnet av Ingemar Hedenius. Den återfinns i samlingen "Den oanständiga anständigheten". Om man uppskattar satir över brackighet utlovar jag stort utbyte av texten.

Anf. 2 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Jag skall när det gäller allmänna helgdagar tala å utskottsmajoritetens vägnar och när det gäller det svenska ordensväsendet å utskottsnoritetens vägnar.

Frågan huruvida den svenska nationaldagen, tillika svenska flaggans dag, skall bli allmän helgdag har i omgångar behandlats i motioner här i riksdagen. Även frågor om att avskaffa, inrätta eller flytta om andra allmänna helgdagar har under åren väckts.

De allmänna helgdagarna finns nu samlade i en särskild lag som trädde i kraft den 1 januari 1990. I lagen definieras närmare vad som avses med allmän helgdag samt namnges dessa.

Lagen anger i första hand borgerliga helgdagar i bemärkelsen arbetsfria dagar, medan helgdagar i kyrklig mening fastställs av kyrkomötet genom kyrklig kungörelse. Borgerliga och kyrkliga helgdagar sammanfaller för närvarande i de flesta fall.

Frågan om antal och placering av s.k. allmänna helgdagar har i regel en betydande rättsverkan och ganska stora samhällsekonomiska konsekvenser. Flera av våra nuvarande allmänna helgdagar och deras inplacering i almanackan inbjuder till en generös planering av s.k. klämdagar, dvs. att en eller flera ordinarie arbetsdagar som föregår en eller flera allmänna helgdagar förvandlas till lediga dagar genom kompenserad tid för övertidsarbete, genom styckvisa semesterdagar eller kanske rent av genom sjukskrivning – vad vet jag? Produktionsbortfallet blir härigenom betydande för en redan hårt ansträngd samhällsekonomi.

Frågan om att införa nya allmänna helgdagar bör därför inte prövas med mindre än att någon eller några andra slopas i stället. Det kan ha sitt intresse att i detta sammanhang erinra, fru talman, om att man i Storbritannien nyligen har beslutat sig för att avskaffa första maj som en allmän helgdag.

Konstitutionsutskottet är dock inte berett att i det nu aktuella sammanhanget förorda att vissa helgdagar avskaffas. Frågan om antalet helgdagar är för övrigt föremål för behandling i finansutskottet med anledning av motioner väckta i anslutning till proposition 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin.

Konstitutionsutskottet har både 1990 och 1991 behandlat motioner om att göra nationaldagen till allmän helgdag. Senast uttalade utskottet – väl medvetet om frågans ekonomiska aspekter – att frågan på lämpligt sätt borde bli föremål för utredning. Riksdagen beslutade att som sin mening ge rege-

ringen detta till känna. Ännu har dock inget förljudits i denna del från regeringskansliet – det är helt rätt som Catarina Rönnung anmärkte.

Vid förnyad prövning av frågan nu med anledning av Harald Bergströms och Anders G Högmars motion har konstitutionsutskottet inte funnit anledning till något ytterligare tillkännagivande utan vidhåller sitt tidigare ställningstagande.

Fru talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkande 1992/93:KU7 såvitt avser moment 1 och avslag på motionerna K813, K821 och K825 i motsvarande del.

Beträffande frågan om ordensväsendet m.m. vill jag anföra följande. 1975 års reformering av det offentliga belöningssystemet innebar en rejäl dränering av det svenska ordensväsendet såvitt avser svenska medborgares möjligheter att motta Kungl. Maj:ts orden såsom erkänsla för viktiga samhällsin-satser.

Enligt den då, och även nu, förhärskande socialdemokratiska doktrinen återspeglade detta belöningssystem ”en gången tids samhällssyn”; ”ordnarna kunde inte anses fylla sin uppgift som belöning och erkänsla”.

Det är en lustig tanke, fru talman, att erinra sig – och möjligen också något av ödets ironi – att i många socialistiska stater sågs på den tiden, ganska nyligen för övrigt, potentater av skilda kulörer vandra runt som behängda operetthjältar med diverse grannlåt och tingeltangel på kavajuppslaget. Nu är det visserligen statssocialismen som hör till en gången tids samhällssyn. Någon form av synbar belöning för dem som fick den att slutligen packa ihop vore möjligen på sin plats!

Nåväl, utskottets majoritet anser nu att en översyn av det offentliga belöningssystemet bör anstå intill dess det tydligare visats att ett mer utvecklat belöningssystem skulle kunna fylla sin uppgift. När och hur detta tydligare skall visa sig i praktiken, därom ger majoriteten inget besked.

Det är tvärtom så, att både historiska och praktiska skäl nu länge nog talat för ett mer nyanserat, offentligt belöningssystem än det som för närvarande gäller. Sverige är i dag nästan det enda land i Europa som saknar ett officiellt ordensväsende för de egna medborgarna. Och med tanke på de allt intensivare internationella och inomeuropeiska kontakterna och integrationssträvandena ter sig en sådan brist som anmärkningsvärd och främmande.

Ett offentligt belöningssystem är ett billigt och ofta uppskattat sätt att visa erkänsla och tacksamhet för medborgerliga förtjänster och berömvärda insatser. Närmast av dessa skäl bör därför det offentliga belöningssystemet bli föremål för en nyanserad översyn. Detta bör riksdagen såsom sin mening ge regeringen till känna.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation nr 2 under mom. 2, fogad till KU:s betänkande 1992/93:KU7 beträffande ordensväsendet och bifall till däri behandlade motioner samt avslag på utskottets hemställan i motsvarande del.

Anf. 3 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Henrik S Järrel. Har Henrik Järrel någon aning om varför regeringen har varit så kallsinnig till en utredning om nationaldagen? Har Henrik Järrel möjligtvis andra informationer än vad jag har?

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*Allmänna helg-
dagar, m.m.*

Jag vill påminna om en sak som alla i den här kammaren är väl medvetna om, nämligen att vi har världens starkaste socialdemokrati i Sverige. Alla inser att det är dödfött att spekulera i att slopa Första maj som helgdag, även om vi på radio i morse kunde höra att man har gjort det i Storbritannien. Första maj är arbetarrörelsens helgdag. Den ingår i arbetarrörelsens hundra-åriga historia. Det är en dag som firas till arbetets och arbetarnas ära. Det är en fin helgdag som man bör slå vakt om.

Henrik Järrel var inne på ordensväsendet. Jag tyckte att han talade litet tvetungat. Det gamla ordensväsendet förde med sig att operetthjältar uppträdde med tingel-tangel på bröstet, sade han. Han ville att man skulle införa ett mera exklusivt och reformerat ordensväsende. Jag tycker att Sverige som en modern stat borde låta sig nöja med att ordensväsendet avskaffades 1975. De som fortfarande vill ha tingel-tangel på bröstet kan med litet tur och skicklighet komma i åtnjutande av någon trevlig medalj att hänga på bröstet.

Anf. 4 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Fru talman! Att regeringen har förhållit sig avvaktande i den här frågan har säkert ett samband med den svåra ekonomiska situation som Sverige för närvarande befinner sig i. Men det hindrar inte att riksdagen har gjort sitt tillkännagivande. Som jag antydde har finansutskottet för närvarande till prövning propositionen om en ekonomisk politik för Sverige i kristider. Det kan förväntas att regeringen vill avvakta utskottets behandling av frågan.

Och än en gång: Det är kanske inte fråga om att införa en ny helgdag, utan möjligen att se över om man kan göra omflyttningar och eventuellt avskaffa någon annan helgdag till förmån för införandet av en ny. Då framstår säkert för väldigt många människor just nationaldagen trots allt som mer naturligt än Första maj. Därmed säger jag inte att vi nödvändigtvis måste avskaffa Första maj, men det ligger nära till hands att avskaffa den helgdagen. Också i Storbritannien har ju arbetarrörelsen en utomordentligt stark ställning. Det bör noteras att man där har fattat beslut om ett avskaffande, vilket jag tycker är remarkabelt.

Angående operetthjältar i öst vill jag framhålla att man där har dekorerat och medaljerat krigsveteraner och andra som på olika sätt på slagfältet utmärkt sig för att ha oskadliggjort oliktänkande. Det har man medaljerats för i både tid och otid. Vi reservanter anser att det svenska ordensväsendet, om det återinförs, naturligtvis skall premiera samhällseliga och värdefulla insatser gjorda till samhällets och andras gagn. Det skall inte uppfattas som något tingel-tangel. Tingel-tanglet i öst har mer att göra med medaljer och tapperhetsutmärkelser än med ordensväsende.

Anf. 5 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag har i huvudsak ingen annan mening än den som utskottet ger uttryck för i betänkandet. Jag ansluter mig till den socialdemokratiska reservationen under mom. 1, som gäller synen på nationaldagen.

Vi i vårt parti anser att firandet av nationaldagen ger tillräckliga möjligheter för att uppmärksamma den dagens betydelse. Men det utesluter inte att jag anser att vi i riksdagen så småningom bör ta oss en funderare på fördel-

ningen av helgdagar. Det sägs i betänkandet – och Catarina Rönnung var också inne på detta – att helgdagarna har avsevärd ekonomisk betydelse.

Vi är alla mer eller mindre anhängare av en rörlig arbetsmarknad. Det innebär att folk som är goda vänner eller släkt med varandra skall kunna arbeta och bo på olika håll i landet men ändå kunna upprätthålla kontakt och ha möjlighet till samvaro i rimlig omfattning. För avkoppling och för samvaro med släkt och vänner spelar helgdagarna en stor roll. Från denna synpunkt är det olyckligt att i stort sett alla röda dagar i almanackan koncentreras till jul och första halvåret, medan det andra halvåret inte har mer än möjligtvis en röd lördag vid Allhelgonahelgen, som dessutom inte har någon helgdagsafton.

Vid många arbetsplatser arbetar man full dag på fredagen före Alla helgons dag, eller också måste man arbeta in den ledighet som man tar ut under fredagseftermiddagen.

Om det nu trots allt görs en översyn av helgdagarna i samband med synen på nationaldagen, borde man se på möjligheten att införa en helgdag under den långa, mörka hösten. Massor med norrlänningar, som mer eller mindre motvilligt har tvingats att arbeta i storstäderna, skulle glädjas åt ökade möjligheter till ett andningshål också under hösten. En sådan reform vore dessutom god personalvård.

Tre sammanhängande dagars ledighet för alla någon gång under hösten får för min del gärna införas genom att man minskar antalet helgdagar på våren. En möjlighet vore att införa en svensk FN-dag en fredag i slutet av oktober.

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 6 PEHR LÖFGREEN (m):

Fru talman! Det är mig självfallet främmande att vilja överdramatisera utskottsmajoritetens yrkande om avslag på min motion. Jag kan ha viss förståelse för argumentet att riksdagen under den ekonomiska kris som vi nu genomgår skall ägna sig åt verkligt centrala frågor, åt ärenden som kan bidra till att dra oss upp ur det eländes elände som den internationella lågkonjunkturen försatt oss i.

Fru talman! Samtidigt kan det med viss rätt göras gällande att vi i ett läge som innebär reformstopp skulle kunna ägna uppmärksamhet åt att i lugn och ro och utan stora åthävor rätta till beslut fattade av våra företrädare. Dessa beslut har uppenbarligen kommit till i stor hast och under trycket av en s.k. tidsanda, vilken förändras på samma sätt som kjollängden i dammodet.

Jag kan inte frigöra mig från intrycket att utskottsmajoriteten skjutit ifrån sig den mödosamma uppgiften att sätta sig in i ärendet. Argumenteringen för avslag på motionen är närmast identisk med resonemanget i den proposition från 1973 som i ett slag avskaffade den mer än tvåhundraåriga traditionen att belöna medborgerliga insatser med tilldelande av någon av de kungliga ordnarna.

Ont gjordes värre genom att ordensväsendet i viss utsträckning bibehölls, nämligen för utlänningar. Detta är en ordning som väckt och väcker förvirring och undran utomlands.

Såväl i reservationen till 1973 års regeringsförslag som i min motion fastslås med all önskvärd tydlighet att systemet med ordnar, vilka med något

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Allmänna helgdagar, m.m.

slags automatik och i en hierarkisk skala tilldelades offentliga befattningshavare, överlevt sig själv och borde avskaffas. Samtidigt fastslås det legitima behovet av belöningar för framstående medborgerlig förtjänst. Detta behov skulle bättre kunna tillgodoses genom selektivt och återhållsamt utdelande av de traditionella ordnarna under statlig medverkan. På så sätt skulle man vidmakthålla en månghundraårig tradition och därmed följande prestige.

Fru talman! Behovet av ett allmänt belöningsväsende har klart framgått av det ökade utnyttjandet efter 1970-talets mitt av Hans Majestät Konungens medalj, vilken utdelas i skilda grader utan statlig medverkan. Denna medalj har kommit att vinna stor uppskattning. Det rimmar illa med andan i 1973 års ordensreform att en statlig belöning, låt vara i Konungens namn, ersatts av en hovmedalj.

Jag beklagar att utskottsmajoriteten inte på någon punkt redovisat sin syn på de i motionen framförda yrkandena, utan nöjt sig med ett återupprepande av de 1973 framförda, i dag starkt föråldrade, ståndpunkterna. I all synnerhet finns det skäl att efterlysa en seriös diskussion av det märkliga förhållande att ordnar kan tilldelas utlänningar men inte svenskar.

Fru talman! Jag yrkar med hänvisning till vad jag sagt bifall till reservation nr 2 angående ordensväsendet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 23 §.)

5 § Riksdagsfrågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1992/93:KU9 Riksdagsfrågor.

Anf. 7 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! I konstitutionsutskottets betänkande nr 9, Riksdagsfrågor, behandlas ett stort antal motioner vars förslag är föremål för utredningar av olika slag. Förslagen har lagts fram därför att man vill stärka riksdagens roll, förbättra ledamöternas arbetsmöjligheter och mycket annat.

Jag vill inledningsvis säga att det inte bara är en gång som jag som ny ledamot av Sveriges riksdag har förvånats över den bild som har skapats av vårt arbete. En ledamot kan under de sammanträdesfria veckorna exempelvis besöka företag och skolor eller höra sig för hos kommuner och landsting om hur saker och ting fungerar. Man möts ändå av frågor från journalister och andra om vad man gjort under den lediga veckan.

Detta har förvånat mig många gånger. Jag tycker att vi ledamöter själva har en stor uppgift just i att stärka riksdagens roll och anseende.

Jag vill hänvisa till konstitutionsutskottets ordförande Thage G Petersons inlägg i debatten, för en tid sedan, om riksdagens arbetsformer. Det fanns i utskottsordförandens debattinlägg många fina förslag, som vi skall ta till vara.

Fru talman! Jag har begärt ordet med anledning av den reservation som vi

socialdemokrater har fogat till detta betänkande, en reservation om registrering av riksdagsledamöternas ekonomiska intressen.

I första hand har naturligtvis de politiska partierna, i samband med nomineringar och annat, ett ansvar för detta. Men det hindrar inte att vi i likhet med Norge, eller andra länder, utreder möjligheten att göra de uppgifter som de facto redan nu är offentliga litet mera lättillgängliga.

Vi anser, som sagt var, att en ännu större öppenhet gentemot våra väljare, och andra, gör att förtroendet för Sveriges riksdag och dess ledamöter ökar betydligt.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen under mom. 3 i utskottets hemställan.

Anf. 8 HARRIET COLLIANDER (nyd):

Fru talman! Betänkandet behandlar många riksdagsfrågor, men jag väljer att kommentera riksdagens öppnande, val till riksdagens utskott och information i riksdagen.

Jag har nu varit i riksdagen i drygt ett år, men känner mig fortfarande nyttillträdd. Jag betraktar ofta omgivningen med en utanförståendes ögon eller, kan man säga, med allmänhetens ögon.

Jag har nu varit med om två riksmötens öppnande – förr sade man riksdagens högtidliga öppnande. Jag minns televisionssändningar med högtidsklädda ledamöter, inbjudna gäster och Karl XII:s drabanter.

Jag vet att det är fru talmannen som bestämmer riksmötesprogrammet. Vi är många som önskar att traditionerna får komma till heders igen och att öppnandet återfår sin ålderdomliga och högtidliga prägel. Det ligger också ett symbolvärde i att göra riksdagens öppnande till fest och högtid. Vi vill att fru talmannen återinför den ordning som gällde vid riksdagens öppnande 1974, dvs. att ceremonien flyttas tillbaka till rikssalen på slottet.

När det gäller riksdagens information vill jag åter anknyta till att jag fortfarande ibland ser verksamheten i riksdagen med den utanförståendes ögon. Riksdagens informationsmaterial är utomordentligt, ingen kritik mot detta. Men jag skulle vilja ge svenska folket en möjlighet att själva bilda sig en uppfattningen om hur arbetet här i riksdagen bedrivs. Jag skulle, så att säga, vilja visa det utan vinklad journalistik. I dag är det endast de stora debatterna som sänds direkt i televisionen. I övrigt är riksdagen hänvisad till korta sekundsuttag i nyhetsprogrammen, där klippningen kan bli både hård och vinklad. Massmediernas förenklingar av den politiska debatten, och massmediernas attityd att skapa misstro mot politiker, har starkt bidragit till det politikerförakt som finns hos allmänheten. Det skulle kunna gå att ordna program från riksdagen som är både informativa och underhållande. Man skulle t.ex. kunna pröva att sända s.k. soffprogram på lördagsförmiddagarna, där den gångna veckans händelser kunde redovisas och kommenteras och där riktiga samtal kunde komma till stånd. Riksdagen skulle t.ex. kunna köpa programtid i någon satellit-TV-station.

I våra två motioner som handlar om riksdagens information finns flera exempel på hur tekniken skulle kunna användas.

När det gäller val till riksdagens utskott har vi föreslagit att uddatalsmetoden i dess ojämkade form skulle tillämpas vid fördelning av utskottsplatser.

På det här sättet skulle man kunna garantera att samtliga partier som har passerat fyraprocentgränsen i riksdagsvalet blev representerade i riksdagens utskott redan vid minimiantalet 15 riksdagsledamöter. Efter valet 1988 utökades utskottsplatserna till 17 för att ge Miljöpartiet plats, och i 1991 års val gjordes en abrovinkel med en extra suppleantplats för att Vänsterpartiet skulle kunna få delta i utskottsarbetet.

Sedan grundlagberedningen gjorde sina beräkningar i början av 70-talet har partistrukturen ändrats väsentligt. Nya partier har kommit in i riksdagen. Tidigare större partier har blivit små. Och det är inte uteslutet att ytterligare partier kommer in i riksdagen. Då får man tillgripa någon annan ad hoc-lösning.

Det är möjligt att den metod som Ny demokrati föreslår inte är den optimala. Vi anser dock att det nu finns skäl att utan förutfattad mening se över regelsystemet just när det gäller just utskottsval.

Grundlagsfrågorna diskuteras mellan partierna, och i de särskilda överläggningar som nu sker borde det, enligt min mening, vara möjligt att överväga en modifiering av valmetoden när det gäller utskottsval.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till Ny demokratis reservation i konstitutionsutskottets betänkande nr 9 beträffande mom. 1 i hemställan.

Anf. 9 ELVY SÖDERSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Med anledning av Harriet Collianders inlägg vill jag och Socialdemokraterna skicka med en hälsning till fru talmannen, nämligen att vi tycker att det är alldeles förträffligt att ha riksdagens öppnande här i plenisalen. I mitt inlägg tryckte jag just på vikten av riksdagens roll. Vad skall vi då vara när vi öppnar vårt riksmöte om inte just i riksdagens hjärta, nämligen i plenisalen? Fru talmannen får ta med sig också den hälsningen.

Fru talman! Jag vill också kommentera en annan sak i Harriet Collianders inlägg. Det gäller politikerföraktet. Jag menar att vi ledamöter av Sveriges riksdag har ett mycket stort ansvar när det gäller detta. Därför skulle jag vilja be Harriet Colliander att se till att en del av hennes partivänner inte talar så förmenande om vad vi gör i Sveriges riksdag. Jag vill alltså att Harriet Colliander framför denna hälsning.

Anf. 10 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Vi är givetvis tacksamma för den reservation, under mom. 3 i utskottets hemställan som stöder den motion om registrering av riksdagsledamöternas ekonomiska intressen som vi har väckt under den allmänna motionstiden tidigare i år.

Vi tror att ett offentligt register med riksdagsledamöternas ekonomiska intressen skulle stärka förtroendet för Sveriges riksdag och motverka politikerföraktet. I den allmänna debatten spekuleras det ibland om hur riksdagsledamöterna är bundna till egna ekonomiska intressen. Ofta tror jag att dessa spekulationer är ogrundade. Men det kan vara en fördel att ha ett sådant register.

De flesta uppgifter som skulle finnas i ett sådant register är redan offentliga. Det handlar alltså mer om en service gentemot allmänhet och journalister.

Som påpekas i reservationen har man i många andra länder kunnat lösa detta problem. Jag tror, fru talman, att vi som riksdagsledamöter får finna oss i att allmänheten har möjlighet att granska oss ganska närgående. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Riksdagsfrågor

Anf. 11 STIG BERTILSSON (m):

Fru talman! Jag skall be att få uppehålla mig vid några av de motioner som har väckts under den allmänna motionstiden och som inte helt överraskande avstyrks av utskottet. Det innebär inte att inte några av motionärerna har haft en viss framgång.

Inledningsvis vill jag nämna något om att riksdagen möjligtvis kan vara beredd att ändra på Valprövningsnämndens sammansättning. Det är en institution som kanske inte är så känd men som ändå fyller en viktig uppgift i riksdagens arbete. Det är en nämnd som består av en ordförande, som är vald utanför riksdagen och som inte får tillhöra riksdagen, och av sex andra ledamöter. Man kan säga att denna nämnd har en domstolsliknande funktion. Den har till uppgift att bl.a. pröva överklaganden som gäller val till riksdag, kommun, kyrkofullmäktige, osv.

I slutet av 80-talet framfördes det förslag om att man skulle låta samtliga partier vara representerade i Valprövningsnämnden. Detta förslag avlogs, eftersom man tyckte att nämnden skulle bli oproportionerligt stor. Utskottet säger nu att det faktiskt kan ligga en del i det motionsförslag som kommer från Ingvar Svensson, kds, och som går ut på att man ändå skulle se till att samtliga partier som har kommit in i riksdagen också får en plats i Valprövningsnämnden. Möjligtvis skulle man inte behöva ha en sådan proportionalitet som gör att nämnden blir så stor. Utskottet anser att man skall ge talman konferensen detta till känna.

Vi har anledning att fundera på intresset för verksamheten i denna kammare och den aktivitet som försiggår här. Det framgår ju om inte av något annat så av den debatt som just nu pågår. Man kan ju inte precis säga, fru talman, att kammaren är överrepresenterad.

Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att vi i detta motionspaket också har behandlat en motion av Lars Tobisson och Gunnar Hökmark, som båda förordar att man skall placera ledamöterna partivis i stället för länsvis som i dag. Utskottet har avstyrkt denna motion, eftersom utskottet anser att man inte skulle få avsedd effekt med tanke på hur plenisalen ser ut i dag. Men man kan ändå konstatera att det finns en mycket positiv skrivning, där det sägs att den dag som man kanske ändrar plenisalens utformning – det pågår ju diskussioner om det – skulle man kunna få en annan och tätare atmosfär om man placerar ledamöterna partivis i stället. Det finns ju lysande exempel på detta från andra länder, och det finns nog anledning att tro att detta skulle kunna medföra en del positivt för uppmärksamheten för det arbete som utträttas i denna kammare.

Jag vill också säga något om den motion från Vänsterpartiet som har lett fram till en reservation från Socialdemokraterna och en meningsyttring från Vänsterpartiet om registrering av riksdagsledamöternas ekonomiska intressen. Man skulle i förstone kunna få intrycket att reservanterna anser att detta är en utomordentligt stor och viktig fråga och att man har en mängd goda

argument för en sådan registrering. Men när man granskar reservationen visar det sig att argumenten faktiskt är ganska tunna. Man säger att det egentligen handlar om att allmänheten skulle få tillgång till redan offentliga uppgifter.

Jag vill då understryka att jag anser att det är självklart att en riksdagsledamot får finna sig i att bli granskad och att det som man som ledamot sysslar med och de intressen som man har i mycket hög grad är offentlig egendom. Men frågan är om denna typ av register som reservanterna vill ha över huvud taget efterfrågas. Reservanterna har faktiskt inte annat än förmodat att det skulle finnas intresse för detta. Jag vill ändå understryka att man, om man skulle gå ytterligare ett steg och även registrera ledamöternas intressen och egendom på det sätt som jag förmodar att reservanterna vill, snart är i ett gränsland där den personliga integriteten är i fara.

Reservanterna har inte kunnat visa att risken finns att riksdagsledamöterna skulle kunna utöva nämnda påverkan på beslut, t.ex. genom insiderinformation. Det är ju den egentliga utgångspunkten för det som sägs i den aktuella reservationen.

Jag tycker alltså att det handlar om att införa en regel för regelns egen skull. Men, som sagt, det är tveksamt om föreslagna regel över huvud taget är efterfrågad.

Avslutningsvis yrkar jag, fru talman, bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 12 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Stig Bertilsson sade att föreslagna regel inte var efterfrågad. Jag har nog precis motsatt erfarenhet. En del regionala tidningar och även rikstidningar letar ju efter uppgifter om förmögenheter och aktieinnehav – det senaste är att man också letar efter uppgifter om bilinnehav – vid sin granskning av ledamöterna. Också i andra länder har man ansett detta vara rätt viktigt. Man går ganska långt när det gäller kravet på största möjliga öppenhet här. Det är självklart att man måste ha respekt för den personliga integriteten.

Men i och med att vi ledamöter har antagit ett sådant här förtroendeuppdrag får vi finna oss i kravet på en långtgående öppenhet. Det är heller inte uteslutet att ledamöter av näringsutskottet eller finansutskottet hamnar i situationer där det finns tillgång till information som ger ledamöterna möjligheter att påverka den egna förmögenhetsutvecklingen. Jag tycker således att det är värt att försöka att närmare utreda detta.

Anf. 13 STIG BERTILSSON (m) replik:

Fru talman! Bengt Hurtig söker verkligen efter orden när han försöker komma på argument för ett sådant här register. De uppgifter, detta måste understrykas, som man säger sig vilja ge offentlighet åt är redan offentliga. Uppgifter om inkomster, fastighetsinnehav, aktieinnehav, styrelseuppdrag osv. är redan offentliga i vårt land.

Som jag sade tidigare, Bengt Hurtig, är det alldeles självklart att enskilda riksdagsledamöter får finna sig i att bli granskade. Med den öppenhet som finns i vårt samhälle blir vi också granskade. Men den typ av systematiska

register som Bengt Hurtig efterfrågar behövs inte. Ett sådant register är överflödigt, icke efterfrågat. När det gäller de riksdagsledamöter som exempelvis har ekonomiska intressen i företag har vi under tidigare perioder kunnat se att deras intressen varit utomordentligt väl belysta i massmedia, trots att det inte förekommit något register över deras ägande.

Det register som ni vill ha, Bengt Hurtig, behövs helt enkelt inte.

Anf. 14 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! I huvudsak är det fråga om en service till allmänheten och journalisterna. Det handlar om att uppgifter skall vara lättillgängliga. Som det är nu får man söka efter uppgifter på en mängd olika ställen – hos länsmyndigheter, Patent- och registreringsverket osv. – och det är i praktiken en sorts hinder. Vi vill undanröja åtminstone detta hinder.

Anf. 15 ELVY SÖDERSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först tackar jag för att jag fick möjlighet till en replik, trots att jag var litet sen med att anmäla mig.

När det gäller Stig Bertilssons argument tycker jag att man skulle kunna vända på det hela och säga att det är tunna argument som Stig Bertilsson och övriga i majoriteten anför mot vårt förslag. Vi vill alltså uppdraga åt förvaltningsstyrelsen att lägga fram ett förslag om registrering.

Vidare anser vi att det är ett slags renlighetskrav att ställa upp på detta. Vi i riksdagen har ju vid ett antal tillfällen blivit uppmanade att notera vilka uppdrag vi har och att lämna en mängd andra viktiga uppgifter till bl.a. forskare. Vi ser därför inte något hinder i att det sker en utökning just i detta avseende. Av Stig Bertilssons tonfall att döma är han väldigt negativ till ordet register. Men ett register behöver inte alltid vara något negativt.

Anf. 16 STIG BERTILSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att man är stor i munnen när man talar om tecken på bristande renhet, därför att viljan att upprätta föreslagna register över ledamöternas olika intressen inte finns.

Jag vill alltså understryka att föreslagna regel skulle bli en regel för regelns egen skull. Det finns faktiskt, fru talman, inte någon efterfrågan på den här typen av regel. Jag vänder mig också till Bengt Hurtig.

Anf. 17 TALMANNEN:

Repliken gäller Elvy Söderströms inlägg.

Anf. 18 STIG BERTILSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är alldeles klar över det.

De journalister som söker efter nämnda uppgifter kan faktiskt väldigt lätt finna sådana. Införandet av föreslagna regel skulle inte innebära ett ökat förtroende. Det här är nämligen inte en förtroendefråga för riksdagen, utan det är helt enkelt fråga om en överloppsgärning.

Anf. 19 ELVY SÖDERSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det här är visst en förtroendefråga, Stig Bertilsson. Jag tycker att vi ledamöter i riksdagen kan ställa oss bakom förslaget för att undvika motsatsen.

Anf. 20 STIG BERTILSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Elvy Söderström om det vid något tillfälle varit så, att en uppgift om en ledamot inte har kunnat tas fram. Kan Elvy Söderström alltså ge något exempel som visar på behovet av en sådan här regel?

Anf. 21 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c):

Fru talman! Detta förhållandevis tunna betänkande behandlar många olika frågor som rör riksdagen, och här finns många goda förslag. Gemensamt för det här betänkandet och den debatt om riksdagen som vi hade för 14 dagar sedan är att vi kan hänvisa till pågående utredning under fru talmannens ledning. Man kan hysa olika förhoppningar vad gäller den utredningen. Jag var kanske litet mera optimistisk när utredningen startade och under dess första verksamhetstid än jag är nu. Men man skall inte ge upp hoppet. Det kan ju tänkas att utredningens arbete utmynnar i värdefulla reformer.

Jag tar mig friheten att beröra en fråga som tas upp i motion K303 av Ewa Hedkvist Petersen, som ju enligt talarlistan kommer upp efter mig. Jag tycker att hon har rätt i det som hon hävdar i motionen. Jag vill gärna understryka att jag för min del ibland upplevt det som nästan plågsamt att jag, på grund av att jag måst stanna här i Stockholm, har varit tvungen att säga nej till berättigade krav från den egna valkretsen eller andra delar av landet när det gällt sammankomster av olika slag.

Vi riksdagsledamöter har två grundläggande, viktiga uppgifter. Den ena gäller självfallet vår roll här i riksdagen, att sköta våra uppgifter efter bästa förstånd och med stor energi. Den andra uppgiften är att stå till allmänhetens förfogande, att delta i den allmänna samhällsdebatten och att ställa upp när medborgare, väljare, kräver det. Nuvarande ordning i riksdagen gör att den senare uppgiften ofta blir väldigt svår.

Det har vi i Centerpartiet ända sedan mitten av 70-talet påpekat i motioner. Men dessa har vi haft ringa framgång med. Kanhända att tiden nu börjar vara mogen. Man skulle kunna tro att mycket av det som Ewa Hedkvist Petersen säger i sin motion hämtats från Centerns tidigare motioner. Men jag utgår från att det hon säger i motionen grundas på ett självständigt nytänkande. Hur som helst, oberoende av vad som är källan förringas inte förslagens värde.

Jag har i ett särskilt yttrande betonat att det behövs en ordentlig omläggning av riksdagens arbetsformer som möjliggör en mer långsiktig och rationell planering. Det kräver en omläggning av budgetåret, något som jag fortfarande hoppas på, även om det tydligen har börjat att kärva till sig hos en del partier som tidigare har uttryckt sympatier för detta.

Jag är kanske inte lika optimistisk som Ewa Hedkvist Petersen, som menar att man skulle kunna ha varannan eller var tredje vecka fri från riksdagsarbete. Det tror jag inte går. Våra förslag har varit mer modesta. Vi har tänkt

oss i genomsnitt en riksdagsfri vecka i månaden i de förslag som vi tidigare har lagt fram här i riksdagen.

Riksdagen har svårt för att reformera sig själv. Det skall bli mycket spännande att se hur det går just i denna fråga framöver. Här refereras då till Riksdagsutredningen.

Jag vill göra ytterligare någon kommentar vad gäller informationen. Det har sagts att informationen från riksdagen bör förbättras, och det tycker också jag. Svårigheten är naturligtvis att hitta nya former. Vi kan inte beordra radio och TV att sända från riksdagen. Vad vi kan göra är att underlätta för medierna, och det anser jag att riksdagens olika organ i hög utsträckning har gjort. Det är självfallet en missräkning när vi finner att mycket intressanta och viktiga debatter här i kammaren ganska ofta går förbi med massmedial tystnad.

Vi har en egen tidning som heter Från Riksdag & Departement. Jag har tidigare i motioner haft synpunkter på den tidningen. Jag tycker att den i sin nuvarande utformning i många fall är mycket intetsäggande. Jag kan erinra om det mycket kryptiska kortfattade referat som fanns i tidningen när vi haft vår debatt om riksdagen. Det borde ha varit en sak som i allra högsta grad intresserat denna tidning.

Nu får man ju inte säga så här. Redaktionerna är ju självständiga, och om man anmärker på en tidning riskerar man att i fortsättningen inte bli refererad över huvud taget. Men det är kanske ändå inte tidningens eller redaktionens fel, utan det beror på det begränsade utrymmet. Så skulle jag positivt vilja uttrycka det.

I en motion som jag och min partikollega Bengt Kindbom tidigare väckt här i riksdagen, har vi menat att vi från riksdagen skulle kunna kosta på oss en fylligare och större tidning, så som man har i en hel del andra parlament. Det finns alltså goda förebilder där.

Sedan en liten släng åt Harriet Colliander. Hon talar med berömvärd indignation om missaktningen mot politiska partier och riksdagen. Men, Harriet Colliander, handen på hjärtat: Vad var ert ledande tema i hela Ny demokratis valkampanj? Det var att exploatera folkliga vanföreställningar om riksdagen och riksdagsledamöterna.

Anf. 22 HARRIET COLLIANDER (nyd) replik:

Fru talman! Ny demokrati bildades i februari 1991 och kom in i riksdagen i oktober samma år med 6,7 % av rösterna. Det fanns ett uppdämt missnöje med de etablerade partierna ute i samhället. Man upplevde att det fanns ett avstånd mellan folket och de ombud man hade valt. Det var det missnöjet som Ny demokrati fångade upp, kom in i riksdagen på och gjorde sig till tolk för.

Anf. 23 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Fru talman! Jag ifrågasätter självfallet inte Ny demokratis rätt att ställa upp i valet. Folket väljer ju vilka ledamöter det vill ha i riksdagen och vilka partier det vill ha representerade. Det är givet att det så skall vara.

Vad jag vände mig mot var att Harriet Colliander försöker framställa sig och Ny demokrati som någon slags försvarare av riksdagen och riksdagens

ledamöter gentemot vrångbilder från allmänheten och massmedia. Jag vidhåller mitt påstående att ni på ett mycket framgångsrikt sätt i er valkampanj systematiskt utnyttjade alla möjliga fördomar och bristande kunskaper som finns hos folk.

Om Harriet Colliander vill ha ytterligare bevis och exempel på vad jag avser, kan hon ju läsa ett av de exemplar av sin partiledares nyligen utkomna bok som han frikostigt delat ut till riksdagens ledamöter, bl.a. till mig. Där kan vi finna att denna kampanj från Ny demokrati fortsätter.

Anf. 24 HARRIET COLLIANDER (nyd) replik:

Fru talman! Jag vill bara påminna tredje vice talmannen om det föredrag och den diskussion som vi båda åhörde i går kväll och som handlade om Ny demokrati. Det rörde förhållandet mellan medierna och den politiska makten, och det gavs svar på en uttrycklig fråga om hur Ny demokrati hade behandlats i pressen fram till valet.

Det framgår av forskningen att Ny demokrati var mycket illa behandlat i massmedierna fram till valet. Strax före valet var man nästan inte omnämnd alls. Men trots detta kom Ny demokrati in i riksdagen med en mycket god siffra. Det fanns nog en mycket stark folkvilja för att Ny demokrati skulle bli representerat i riksdagen, och det bygger inte på att vi på något sätt skulle ha exploaterat ett politikerförakt. Om herr Fiskesjö har fått den uppfattningen, beror det nog snarast på att media har bestämt sig för att göra på det sättet.

Anf. 25 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Fru talman! Harriet Colliander försöker här att tala om annat. Visst var ni framgångsrika i valkampanjen. Det är möjligt att den redovisning som gavs av en massmediaforskare i går om hur Ny demokrati behandlades i slutskedet av valkampanjen är korrekt. Men det är sådant som alla partier utsätts för. Det har inte minst vi inom Centern fått uppleva många gånger.

Men det är inte poängen i det som jag har sagt tidigare. Poängen är att ni i alla möjliga sammanhang – jag lyssnade till en hel del av framträdandena med Ny demokrati – systematiskt försökte förhåna och nedvärdera de politiker som suttit någon tid i riksdagen och de politiska partier som redan fanns. Ni strök en vulgäropinion medhårs, och det fortsätter ni tydligen med på andra vägar. Det går inte att bortförklara, Harriet Colliander.

Talmannen anmälde att Harriet Colliander anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 26 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Fru talman! Jag har väckt en motion om riksdagens arbetsformer, vilken behandlas i det betänkande som nu diskuteras. Jag vill börja med att tacka tredje vice talmannen för att han drog en lans för min motion. Jag kan garantera att den bygger på egna erfarenheter av arbetet som riksdagsledamot.

Mitt förslag är att Riksdagsutredningen skall utarbeta ett nytt tidsschema och ändrade arbetsformer för riksdagen, så att vi bättre kan förena våra olika arbetsuppgifter i riksdagshuset, hemma i våra valkretsar och på annat håll.

Jag föreslår att vi skall komprimera vårt arbete till vissa veckor, så att vi andra hela veckor kan vara hemma i våra län eller på annat håll förslagsvis var tredje vecka. Jag kan också tänka mig att vi börjar tidigare på hösten med riksmötet om det krävs för att få det hela att gå ihop.

Skälet till min motion är att jag anser att vi måste kombinera vårt viktiga arbete i riksdagen med mer tid hemma bland människorna i valkretsen på ett bättre sätt. Vi måste organisera om vårt arbete så att detta blir möjligt.

Den representativa demokratin bygger på att vi som är folkvalda framför människors mening här i riksdagen. En stor del av vårt arbete måste därför ske ute bland människorna, så att vi vet vad de tycker och vill. Först därefter kan vi sköta vårt arbete här i riksdagen på ett bra sätt. Hit kommer bara de som är drivna påtryckare för att träffa oss. Skall vi möta alla andra, måste vi åka ut.

Vi vet också att våra väljare vill att vi ska komma ut mer på arbetsplatser, skolor, gator, torg och på möten. Man vill prata med oss, fråga varför vi beslutar som vi gör och man vill föra fram sina åsikter till oss. I dag när den politiska processen går så fort är det ännu viktigare. Jag anser att min motion nu har fått förnyad aktualitet. Det fordras en nära kontakt mellan väljare och valda när förändringar kräver snabb politisk handling.

Jag är säker på att de allra flesta av oss här i kammaren kämpar med detta ständigt. Vi är ute så mycket vi bara kan och orkar, och det blir många besök, inte minst under våra sammanträdesfria veckor under hela året. Men jag tycker ändå att vi inte har tillräckligt med tid till detta. Jag hävdar att en orsak är att riksdagens arbete i dag är organiserat så, att arbetet i riksdagshuset dominerar vår arbetstid. Det gäller åtminstone om man som jag och många andra här i kammaren bor långt från Stockholm och inte kan åka hem om kvällarna. Vi tvingas, precis som tredje vice talmannen sade, säga nej till möten och träffar. Det gäller också om man som jag bor i ett län med långa avstånd.

Vi har här i riksdagen ett arbetsschema som försvårar ett återkommande arbete i valkretsen. Vi tvingas åka hit i stort sett varje vecka under riksmötet. Vi borde kunna komprimera vårt arbete.

Sedan jag kom till riksdagen 1985 har det också skett en snabb teknisk utveckling av vårt arbete. Vi har datorer både här och hemma. Vi kan jobba i riksdagens datorer hemifrån. Vi har fax och telefoner som gör att vi kan nås överallt. Min uppfattning är att vi inte har tagit ut den tidsvinst och effektivisering av arbetet som den tekniska utvecklingen av vårt jobb i riksdagshuset borde kunnat medföra. Här finns mer att göra och tidsvinster att ta till vara.

Fru talman! Det finns ytterligare ett skäl till att jag anser att en förändring av riksdagsarbetet är mycket angelägen.

Politiskt aktiva människor ställer numera krav på att kunna ha ett fungerande familjeliv parallellt med det politiska uppdraget. Dessa saker låter sig lättare förenas om man kan vistas fler sammanhängande perioder hemma i valkretsen.

I dag är vi inte många i denna kammare som har barn i växande ålder. Ju längre från Stockholm man kommer, desto färre blir vi. Det är ingen tillfällighet att medelåldern på riksdagens kvinnor och män är ca 52 år.

De generationer som är på väg till riksdagen kommer i än mindre grad att acceptera riksdagsuppdraget som det ser ut i dag med ständig pendling varje vecka. Vi som har säte i riksdagen nu måste därför göra vad vi kan för att underlätta för dem som kommer efter oss att ta steget att bli folkvalda.

Vi har ju ambitionen att riksdagen skall spegla befolkningens sammansättning. Vi måste förverkliga våra ambitioner i konkreta förslag och beslut. Även unga kvinnor och män och småbarnsföräldrar skall kunna ta plats i kammaren.

Jag hävdar att det är möjligt att vidta åtgärder redan i dag. De arbetsformer jag pläderar för i min motion används också redan i andra länder.

Fru talman! Jag har alltså konkreta förslag till förändringar av riksdagens arbetsschema i min motion. Jag hade också stora förväntningar på Riksdagsutredningen. Nu har ett enigt konstitutionsutskott avslagit motionen och hänvisar till att Riksdagsutredningen pågår. Utredningen har i uppdrag att överväga en omläggning av budgetprocessen och vilka konsekvenser det får för arbetsrytmen i riksdagen. Utredningen skall vara klar till våren.

Men efter vad jag har förstått, har inte utredningen konkret tagit upp den fråga jag motionerat om, trots att det gäller mycket angelägna förändringar av våra arbetsformer. Dessutom lär det vara så, rätta mig om jag har fel, att en omläggning av budgetprocessen kan ske först 1996. Det innebär att det tar alldeles för lång tid innan vi kan få förändringar, för att jag skall vara nöjd. Jag skulle gärna vilja ha kommentarer av utskottets företrädare eller av någon i utredningen om detta. Kommer Riksdagsutredningen att ta upp frågan om förändringar av riksdagens arbetsschema inom det närmaste året? Hur länge beräknar man att det kan dröja innan förändringar av riksdagens arbetsschema kan ske?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 23 §.)

6 § Riksdagens förvaltningskontors verksamhetsberättelse

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1992/93:KU10 Riksdagens förvaltningskontors verksamhetsberättelse
(redog. 1992/93:RFK1).

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

7 § Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1991/92

Föredrogs
finansutskottets betänkande
1992/93:FiU11 Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1991/92
(redog. 1992/93:RR1).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

8 § Föreskrifter för fastighetstaxering

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU12 Föreskrifter för fastighetstaxering (prop. 1992/93:122).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

9 § Immunitet och privilegier inom ESK

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1992/93:JuU8 Immunitet och privilegier inom ESK (prop. 1992/93:11).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

10 § Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1992/93:JuU9 Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag (prop. 1992/93:26).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

11 § Teleavlyssning och teleövervakning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1992/93:JuU10 Teleavlyssning och teleövervakning (skr. 1992/93:44).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

12 § Arrestkonventionen m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU6 Arrestkonventionen m.m. (prop 1992/93:5).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

13 § Den svenska trafikskadelagens anpassning till EG:s regelverk m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU7 Den svenska trafikskadelagens anpassning till EG:s regelverk m.m. (prop. 1992/93:8).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

14 § Grannelagsrätt och tomträtt

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU8 Grannelagsrätt och tomträtt (prop. 1992/93:6).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

15 § Ändring i produktansvarslagen m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU9 Ändring i produktansvarslagen m.m. (prop. 1992/93:38).

Anf. 27 INGER HESTVIK (s):

Fru talman! Vi skall i dag fatta beslut om ändringar i produktansvarslagen som en följd av EES-avtalet.

Det gäller bl.a. importörsansvaret. Där säger man klart att skadeståndsansvaret skall åvila inte bara den som importerar en produkt till Sverige, utan också den som importerat produkten till EES. Likaså skall importörsansvaret även gälla den som har importerat en produkt från EG till en EFTA-stat och omvänt. Detsamma gäller importen mellan EFTA-stater. Det tycker vi socialdemokrater är bra. Det är en förbättring för konsumenterna.

Däremot motsätter vi oss den ändring som gäller skadeståndsansvaret vid produktskador och där skadan drabbar en person. Här vill den borgerliga majoriteten införa en försämring för konsumenterna. Den vill införa en jämningsregel som gör det möjligt att lägga ett större ansvar på den enskilde konsumenten. Därmed minskar möjligheterna till ersättning vid en personskada.

I dag gäller skadeståndslagens regler även vid produktskador. Det innebär

att den skadelidande vid personskada själv uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet måste ha medverkat till skadan för att man skall ha möjlighet att jämka ett skadestånd så, att den skadelidande får mindre ersättning.

Den föreslagna ändringen ger sken av att den är en följd av EES-avtalet. Men om man läser s. 3 i betänkandet står det: "EG-direktivet (artikel 8 andra stycket) föreskriver att skadestånd vid produktskada kan jämkas vid såväl personskada som sakskada om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan. Härvid bör dock noteras att direktivet också innehåller en regel (artikel 13) enligt vilken direktivet inte skall påverka de rättigheter som en skadelidande kan ha enligt den skadeståndslagstiftning som gäller vid den tidpunkt när direktivet blir bindande för medlemsländerna."

Det här betyder att utskottsmajoriteten i dagens betänkande går ett steg längre än vad som är behövt med anledning av EG-anpassningen och EES-avtalet. Det ställningstagande som de borgerliga ledamöterna i utskottet gör är ett uttryck för att vid ett val mellan att ställa sig på konsumenternas sida eller på företagets sida väljer de att ställa sig på företagets sida. Vi socialdemokrater väljer att stödja konsumenterna.

Varor i vårt moderna samhälle tillverkas och distribueras i sådana former att det är omöjligt för enskilda människor att själva undersöka och bedöma varornas egenskaper. Den enskilde konsumenten tvingas därför att lita på att tillverkare och distributörer kontrollerar sina produkter noga och informerar om skaderisker.

Vid produktskador har vi konsumenter ett särskilt stort behov av att ha ett fullgott konsumentskydd.

Det beslut vi i dag med all sannolikhet kommer att fatta är inte ett beslut framkallat av anpassningen till EES-avtalet. Det är ett helsvenskt politiskt ställningstagande som visar rågången mellan borgerlig och socialdemokratisk politik.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen och avslag på propositionen i denna del.

Anf. 28 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Vid lagutskottets behandling av proposition 1990/91:197 om produktskadelag gjordes det ett oövertänt tillkännagivande till regeringen i anledning av ett motionsyrkande om en jämningsregel i produktansvarslagen. Namnet på lagen blev då också ändrat till produktansvarslagen.

Nu har regeringen hörsammat den av utskottsmajoriteten önskade ändringen. Vad man särskilt kan notera i den nu liggande propositionen är att justitieministern instämmer i reservanternas synpunkt som framfördes förra gången frågan behandlades, nämligen att den nu föreslagna ändringen medför en del nackdelar för de skadelidande. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att riksdagen trots detta konstaterande skall besluta om en sådan ändring.

Som en konsekvens av vårt tidigare ställningstagande i frågan vill jag yrka bifall till reservationen till betänkandet, och jag vill instämma i vad Inger Hestvik tidigare har anfört.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Ändring i produktansvarslagen m.m.

Anf. 29 MARGARETA GARD (m):

Fru talman! De ändringar som nu vidtas i produktansvarslagen är en anpassning till EG och EES-avtalets regler. Det är en bärande princip att svenska företag och importörer skall konkurrera på så jämbördiga villkor som möjligt med företag som omfattas av EES-avtalet och företag inom EG. Av den anledningen yrkar vi avslag på den socialdemokratiska reservationen och på John Anderssons yrkande.

Jämkning av sakskada kan göras om den skadelidande har varit vårdslös eller uppsåtligt har medverkat till skadan. När det gäller personskada kan jämkningen ske endast om den skadelidande själv uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet har medverkat till skadan.

Orsaken till att produktskador uppkommer är vanligtvis att den skadelidande på ett klart oaktsamt sätt har handskats med produkten, även om oaktsamheten inte kan bedömas som grov. I de fall där det enda vållande som förekommer är föranlett av konsumenten är det stötande om inte jämkning kan göras. Jag vill erinra Inger Hestvik och John Andersson om att den svenska skadeståndslagens bestämmelser om jämkning vid personskada i ett internationellt perspektiv är närmast unik. Inte ens i de övriga nordiska länderna är jämningsmöjligheterna så begränsade som i vårt land.

Socialdemokraterna kräver i sin reservation att näringsidkarna förser sig med tillfredsställande försäkringsskydd så att konsumenter görs icke ansvariga för sitt handskande med produkterna.

Vi står nu på tröskeln till ett samarbete över gränserna i EG- och EFTA-länderna. Vi måste, Inger Hestvik, som konsumenter i Sverige jämföras med konsumenterna i övriga Europa. Att ge svenska konsumenter en större frihet från ansvar vad gäller handskande med produkter och kompensera med produktförsäkringar hos näringsidkare löser inte konkurrensproblemen. Försäkringar är kostsamma och måste betalas av konsumenterna, och därmed snedvrids konkurrensen för de svenska producenterna. Det är därför ingen lösning för konkurrensmöjligheterna för svenska företag att ha försäkringar.

Fru talman! Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 30 INGER HESTVIK (s):

Fru talman! Vi har tydligen helt olika åsikter om vad som krävs av oss som lagstiftare när det gäller att ta hänsyn till konsumenternas säkerhet och deras möjligheter till ersättning vid en skada.

Det var fint att få höra från talarstolen av en borgerlig ledamot, Margareta Gard, att vi har en unik skadeståndslagstiftning i vårt land. Man kan undra varför vi skall sitta här och försämra en sådan lagstiftning. Margareta Gard anför att det kommer att bli svårt för konkurrerande företag. Vi anser som reseranter att detta förslag inte är oskäligt. Företagen måste i alla fall ha försäkringar, och det kommer säkert inte att bli betungande för dem att utöka sitt ansvar på det sätt vi har föreslagit i vår reservation.

Anf. 31 MARGARETA GARD (m):

Fru talman! Det är helt riktigt, Inger Hestvik, att vi har olika uppfattningar i den här frågan om ett gott konsumentskydd. Jag tycker att vi får ett

gott skydd i och med denna förändring i lagen. Vi måste också ha ett näringsliv som kan konkurrera. Vi måste se till att vi har en industri som är konkurrenskraftig, och vi måste ha regler som är jämbördiga med våra konkurrentländers regelsystem. Det här är grunden för att nu göra ett nytt ställningstagande i fråga om produktansvarslagen.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Ändring i produktansvarslagen m.m.

Anf. 32 INGER HESTVIK (s):

Fru talman! Jag vill bara betona att vi har våra skilda synpunkter i frågan. Margareta Gard och de borgerliga ledamöterna i utskottet ställer sig på företagens sida och månar om deras konkurrenskraft, medan vi ställer oss på konsumenternas sida och vill ge dem ett utökat skydd.

Anf. 33 MARGARETA GARD (m):

Fru talman! Vi från den borgerliga sidan tycker att det skall finnas ett rimligt konsumentskydd. Socialdemokraterna tror att svenska företag kan arbeta på helt andra villkor än vad konkurrenterna gör i Europa. Men vi anser och vet att konkurrens på lika villkor är oerhört viktig för att Sverige skall kunna behålla sitt näringsliv och ge sysselsättning åt människorna. Det är ett viktigt ställningstagande även i denna fråga.

Anf. 34 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Margareta Gard talar om bärande principer. Jag tycker att det verkar som om en bärande princip för utskottsmajoriteten är att göra situationen för de skadelidande sämre. Jag trodde att det fanns ett värde även hos de borgerliga för att bevara det unika för Sverige – i varje fall när det gäller att inte försämma för de skadelidande.

I diskussionen om EES-avtalet och EG och de förändringar i svensk lagstiftning som därav följer har ofta framförts argumentet att vissa åtgärder är en konsekvens av att vi kommer med i frihandelsområdet. Man säger: Vi skulle egentligen inte vilja göra detta, men det är tvingande.

Nu befinner vi oss i en situation där det inte finns någon tvingande regel. Här springer man i väg och gör ändringar som inte är nödvändiga. Det är mycket avslöjande för vad man egentligen vill.

Anf. 35 MARGARETA GARD (m):

Fru talman! Till John Andersson vill jag säga att det här också handlar om att se till att vi kan bevara arbetstillfällena i Sverige. Om företag i Sverige slås ut på grund av att vi har helt andra regler och vi därmed får högre priser på varor, minskar också antalet arbetstillfällena. Detta utgör, tillsammans med utgångspunkten att vi skall ha lika principer för konsumenterna inom Europa, en bärande princip för oss inom borgerligheten.

Anf. 36 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag har svårt att tro att vi inte kan ha andra regler, att det skulle vara till så stor nackdel för svenska företag osv. Jag har inte hört att man har framfört några större propåer om att detta skulle vara några stora nackdelar. Jag har över huvud taget inte sett några yttringar som skulle styrka att detta är en nödvändig åtgärd för att skydda den svenska industrin.

Anf. 37 MARGARETA GARD (m):

Fru talman! Om John Andersson inte är införstådd med att vi i Sverige måste ha samma regler för att kunna konkurrera, då tycker jag att John Andersson blundar för verkligheten. När vi nu tar ett steg in i EG-sammanhang, måste vi också se till att vi har samma regelverk.

Varför skulle det vara så besvärligt att göra denna justering? Det är egentligen en liten justering i produktansvarslagen. Men det är ändå en justering som överensstämmer mera med de lagar och regler som finns inom EG och övriga EFTA.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 23 §.)

16 § Märkning av textilier

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU12 Märkning av textilier (prop. 1992/93:33).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

17 § Märkning av hushållsapparater

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU13 Märkning av hushållsapparater (prop. 1992/93:34).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

18 § Ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU24 Ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag
(prop. 1992/93:118).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

19 § Tillämpning i fråga om "Förbundsrepubliken Jugoslavien" (Serbien-Montenegro) av lagen om vissa internationella sanktioner m.m.

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande
1992/93:UU4 Tillämpning i fråga om "Förbundsrepubliken Jugoslavien" (Serbien-Montenegro) av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner samt ändring av nämnda lag (prop. 1992/93:57).

Anf. 38 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Utvidgningen av lagen om vissa internationella sanktioner innebär att regeringen kommer att få möjlighet att följa inte bara de sanktioner som proklamerats av Förenta nationerna utan också de som proklamerats av ESK och EG.

Vi har från Vänsterpartiet sagt att vi stöder förslaget om deltagande i ESK-sanktionerna och godtar den utvidgning av lagstiftningen som det är fråga om. Däremot kan vi inte acceptera ett svenskt deltagande i EG-sanktioner. Det grundar sig naturligtvis på att vi är medlemmar i Förenta nationerna och i ESK men inte i EG, och vi får därigenom inte det inflytande som vi anser vara en förutsättning för att kunna ansluta oss till sanktionsprocessen på detta sätt.

Det som EG hittills har åstadkommit i Jugoslavien anses av en hel del internationella experter inte som alltför lyckat. Den tragiska utvecklingen i Jugoslavien kunde förmodligen ha hanterats annorlunda. Motsättningarna inom EG och den politik som har förts har inte kunnat förhindra den utvecklingen.

Fru talman! Därmed vill jag yrka bifall till den meningsyttring av Bertil Måbrink som har fogats till utrikesutskottets betänkande avseende mom. 1.

Anf. 39 MARGARETA VIKLUND (kds):

Fru talman! FN:s säkerhetsråd antog i maj resolution nr 757 om sanktioner mot "Förbundsrepubliken Jugoslavien" (Serbien-Montenegro). I avsikt att även Sverige skulle kunna ansluta sig till sanktionsåtgärder hemställde regeringen om riksdagens bemyndigande att få tillämpa sanktionslagen (lagen 1971:176 om vissa internationella sanktioner). Då FN:s säkerhetsråd fattade ett bindande beslut återkallades propositionen och ett sådant bemyndigande kom aldrig att prövas av riksdagen.

Den nu aktuella propositionens förslag om ett utvidgat bemyndigande bör ses i perspektivet av en framväxande europeisk säkerhetsordning och ett utvidgat europeiskt samarbete samt behovet av att kunna handla snabbt både när det gäller sanktioner och humanitär hjälp.

Det blir allt viktigare att reagera snabbt och att handla när exempelvis hundratusentals riskerar att frysa ihjäl i vinter i det forna Jugoslavien. Det krävs snabba åtgärder i bl.a. Bosnien. Situationen där är katastrofal. Hjälpfen måste öka och nå fram snabbt, annars kan hundratusentals människor dö på grund av strider, kyla, svält och sjukdomar.

Tyfoidfieber har konstaterats i flera bosniska städer av Världshälsoorgani-

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Tillämpning i fråga om "Förbundsrepubliken Jugoslavien" (Serbien-Montenegro) av lagen om vissa internationella sanktioner m.m.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*Tillämpning i fråga
om "Förbunds-
republiken
Jugoslavien"
(Serbien-
Montenegro)
av lagen om vissa
internationella
sanktioner m.m.*

sationen, WHO. Tusentals flyktingar lever under ytterst primitiva sanitära förhållanden. Det skapar grogrund för tyfusbakterierna och annat otäckt.

Risken finns också att konflikten sprider sig till Kosovo, Makedonien och andra länder. Det gäller att ha handlingsberedskap och kunna handla i tid. Enligt Flyktingkommissariatets, UNHCR:s, representant i Skandinavien George Gordon-Lennox förvärras läget stadigt i takt med att fler städer intas, i takt med att flyende beskjuts, i takt med att flyktingskaror vid olika länders gränser förvägras tillträde till olika länder. Totalt har 2,2 miljoner människor flytt inom f.d. Jugoslavien. 555 000 har flytt till andra delar av Europa. FN:s flyktingkommissarie Sadako Ogata hävdar att "vi står på randen till en humanitär mardröm. Det handlar om människors säkerhet och liv."

En kommission inom FN har skattat kostnaderna för hjälpbehoven på sikt i Jugoslavien till miljarder dollar.

I ett radiomeddelande från staden Srebrenica i östra Bosnien rapporteras det att 70 000 invånare och flyktingar hotas av svält och är i behov av omedelbar hjälp. Staden är belägrad av serbiska styrkor som har hindrat FN:s hjälpsändningar att komma fram. Från det belägrade Gradacac i norr rapporterades att serberna hade skickat förstärkningar till sina ställningar runt staden. Överenskommelser om vapenvila bryts, som det tycks, regelbundet. Detta måste kraftigt fördömas. Det måste sättas kraft bakom orden.

Tvångsförflyttningar av etniska grupper måste upphöra omedelbart. Jag anser liksom många med mig att en internationell brottmålsdomstol måste inrättas, så att de människor som ligger bakom illdåden som sker i inbördeskriget i det forna Jugoslavien kan ställas inför rätta och ställas till svars för sina handlingar. I de domstolarna måste också ges utrymme för representanter för alla de kvinnor och barn som har utsatts för systematiserade våldtäkter att framföra sin sak och sin rätt att behandlas enligt mänskliga rättigheter.

Vi får inte vare sig som enskild nation eller i samverkan med olika internationella organ göra samma misstag som så många gånger tidigare, dvs. reagera alldeles för långsamt och blunda för omänsklig brutalitet och en totalt omänsklig situation – med andra ord svika.

Det är viktigt att FN och andra internationella organisationer gör massiva insatser för att få slut på eländet i f.d. Jugoslavien. Det har talats för mycket i konferensrum och slutna sällskap och gjorts för litet.

När nu Sverige får hand om ordförandeskapet i ESK ges en chans till en massiv insats för att få slut på framför allt civilbefolkningens, kvinnors och barns, utsatta situation i f.d. Jugoslavien. Eftervärlden kommer att döma oss hårt, om vi inte kan få ett snabbt slut på kriget, förnedringen, förföljelsen och försöken till utrotning av etniska grupper.

Utskottets betänkande är ett steg i rätt riktning för att snabbt kunna vidta sanktionsåtgärder för att främja internationell fred och säkerhet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 40 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Det som pågår i gamla Jugoslavien är något alldeles fruktansvärt. Den föregående talaren har mycket väl beskrivit situationen. Jag har

varit på plats nere i Bosnien och Kroatien och sett vilket fruktansvärt lidande det är för kvinnor, barn och gamla.

Tyvärr kan man inte se något slut på det angreppskrig som pågår. Det krävs ytterligare insatser från vår sida i Sverige. Vi har all anledning att hjälpa till att laga och värma upp husen i befriade områden i Bosnien-Hercegovina. Vi har anledning att hjälpa till med mat och medicin, så att människorna överlever.

Många av mina bosniska vänner och jag själv välkomnar det steg som nu tas av utskottet och riksdagen. Det är ett steg i rätt riktning och ett gott föredöme för andra länder.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 23 §).

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*Godkännande av
avtal rörande
handeln mellan
EFTA-staterna
och Israel m.m.*

20 § Godkännande av avtal rörande handeln mellan EFTA-staterna och Israel m.m.

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande

1992/93:UU5 Godkännande av avtal rörande handeln mellan EFTA-staterna och Israel m.m. (prop. 1992/93:22).

Anf. 41 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Riksdagen har i dag att behandla ett omfattande frihandelsavtal mellan EFTA-länderna och staten Israel. Jag har som enda motionär påpekat att förslaget till avtal på en avgörande punkt är mycket oklart. Det gäller artikel 32, som säger att avtalet skall tillämpas på parternas territorium.

Sveriges territorium är väl definierat och accepterat av kringliggande stater. Ingen annan stat gör anspråk på områden som i dag tillhör Sverige.

När det gäller staten Israel är situationen en helt annan. Israel har i dag bara en internationellt erkänd gräns. Det är gränsen mot Egypten, som fastställdes i fredsavtal 1979. Övriga gränser är föremål för tvister, och FN har aldrig accepterat de gränser som Israel ensidigt bestämt. Inte heller Sverige har gjort det.

När man i avtalet säger att det skall tillämpas på parternas territorier, frågar jag: På vilket territorium? Räknas Golanhöjderna, södra Libanon, Gaza, Västbanken och Jerusalem in i Israels territorium?

Det är märkligt att detta inte någonstans i avtalet finns definierat. Utskottet gör ett tappert försök att lösa dilemmat genom att hänvisa till att man inhämtat att frihandelsavtalet endast omfattar Israel enligt 1948 års gränser.

Jag frågar mig: Från vem har man inhämtat denna uppgift? Är det från det svenska Utrikesdepartementet, eller har man varit i kontakt med Israel och fått bekräftat att Israel accepterar denna tolkning av avtalet? Vad händer om Israel inte accepterar utskottets tolkning?

Utskottet säger vidare att några tolkningssvårigheter inte föreligger vad

gäller avtalets tillämpning. Då måste jag återigen få fråga: Omfattas exempelvis östra Jerusalem av frihandelsavtalet? Östra Jerusalem ligger nämligen inte innanför 1948 års gränser! Och hur skall vi i sådana fall kontrollera att varor till och från östra Jerusalem inte omfattas av avtalet? Ingår de delar av Västbanken som Israel har sagt sig vilja behålla och där man har upprättat bosättningar?

FN har dessutom aldrig accepterat 1948 års gränser. FN anser att Israel skall dra sig tillbaka till de gränser som fastslogs i den s.k. delningsplanen från 1947. FN har heller aldrig accepterat Jerusalem som Israels huvudstad och som en del av staten Israel. Till saken hör också att Israel, för att släppas in i FN, lovade att dra sig tillbaka till 1947 års gränser. Detta skedde i FN-resolution nr 273.

Vad utskottet nu gör är i princip att gå ifrån det FN-beslutet! Vad utskottet dessutom gör med sin tolkning är att gissa vilka territorier som berörs av avtalet. Det tycker jag är mycket märkligt!

Fru talman! Jag har i min motion också påpekat att de gemensamma slutsatser om handel med territorierna, som det sägs, som avtalsparterna har kommit överens om, inte finns ett ord om vilka geografiska områden som avses. Varken i den engelska texten eller i den svenska översättningen sägs vad som menas med territorierna. Man har inte ens fått Israel att skriva de *ockuperade* territorierna.

Den svenska regeringen tolkar ensidigt att det skulle röra sig om Västbanken och Gaza. Vilket stöd finns för detta? Stöder Israel en sådan tolkning av de gemensamma slutsatserna? Vad händer om Israel har en annan tolkning av vilka områden som avses?

Utskottet skriver i sitt betänkande: "Under förhandlingarna har Israel medgivit att direkt export skall kunna äga rum från de ockuperade arabiska territorierna till EFTA-staterna." Om Israel verkligen menar detta, varför vägrar man då att skriva in både orden "ockuperade territorierna" och namnen på dessa? Är utskottet hundraprocentigt säkert på att Israel ser på denna fråga på samma sätt som den svenska regeringen och utskottet gör? Vad händer om Israel inte gör det?

En annan fråga som dyker upp är hur Golanhöjderna och södra Libanon skall betraktas i detta sammanhang. Liknande svårigheter föreligger med Jerusalem. Ingår dessa områden i frihandelsavtalet, eller omfattas de av de s.k. gemensamma slutsatserna, eller är de helt lämnade utanför?

Utskottet säger vidare om handel med de ockuperade arabiska territorierna att de föreslagna åtgärderna kommer att medföra en positiv effekt på handeln. Det är möjligt att utskottet har rätt. Tyvärr tvivlar jag. Trots att EG, som är en betydligt större marknad än EFTA, ingick ett liknande avtal med staten Israel redan 1975, har det inte inneburit något uppsving för de ockuperade arabiska territorierna, snarare tvärtom. Arbetslösheten bara i Gaza har nu ökat till över 60 %.

En av förklaringarna till att handeln med de ockuperade områdena går så trögt är att Israel på olika sätt försvårar exporten. Huvuddelen av exporten måste gå via israeliska hamnar. En stor del av exportprodukterna från dessa områden utgörs av frukter och andra färskvaror. På grund av att transporterna fördröjs hinner en del av lasterna ruttna innan de når mottagaren. Bl.a.

har holländska importörer råkat ut för detta. Tyskland har uppenbart tröttnat och diskuterar nu med palestinierna i Gaza att hjälpa till att bygga en palestinsk hamn där.

På vilket sätt har Israel förbundit sig att inte göra sammaledes med exporten från de ockuperade områdena till EFTA-länderna? Vilka åtgärder är i sådana fall regeringen och EFTA-staterna beredda att vidta? Kan vi tänka oss att stödja byggandet av en hamn i Gaza? Löftet i de gemensamma slutsatserna, att inte sätta upp några administrativa hinder, finns även i överenskommelsen som EG har med Israel. Trots detta håller Israel inte sina löften.

Fru talman! Slutligen vill jag ta upp bemyndigandet som regeringen begär för tullnedsättning, tullfrihet m.m. från Gaza och Västbanken. Inte någonstans preciserar regeringen – eller för den delen utskottet – vilka villkor som handeln med dessa skall ske på.

Kommer Gaza och Västbanken att få lika förmånliga villkor som Israel? Har utskottet inhämtat några uppgifter om detta? Med tanke på den inställning som ledningen i Arvfurstens palats ibland visat är jag mycket oroad att de arabiska exportörerna kommer att få sämre villkor för sin handel. Men jag kan ju ha fel. Göran Lennmarker, som vad jag förstår är utskottets företrädare i den här frågan, kanske kan skapa klarhet i fråga om vilka villkor som kommer att gälla för handeln med de arabiska ockuperade territorierna.

Fru talman! Jag tycker att avtalsförslaget på så väsentliga punkter är oklart och oprecist, att riksdagen därför inte bör ratificera detta. Regeringen bör i stället ges i uppdrag att omförhandla avtalet. Det innebär att jag yrkar bifall till min motion.

Anf. 42 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Utrikesutskottet har enhälligt välkomnat frihandelsöverenskommelsen mellan EFTA-staterna och Israel, och därmed borde det inte vara så stor anledning att gå upp i talarstolen i detta ärende. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag tycker dock att det finns anledning att göra några reflexioner, eftersom det är fråga om ett mycket betydelsefullt beslut.

Det är lätt att se detta som en detalj – frihandelsavtal finns det många av – men faktum är att detta frihandelsavtal följer ett mönster. EG ingick redan 1975 ett sådant avtal, och EG har också ingått en rad avtal med länderna längs de södra Medelhavsstränderna och i Mellanöstern. Detta betonar den vikt som det har att Sverige och Europa i övrigt faktiskt deltar i uppbyggnaden av de här regionerna genom att utvidga handeln. Att skapa ökade handelsförbindelser mellan Europa och Mellanöstern är ett väsentligt led i både att öka välbefindandet och att ge förutsättningarna för en fredlig och stabil utveckling i detta område.

Här går vi tillbaka till en europeisk erfarenhet. Vi har själva i Europa skapat fredliga förhållanden bl.a. med hjälp av frihandel och ekonomiskt samarbete. Därför är det viktigt att vi också från Europas sida i diskussionerna med länderna i Mellanöstern ständigt försöker att vidga handeln och öka det ekonomiska samarbetets betydelse. Detta avtal är en viktig ingrediens i denna Mellanösternpolitik från Europas sida.

En detalj som också kan spela en roll i framtiden är att vi inte bara får

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*Godkännande av
avtal rörande
handeln mellan
EFTA-staterna
och Israel m.m.*

ökade handelsförbindelser mellan Sverige/EFTA/Europa och länderna i Mellanöstern utan också att länderna sinsemellan kommer att handla med varandra. Det är på sitt sätt det viktigaste när det gäller att få handel som ett inslag i skapandet av fred i området.

När det här avtalet träder i kraft finns det rimlig anledning att anta att det kommer att innebära en betydande skjuts för handeln mellan å ena sidan Sverige och de övriga EFTA-länderna, å andra sidan Israel och även territorierna, som i formell mening inte ingår i själva avtalet. Det finns dock ett särskilt förslag om att främja exporten från territorierna, som det heter i överenskommelsen. Det innebär också en fördel för Sverige, eftersom Sverige och de övriga EFTA-länderna jämfört med EG och med USA är diskriminerade på dessa marknader.

Vad innebär då det här för palestinierna på de ockuperade territorierna? Rimligtvis är detta beslut ett steg i rätt riktning. Det är svårt att se det som ett steg i fel riktning eller som att vi står och stampar på samma fläck. Det ger möjligheter till ökad direkt handel mellan EFTA-staterna och territorierna, och det är också en viktig del i de fredsskapande ansträngningarna.

Hur det här kommer att utfalla i praktiken får vi naturligtvis se när avtalet har trätt i kraft. Man kan ha olika uppfattningar om detta. Som så många andra sådana här avtal måste det testas i praktiken, men det vore nog oklokt att nu säga nej till avtalet med hänvisning till att man kan frukta att det kan finnas hinder för handeln med territorierna. Det har varit utskottets enhälliga uppfattning att detta är ett steg i rätt riktning, och det är därför som utskottet också enhälligt välkomnar det här beslutet.

Med detta, fru talman, vill jag än en gång yrka bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 43 KENT CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är märkligt att utskottets företrädare inte kommenterar något av de frågetecken som jag har satt för avtalet. Jag är en mycket stor anhängare av fri handel, av att ta bort tullar och av att se till att det skall gå smidigt när man handlar, och socialdemokratin har under många år verkat för att vi skall få till stånd en rejäl frihandel över hela världen.

Men vad jag har ställt frågor om gäller avtalstexten och tolkningen av avtalet. Jag har inte fått en enda vägledning av herr Lennmarker när det gäller vilka områden som skall avses med frihandelsavtalet mellan EFTA och Israel. Ingår östra Jerusalem, södra Libanon, Golanhöjderna, Västbanken och Gaza? Enligt 1948 års gränser ingår inte ens östra Jerusalem. Utskottet säger att det inte finns några tolkningssvårigheter, och då borde det vara mycket enkelt för utskottets företrädare att klargöra vilka geografiska områden som faktiskt ingår.

Inte heller fick jag något svar på frågan vilka villkor som kommer att gälla för exporten från de ockuperade arabiska territorierna och vad som händer om Israel på olika sätt försvårar handeln mellan EFTA och de ockuperade områdena. Är man då beredd att vidta några åtgärder?

Jag tycker att det är bra att vi får ett handelsavtal med staten Israel, men då skall det också vara tydligt och klart vad gäller vilka områden som avses, och detta avtal är inte utformat så. Såvitt jag har förstått är dessutom anled-

ningen till att man inte vågar skriva ut vilka områden som avses att Israel i princip fullständigt vägrar att göra några sådana definitioner. Vad jag ser i förlängningen är att vi från svensk sida viker oss och i princip accepterar gränser för staten Israel som vi i andra sammanhang faktiskt inte har accepterat.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja ha svar på några av de frågor som jag har ställt och som gäller ganska väsentliga delar av avtalet. Vilket territorium skall omfattas av avtalet? Jag tycker faktiskt att det är märkligt att man i ett så omfattande handelsavtal inte mer noggrant har definierat vad man menar med Israels territorium.

Anf. 44 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Själva avtalet omfattar endast staten Israel enligt 1948 års gränser. Däremot gäller det endast genom särskilda åtgärder också territorierna. Det är inte så konstigt att detta inte definieras, eftersom det föreligger skilda ståndpunkter. Det är alldeles uppenbart att så är fallet mellan Israel och den andra sidan i frågan om vad som exakt är ockuperade områden. Det känner vi ju alla till. Vi vet t.ex. vad Israel har bestämt beträffande östra Jerusalem och Golanhöjderna.

Men detta skall vi inte se som ett hinder. Tvärtom är det klokt att se till att detta frihandelsavtal kommer till stånd, eftersom det är ett led i att befrämja handeln och ekonomin både i Israel och i territorierna. Nu är det en fredsprocess på gång. Förhoppningsvis ger den resultat som leder till att man kommer att fastställa gränser.

Det finns ingen anledning att nu säga nej till detta avtal därför att man inte i denna förhandling har gjort någon precisering av dessa gränser på det sätt som Kent Carlsson här önskar. Det vore oklokt. Det är fredsprocessen som förhoppningsvis kommer att avgöra den frågan. Detta frihandelsavtal kan bara vara en positiv del i denna process.

Anf. 45 KENT CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Göran Lennmarker återupprepar det som vi har kunnat läsa i utskottets betänkande. Men jag måste återigen få fråga: Om det är 1948 års gränser som skall gälla, varför har man för det första inte skrivit ut det i avtalet? För det andra: Ingår exempelvis östra Jerusalem? Kommer handeln med östra Jerusalem att omfattas av frihandelsavtalet? Enligt 1948 års gränser ingår faktiskt inte östra Jerusalem. Då får man ha en annan ordning för östra Jerusalem.

Jag ser här en glidning från utskottets sida, en glidning som tyvärr alla parter har bidragit till. Jag tycker att man därigenom luckrar upp den svenska synen på staten Israels gränser.

Oklarheterna i avtalet är omfattande. Jag har inte heller fått svar på frågorna om Golanhöjderna och södra Libanon – de delar av Västbanken som Israel betraktar som sitt område och där man av säkerhetsskäl eller andra orsaker har bosättningsarna. Ingår de i detta? Jag skulle tro att Israel tycker att de gör det, men enligt de skrivningar som finns i utskottets betänkande är de uteslagna. Det vore väl tacknämligt om man var överens med den avtalspart som man sluter avtal med om var avtalet skall tillämpas.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*Godkännande av
avtal rörande
handeln mellan
EFTA-staterna
och Israel m.m.*

Jag vill upprepa en fråga som jag ställt tidigare: Vilka villkor kommer att gälla för handeln med de ockuperade arabiska territorierna? Kommer man att få samma villkor som staten Israel får i handeln med oss, eller kommer man att få sämre villkor? Vi lämnar ju över frågan till regeringen, men det vore intressant för riksdagen att få reda på om man kommer att medge fullständig tullfrihet för samtliga varor som kan komma från Västbanken och Gaza.

Anf. 46 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Definitionen av Israels gränser kommer inte att ske i en förhandling om frihandel mellan EFTA-staterna och Israel; det vet både Kent Carlsson, jag och alla andra. Den frågan, som är av utomordentligt stor vikt, kommer möjligtvis att avgöras i de fredsförhandlingar som pågår; om man ställde kravet att man i de här förhandlingarna skulle ägna sig åt definitioner, blev det inget frihandelsavtal. Det är alldeles uppenbart. Jag förstår inte Kent Carlssons argumentering om han menar att man i dessa förhandlingar skulle ha gett sig in på denna mycket brännande fråga och sett lösningen av den som en förutsättning för frihandelsavtalet; då blev det inget frihandelsavtal. Därmed skulle också en positiv pusselbit i arbetet att skapa ekonomisk utveckling och förhoppningsvis en stabilitet i området som skulle underlätta fredsprocessen, falla bort.

Anf. 47 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Det är glädjande att riksdagen bereds möjlighet att ta ställning till förslaget om frihandelsavtal mellan Israel och EFTA-staterna, och därmed också Sverige. Jag har ingen invändning mot förslaget, utan ansluter mig till utrikesutskottets yrkande.

Däremot aktualiserar ärendet ett gammalt problem, nämligen arabländernas ekonomiska bojkott mot Israel och de problem som den ofta skapat för de svenska företag som också är intresserade av affärsförbindelser med arabvärlden. Bojkott har varit en del av flera arabstaters krigföring mot Israel. Den har riktat sig mot såväl företag som handlar med Israel som mot företag som ägs av judar.

Bojkotten brukar medge att företag säljer till Israel, däremot godtar man inte samarbete med företag som investerar i Israel eller bedriver samarbete med israeliska företag. Bland de företag som vid olika tillfällen tvingats avbryta sina kontakter med Israel på grund av den arabiska bojkotten finns t.ex. Tetrapak, Barnängen, Kooperativa förbundet – med olika dotterbolag – och Ericsson. Sverige har självfallet aldrig erkänt denna bojkott eftersom vi håller på principen att endast godkänna sanktionsåtgärder som beslutats i FN:s säkerhetsråd. Ändå förekommer det alltså att svenska företag tvingas agera i enlighet med krav som ställs av de länder som proklamerat denna bojkott.

Frågan har tidigare behandlats i riksdagen med anledning av motionskrav på en svensk lagstiftning liknande den amerikanska, tyska och holländska om förbud för företag att medverka i bojkotten mot Israel. De förslagen avslögs. Enligt min mening är det ändå rimligt att på nytt fästa uppmärksamheten på problemet i samband med det betänkande som vi nu debatterar.

En motion med förslag att någon form av kommentar till detta förhållande och hemställan till regeringen skulle behandlas tillsammans med förslaget till frihandelsavtal mellan EFTA-länderna och Israel fick, av för mig svårförståeligt skäl, inte väckas. Det ansågs tydligen ligga litet vid sidan av ämnet; det kan jag inte riktigt se att det gör. Vi får väl ändå acceptera det. Jag tycker att det därför är viktigt att från talarstolen poängtera att regeringen har ett ansvar för att man, på de sätt som står till buds, motverkar den arabiska ekonomiska bojkotten mot Israel, t.ex. genom information till företagen om Sveriges principiella inställning och genom ett kraftfullt internationellt agerande i denna fråga.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 23 §.)

21 § Godkännande av frihandelsavtal med Färöarna, m.m.

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande
1992/93:UU6 Godkännande av frihandelsavtal med Färöarna, m.m. (prop. 1992/93:16).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

22 § Svensk ekonomisk zon

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande
1992/93:UU10 Svensk ekonomisk zon (prop. 1992/93:54).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 23 §.)

23 § Omedelbara hjälpinsatser i det forna Jugoslavien

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande
1992/93:UU11 Omedelbara hjälpinsatser i det forna Jugoslavien.

Anf. 48 STEN SÖDERBERG (-):

Herr talman! Jag har sedan början av 1992 arbetat för flyktingar från Kroatien och Bosnien-Herzegovina. Jag och mina medarbetare har rest runt i Kroatien och Bosnien. Vi har kartlagt behoven kommun för kommun. Vi

har presenterat vårt material för de bosniska och kroatiska regeringarna samt för flyktingkommissarien i Split och UD:s Ingemar Cederberg.

Vi har noterat att årskostnaden för en flyktings boende i Sverige räcker till en nybyggd enrumslägenhet i hemlandet. Jag tror att flyktingmottagandet från det gamla Jugoslavien kommer att kosta oss ca 13 miljarder i år. Det är ett resursslöseri eftersom medlen hade givit större effekt i Jugoslavien. Nu har vi den situation vi har.

De nu anvisade medlen räcker inte till. Behoven är så mycket större. Vi skulle behöva leverera isolerade husmoduler och värmeapparater till ett belopp som vida överstiger det belopp som nu anvisas. Till detta kommer att SIDA enligt min mening inte fungerar bra i det aktuella katastrofområdet.

Jag är således kritiskt inställd till det låga beloppet – en skärv från den rikes bord. Vi kommer emellertid snart att tvingas till nya beslut och nya insatser. Därför yrkar jag, trots kritiken, bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande konstitutionsutskottets betänkanden 1992/93:KU7, KU9 och KU10, finansutskottets betänkande 1992/93:FiU11, skatteutskottets betänkande 1992/93:SkU12, justitieutskottets betänkanden 1992/93:JuU8, JuU9 och JuU10, lagutskottets betänkanden 1992/93:LU6, LU7, LU8, LU9, LU12, LU13 och LU24 samt utrikesutskottets betänkanden 1992/93:UU4, UU5, UU6, UU10 och UU11.

Konstitutionsutskottets betänkande KU7

Mom. 1 (allmänna helgdagar och flaggdagar)

Utskottets hemställan bifölls med 176 röster mot 136 för reservation 1 av Thage G Peterson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (ordensväsendet m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 139 för reservation 2 av Birger Hagård m.fl. 6 ledamöter avstod från att rösta.

Hans Stenberg (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Konstitutionsutskottets betänkande KU9

Mom. 1 (riksmötets öppnande)

I reservation 1 av Harriet Colliander föreslogs ändring i huvudbestämelse i riksdagsordningen. Av reservationen framgick att ändringen önskades genomförd genom ett beslut. För bifall till reservationen krävdes att

minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade för bifall till reservationen.

Utskottets hemställan, som för bifall endast krävde enkel majoritet, kunde inte i en avgörande omröstning ställas mot reservationen.

Kammaren hade därför att först ta ställning till den i reservationen föreslagna ändringen i riksdagsordningen. Avslogs denna skulle proposition här efter ställas på bifall till utskottets hemställan.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Bifall till eller avslag på reservation 1 av Harriet Colliander

Reservation 1 av Harriet Colliander avslogs med 258 röster mot 52 för bifall, vilket innebar att mindre än tre fjärdedelar av de röstande och mindre än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat för bifall till reservationen. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mats Hellström, Göran Magnusson och Thage G Peterson (alla s) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3 (registrering av riksdagsledamöternas ekonomiska intressen)

Utskottets hemställan bifölls med 174 röster mot 139 för reservation 2 av Thage G Peterson m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Konstitutionsutskottets betänkande KU10

Utskottets hemställan bifölls.

Finansutskottets betänkande FiU11

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU12

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande JuU8

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande JuU9

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande JuU10

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU6

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU7

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU8

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU9

Mom. 1 (jämkning av skadestånd vid medvållande)

Utskottets hemställan bifölls med 174 röster mot 138 för reservationen av Maj-Lis Lööw m.fl.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU12

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU13

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU24

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande UU4

Mom. 1 (ändring i sanktionslagen)

Utskottets hemställan bifölls med 298 röster mot 13 för meningsyttringen av Bertil Måbrink. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande UU5

Mom. 2 och 4 (avtalet mellan EFTA-staterna och Israel m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion U10 av Kent Carlsson – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande UU6

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande UU10

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande UU11

Utskottets hemställan bifölls.

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att de på föredragningslistan återstående ärendena, socialutskottets betänkanden SoU5 och SoU6, trafikutskottets betänkande TU4 samt näringsutskottets betänkande NU8, fick företas till avgörande i ett sammanhang sedan debatten i dessa ärenden avslutats.

24 § De bostadslösas situation

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1992/93:SoU5 De bostadslösas situation.

Anf. 49 ANITA PERSSON (s):

Herr talman! I det här betänkandet från socialutskottet är vi överens, och då brukar vi inte uppta tid i kammarens talarstol, men det här är ett viktigt betänkande, som berör de allra mest utsatta i samhället – de som inte har någonstans att bo, de som inte vet vart de skall ta vägen över natten, de som tillbringar sina nätter i avloppstunnlar eller under broar även nu när vintern närmar sig. Det handlar om de kvinnor som kanske finner rum för natten men som får tacka för det genom att låta sig utnyttjas sexuellt.

Vi hade i våras en interpellationsdebatt här i kammaren om den situation som då rådde, men socialministern hade då inte mycket att komma med, och situationen har inte förändrats inför den kommande vintern.

Stadsmissionen får fortfarande gå ut med stora annonser och vädja om stöd för att kunna finansiera ytterligare ett härbärge för kvinnor. På Frälsningsarmén har föreståndaren för ett av härbärgena nu hoppat av verksamheten och kör taxi – därför att han inte längre orkar med att kämpa med de ekonomiska bekymmer som verksamheten medför när Stockholms kommun inte tar sitt ekonomiska ansvar; man har under de senaste tre åren haft samma summa i bidrag trots att verksamheten har ökat i omfattning.

Jag tror att det är viktigt för alla dem som arbetar med att försöka hjälpa de här utsatta människorna att vi i riksdagen uppmärksammar och diskuterar de här problemen.

Tillsammans med två andra socialdemokrater var jag tidigt i våras ute i Stockholm för att bli informerad om situationen, och det ledde till att jag då också deltog i den nämnda interpellationsdebatten.

För några månader sedan var hela socialutskottet på studiebesök i Stockholms kommun. Jag tror att detta studiebesök påverkade mina utskottskamrater, så att vi i dag har ett enigt betänkande. Men framför allt hoppas jag att det faktum att socialutskottet uppmärksammade dessa människors situation även kommer att påverka de högsta ansvariga inom Stockholms kommun – som vid det besöket t.ex. uppgav att de aldrig tidigare hade besökt den verksamhet som förekommer vid Stadsmissionen – att ge ett ökat ekonomiskt stöd såväl till den egna sociala verksamheten som till det fantastiska arbete

som utförs av både Stadsmissionen och Frälsningsarmén, med de knappa resurser som de har.

Enligt olika undersökningar som har gjorts beräknas antalet hemlösa i Sverige till mellan 8 000 och 9 000 personer. Det är skrämmande siffror. Vi vet inte hur många de är – det kan vara fler. Bara i Stockholm uppskattas antalet hemlösa män till mellan 3 000 och 5 000 och antalet kvinnor till mellan 500 och 1 000.

Vi har i vår lagstiftning klara regler för vem som har ansvaret för att människor har en bostad. Vi har det klart uttalat i bostadsförsörjningslagen och i socialtjänstlagen. Det är kommunerna som har ansvaret.

I 30 § LVM, lagen om vård av missbrukare, står det att socialnämnden skall – jag upprepar: skall – aktivt verka för att den enskilde efter vårdtiden får bostad och arbete eller utbildning. Att det står "skall" beror på att vi skärpte lagen våren 1988, därför att vi då hade funnit stora brister i omhändertagandet av missbrukarna. Men det har tydligen inte hjälpt; i de åtstramningstider som nu råder tar kommunerna inte sitt ansvar för alla sina invånare.

Det är inte bara i Stockholm som vi har uteliggare och hemlösa – de finns i Göteborg och Malmö, men de finns också i andra städer. I måndags fick jag höra att frivilliga försöker starta ett härbärge i Karlstad, och även i Eskilstuna har man problem.

Vad kan vi då göra här i riksdagen? Ja, vi kan ju stifta lagar, och vi kan ekonomiskt stödja kommunerna. Därför är de aviserade indragningarna av statsbidrag till kommunerna oroande.

I det här betänkandet begär vi att det görs en ny kartläggning som omfattar hela landet. De uppgifter som vi i dag har bygger nämligen på uppskattningar och på undersökningar som gjordes för några år sedan. Kartläggningen skall omfatta personer som varje natt tvingas ordna en tillfällig bostad men också dem som är uteliggare. Vi måste få kartläggningen upplagd på så sätt att man klart kan skilja mellan de olika begreppen uteliggare, hemlös och bostadslös.

I kartläggningen måste man också ta reda på de bakomliggande orsakerna. Vi vet att en stor grupp av dem som saknar bostad är personer med olika psykiska störningar. En annan stor grupp är missbrukare – både av narkotika och alkohol och av en blandning av dessa tillsammans med bensodiazepiner. Den grupp som vi har blivit särskilt uppmärksam på och som har börjat öka oroväckande är gruppen kvinnor. Det är, som jag sade tidigare, en mycket utsatt grupp. Många av dem är prostituerade. Några är, som man säger i USA, bag ladies. Det är viktigt att kvinnornas särskilda problem tas upp i utredningen.

Vid det besök som jag i våras gjorde på Stadsmissionen gjordes jag också uppmärksam på de nya grupper som tillkommer. Det vräks dagligen två familjer från sina hem – unga barnfamiljer som prövat allt för att klara sin situation. De kommer till Stadsmissionen för att få hjälp. Då har de utnyttjat och lånat av sina föräldrar och sina vänner för att försöka klara sina ekonomiska problem. Ofta har de också stora kontokortsskulder. De törs inte vända sig till de sociala myndigheterna av rädsla för att deras barn skall tas ifrån dem. Många gånger är det förtvivlade ensamstående mammor som inte

klarar av sin situation på grund av att bostaden tagits ifrån dem, liksom arbetet.

Det är inte första gången vi debatterar de bostadslösa situation. För några år sedan fick Socialstyrelsen i uppdrag att ta initiativ till överläggningar med bostadsmarknadens parter för att diskutera de bostadslösa problem, och det är, som vi säger i betänkandet, anmärkningsvärt att så inte har skett.

Nu föreslår vi att en inventering av socialtjänstens och de olika frivilligorganisationernas erbjudanden om olika boendeformer och övriga insatser för de bostadslösa också skall ingå i kartläggningen. Jag hoppas att regeringen ånyo gör Socialstyrelsen uppmärksam på att man snarast bör ta upp de nämnda överläggningarna med bostadsorganisationerna.

Jag hoppas också att regeringen ser till att kartläggningen kommer att ske skyndsamt, även om den blir omfattande, så att resultatet är klart och behövliga åtgärder kan sättas in till nästa vinter. Men kommunerna måste redan i dag vidta de åtgärder som de är skyldiga att vidta enligt lag.

Herr talman! Bostaden är en grundläggande social rättighet, som kan likställas med rätten till arbete, utbildning och sjukvård. Målet för den sociala bostadspolitiken måste vara att alla skall ha rätt till en bra bostad till en rimlig kostnad.

Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 50 MAUD EKENDAHL (m):

Herr talman! I dag behandlar vi socialutskottets betänkande 1992/93:SoU5 De bostadslösa situation. Utskottet har behandlat dessa frågor tidigare och påpekat att det är ovärdigt ett välfärdssamhälle att människor står helt utan bostad.

Den första frågan man ställer sig är vad man skall göra åt de hemlösa problem. Själv anser jag att arbetet med att förebygga är det viktigaste. En central del i vår politik måste vara att slå vakt om familjernas möjligheter och skapa förutsättningar så att familjerna fungerar väl.

Den kraftiga avvecklingen av institutionsvården har faktiskt medfört en växande skara hemlösa med psykiska störningar. Det sägs att institutionsvården har dragits ned av humanitära skäl, men vi kan ju se att alla inte klarar av att leva ute i samhället. För många människor är institutionsboendet det enda trygga alternativet.

Vi moderater har i åtskilliga debatter hävdat att man skall ta det lugnt när det gäller nedskärningar av institutionsplatser. Det finns människor med psykiska störningar som faktiskt har haft eget boende, men de har inte klarat av det. Resultatet har blivit vräkning. Denna slutsats kan man även finna i psykiatriutredningens fjärde delrapport där det påtalas "att vräkningar av psykiskt störda är ett ökande problem".

Självfallet är missbruk av alkohol och narkotika andra utslagningsfaktorer som har bidragit till hemlöshet.

Vilka är då de utslagna? Enligt Stadsmissionen och Frälsningsarmén kan de utslagna delas in i fyra huvudgrupper. Det gäller för det första dem som det har gått snett för. Det är människor som har drabbats av skilsmässa, konkurser, arbetslöshet, misshandel och alkoholism. För det andra är det unga människor – människor mellan 15 och 20 år – som av en eller annan

anledning saknar ett socialt nätverk. För det tredje finns en grupp av människor som av en eller annan anledning inte vill ha att göra med de sociala myndigheterna. För det fjärde är det naturligtvis s.k. original, som själva har valt att leva utanför samhällets gängse normer.

Tyvärr ökar andelen utslagna bland ungdomar. Det är det verkliga problemet. De unga saknar ett socialt nätverk, vilket gör att arbetet med att hjälpa och stötta dessa ungdomar så att de kan få ett drägligt liv blir mycket svårare och mera komplicerat. De unga människorna faller snabbt in i ett omfattande missbruk – framför allt av alkohol.

Det finns också en ny grupp – kvinnorna. Tidigare var det nästan uteslutande män som kunde kategoriseras som utslagna. Under de senaste åren har bilden förändrats väsentligt. I dag saknar allt fler kvinnor såväl bostad som arbete. Många utslagna kvinnor löser sin bostadslöshet på ett speciellt sätt. De knyter sexuella kontakter med en man som har en bostad. Där bor kvinnorna under en tid. De får tak över huvudet – ofta i utbyte mot sexuella tjänster. Efter ett tag tröttnar mannen, och då åker kvinnan ut. Detta sker alltför ofta efter svår misshandel.

Utnyttjandet av de utslagna kvinnorna är generellt mycket omfattande och skrämmande. En del kvinnor finner man på olika natthärbärgen. Andra kvinnor blir s.k. bag ladies, dvs. kvinnor som bär sina ägodelar i pappers- eller plastpåsar.

Mitt i allt detta elände gör – det måste jag få lov att säga – frivilligorganisationerna ett enormt arbete. Här finner man känslan för individen och ett människoengagemang. Vi skall vara glada för att det finns frivilliga organisationer, som oftast bygger på oavlönade människors insatser på olika nivåer. Denna verksamhet kommer aldrig att kunna ersättas av offentliga insatser.

Personligen blev jag ledsen när Birgitta Dahl gick ut i en TT-intervju – som bl.a. publicerades i Svenska Dagbladet den 10 mars 1992 – och sade om antalet hemlösa: "Det är baksidan på borgarnas skattesänkningar". Fy skäms, Birgitta Dahl! Dessa skamliga angrepp på den borgerliga regeringen är häpnadsväckande.

Man undrar om Birgitta Dahl har glömt bort att hon, som medlem av den socialdemokratiska regeringen, i nio år också har varit ansvarig för de hemlösa. Vidare ställer man sig frågan om Birgitta Dahl på fullt allvar verkligen tror att de hemlösa dök upp den 5 oktober 1991, dagen efter det att den borgerliga regeringen bildades.

Herr talman! Jag är glad över att hela socialutskottet ställer sig bakom betänkandet angående de bostadslösa situation, där vi önskar få till stånd en ordentlig inventering och kartläggning av insatserna på det här området.

Härmed yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 51 ANITA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men jag måste bemöta vad Maud Ekendahl sade avslutningsvis.

Det har funnits problem med hemlösa och bostadslösa tidigare. Men problemen har faktiskt ökat. Jag tror att vi kommer att stå inför en mycket svårare situation på grund av de indragningar som sker i kommunerna av hela den sociala verksamheten och de omorganisationer som man gör ute i kom-

munerna med bl.a. beställarnämnder. Det leder till en ökad byråkrati, som i sin tur medför att man får mindre pengar till den ordinarie verksamheten.

Vi ser också att kommunerna nu drar ner på fritidshemsverksamhet för barn och ungdomar. Det kan leda till svåra sociala problem i framtiden. Som Maud Ekendahl sade är det viktigt att vi arbetar förebyggande.

När vi för många år sedan i riksdagen fattade beslut om de psykiskt störda och eget boende, ville vi att de människor som bodde på institutionerna skulle få en bättre situation och att kommunerna skulle ställa upp med hjälp. Det är självklart att dessa personer som kanske har bott i 20 år på en institution inte kan klara sig själva när de kommer ut i ett eget boende. Kommunerna skulle självfallet sätta in ordentliga hemhjälpssatser. Så har tyvärr inte skett, och därför befinner vi oss i den här situationen i dag.

Psykiatriutredningen har uppmärksammat dessa problem. När förslaget har varit ute på remiss och vi så småningom får ett förslag till riksdagen hoppas jag att vi kan fatta ett bra beslut så att problemen kan lösas för de berörda personerna.

I dag har vi en situation då många byggnadsarbetare är arbetslösa. Det är därför viktigt att kommunerna tar chansen att bygga gruppboendestäder, eftersom det finns särskilda statsbidrag under detta år för sådana ändamål. Jag tror att vi därmed skulle kunna lösa många av problemen för de här personerna.

Anf. 52 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Anita Persson försöker skylla på omorganisationer inom den kommunala verksamheten. Jag kan väl hålla med om att det finns ett nytänkande inom organisationen, att man vill förändra den på olika sätt. Men jag kan inte hålla med om att vi skall skylla ett sådant här stort och viktigt problem på att man organiserar om. Jag sade – och jag står fast vid – att det här problemet har funnits i många år. Men självfallet har det ökat. En orsak är de psykiskt störda människorna, och däribland kvinnor.

Det gäller psykiskt störda människor som inte längre kunde bo kvar på institutionen utan fick ett eget boende. Vräkningarna beror ju faktiskt på att människor får ångest på natten. De gör dag till natt och natt till dag, och därför störs kringboende.

Vidare tycker jag att det är anmärkningsvärt att Anita Persson inte säger något över huvud taget om förebyggande insatser och hur viktig familj och familjepolitik är – att det inte är fel att mamman eller pappan är hemma och sköter sina barn när barnen är små.

Anf. 53 ANITA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi skall ha en familjepolitisk debatt i det här läget. Men jag kan inte hålla med Maud Ekendahl om att den familjepolitik som vi driver är orsaken till det uteliggarpblem som vi har i dag. Den familjepolitik vi för – eller i alla fall förde när vi hade en socialdemokratisk regering – har ju inneburit jämställdhet för kvinnorna och möjlighet för dem att arbeta och samtidigt ha barn. Det är viktigt att man har daghem och fritidshem – att man har en fritidsverksamhet för ungdomarna. Då råkar de inte in i den här situationen. Det är en viktig förebyggande insats att vi på alla sätt

kan stödja familjerna, och att kvinnorna kan arbeta samtidigt som de har barn.

Det är också viktigt att skolan får ordentliga resurser för sin verksamhet, och framför allt att människor får arbete. Det tillhör de förebyggande insatserna.

Jag hoppas att vi genom den överenskommelse som vi nu har träffat med er i de borgerliga partierna kan få i gång arbete och få utbildning till stånd – och att även missbrukarna kan omfattas av den verksamheten. Jag tror att det är det bästa sättet att lösa de här problemen.

Sedan är det viktigt att kommunerna ger ordentliga resurser till frivilligorganisationerna, så att de kan bedriva sin härbärgesverksamhet på ett bra sätt. För de gör, som jag sade i mitt anförande, ett utomordentligt gott arbete. Utan deras arbete skulle inte kommunerna klara av situationen; då hade den varit ännu värre än vad den är i dag.

Anf. 54 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Man måste ju se på problemet på två sätt; det gäller dels att förebygga, dels att bota. Men man måste ändå börja med det förebyggande. Det börjar inte på dagis eller förskolor eller olika fritidshem, utan det börjar redan när barnen föds, redan i hemmet. Det är viktigt att det finns en ordentlig familj i hemmet.

Jag skall inte heller, Anita Persson, fortsätta med familjepolitiken här, men det är förebyggande att man känner sig trygg i den miljö, man kommer ifrån. Många unga som i dag är utslagna saknar helt och hållet ett socialt nätverk.

Sedan håller jag med om att det är självklart att vi måste samarbeta. Det är ju trevligt att vi kan göra det i det här betänkandet om de bostadslösa. Jag hoppas att det blir något resultat snarast, som Anita Persson också önskar – och helst inom ett år.

Förste vice talmannen anmälde att Anita Persson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 55 ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Socialutskottets betänkande om de bostadslösa situation är mycket värdefull. Att betänkandet avgivits i full enighet ger det extra tyngd. Anledningen till att beslutet upplevs som en nyansats är att man helhjärtat erkänner att här föreligger ett stort socialt problem.

Betänkandet innehåller också en strukturerad av problemet. Man efterlyser med eftertryck en ordentlig kartläggning som skall gälla hela landet – såväl storstad som mindre orter. Men man nöjer sig inte med en kartläggning av antalet, utan man vill också ha en kartläggning av bakomliggande orsaker.

Vidare vill man ha förslag till lösningar som också innefattar frivilliga organisationer. Man betonar de ideella insatsernas stora värde på ett sätt som gör att det klart framgår att samhället knappast kan klara sig utan dem. Utskottet skriver på s. 8: "De frivilliga organisationernas insatser är därvid mycket värdefulla, och verksamheten är ett utmärkt komplement till socialtjänstens insatser."

Slutligen sätter utskottet fingret på en öm punkt, nämligen på Socialstyrelsens dröjsmål med att ta itu med det här problemet. Och man gör det med ett sådant eftertryck att det är svårt att tänka sig att Socialstyrelsen denna gång inte kommer att handla; betänkandet slutar nämligen med ett tillkännagivande till regeringen.

För min del är jag mycket glad över utskottets behandling av de bostadslösas situation, eftersom jag tillsammans med några andra centerpartister har motionerat om detta i flera år. Som Maud Ekendahl säger är det inte något nytt problem. Det accentuerades under 80-talet – ett årtionde då stora resurser överfördes från låg- och medelinkomsttagare till höginkomsttagare på ett sätt som aldrig hade skett tidigare.

Det studiebesök som Anita Persson nämnde och som gjordes för några veckor sedan hos socialtjänsten i Stockholm och hos Stadsmissionen i Stockholm, understryker med vilket stort allvar utskottet har betraktat problemet. Anledningen till motionerna och till det enhälliga ställningstagandet i utskottet är att hemlöshet är en av de allvarligaste sociala risksituationer en människa kan möta. De hemlösa är också i allmänhet människor som mött svåra problem under sin uppväxt och som livet farit hårt fram med. Missbruk och psykiska problem är mycket utbredda företeelser i gruppen.

Att bryta hemlösheten är en av de viktigaste sociala uppgifterna och en förutsättning för att de hemlösa skall få en chans till ett människovärdigt liv.

Stadsmissionen och Frälsningsarmén är exempel på organisationer som har verkat bland människor på samhällets skuggsida sedan lång tid tillbaka och som därför har stor erfarenhet av sådant arbete. Där bekräftas att det bland uteliggarna finns många missbrukare. Det har visat sig att missbruket ökat, eller kanske snarare börjat, i samband med vad som kan kallas en livskris. I samband med en skilsmässa eller någon nära anhörigs död, i samband med arbetslöshet eller liknande, uppkommer frågor i stil med: Vad är det för mening med mitt liv? För vems skull lever jag?

De hemlösa har alltså inte minskat i antal. Dessutom har antalet hemlösa kvinnor ökat. En del av kvinnorna är dessutom prostituerade. Undersökningar som gjordes på 80-talet visar att de hemlösa blivit allt yngre. Det är ofta människor som aldrig har fått fotfäste i samhället. Kunskap om dem, hur många de är och hur de lever, saknas nästan helt. Därmed saknas också underlaget för planering av samhällets insatser. Därför är en kartläggning nödvändig.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 56 BO G JENEVALL (nyd):

Herr talman! Jag har förstått att det inte hör till vanligheterna att enskilda motioner leder till något beslut. I det här fallet har vi två enskilda motioner som leder till ett enhälligt utskotts ställningstagande. Det är naturligtvis mycket glädjande. Skälet till detta är naturligtvis inte motionerna, utan att frågan har en större tyngd än den normalt uppmärksammas för.

Sverige är ett av världens rikaste länder, och vi borde rimligtvis ha råd att ta hand om våra svagaste i samhället. Det har efter vad jag har förstått diskuterats många gånger i kammaren och det har förekommit motioner under många år, men problemet kvarstår i alla fall.

Man kan också se att det bara är en man och i övrigt kvinnor som debatterar frågan. Det borde inte vara en fråga för enbart kvinnor, utan vi borde engagera oss allihop.

Jag skulle vilja referera litet till betänkandet. Det är några saker där som jag vill citera.

Beträffande gällande bestämmelser står t.ex.: "Den enskildes rätt till en egen bostad är fastslagen i en rad politiska beslut." Det står också att "alla människor, oberoende av behovet av stöd, hjälp och vård har rätt till en bostad med god tillgänglighet och god utrymmesstandard i en miljö som ger förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet och att de som behöver stöd och hjälp i sin dagliga livsföring eller som mer än tillfälligt behöver medicinsk eller annan vård har rätt att få sådan i bostaden".

Jag undrar vad de hemlösa och uteliggarna skulle tänka om de skulle läsa och ta del av en sådan text.

I regeringsförklaringen säger man faktiskt "att bostadspolitiken skall inriktas på att alla skall ha möjlighet till en bra bostad till ett rimligt pris".

Jag tycker att det är bra att utskottet har tagit upp och förtydligat de här frågorna. Jag citerar ytterligare en mening: "Den enskilde har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och livsföring i övrigt, om hans behov inte kan tillgodoses på annat sätt." Det är vad detta handlar om.

Sedan övergår utskottet till att beskriva de utredningar som har gjorts. Man talar om de överläggningar som har skett och som skall ske. Man talar om hur problemet skall definieras.

Det är naturligtvis viktigt att fördjupa sig i saker och ting. Det är många saker som behöver utredas. Men frågan är om vi inte har kommit till det stadiet att vi behöver handla. Man kan lösa problem på ett ganska enkelt sätt om man går från ord till handling.

Jag har i min motion lagt fram ett förslag, nämligen att man skulle införskaffa ett passagerarfartyg. Det finns i dag gott om sådana som skall skrotas. Man kan köpa dem för en mycket billig penning. De tror jag skulle utgöra en mycket bra bostad, en bra hemvist, för speciellt de utslagna människorna. Väldigt många kommer förresten från en shipping-verksamhet. Dessa människor skulle känna sig mycket hemma i en sådan miljö.

Dessutom tror jag att man skulle kunna få den gruppen att hjälpa till att sköta en sådan anläggning. Det skulle de tycka om. De skulle ha någonting som de på något sätt upplevde som deras, därför att det är något slags mellanling mellan en normal bostad och den icke-bostad som de har i dag, nämligen i en portgång eller liknande.

Jag tycker att vi skulle försöka finna formerna för att bilda en arbetsgrupp för detta. Då menar jag en arbetsgrupp som verkligen har möjlighet att uträtta någonting. Det behöver inte kosta särskilt mycket, och det behöver inte ta särskilt lång tid.

Kanske man rent av skulle kunna bilda en arbetsgrupp av dem som är uppe och talar i det här ärendet i dag. Jag skulle gärna sätta mig som ordförande i en sådan grupp och försöka se till att någonting händer. Det gör jag gärna tillsammans med de kvinnor som är engagerade i frågan. Låt oss skicka med det budskapet till regeringen: Tillsätt en litet ovanlig grupp och se vad den kan åstadkomma vid sidan av allt annat utredande!

Jag skall gå vidare i texten. Vi kommer då in på någonting som kanske är ännu hemskare. Det är den stora ökningen av kvinnor som råkar ut för de nya problemen. Det har sagts här tidigare, och det bör understrykas, att kvinnorna har ett speciellt utsatt läge och får lösa sina akuta problem på ett sätt som varken de eller vi vill att de skall göra. Det är inte en så stor grupp än så länge, men den växer. Man talar bl.a. om antalet människor som är hemlösa. I Stockholm talar man om 3 000–5 000 människor.

Man säger på ett annat ställe i betänkandet att det finns resurser för att ta hand om 1 500 stycken. Samtidigt säger man att man anser att detta i stort sett är tillräckligt. Det står så här: "Enligt byrån har man i stort sett tillräckliga resurser för att ta emot de hjälpsökande."

Det måste vara något som inte stämmer. Vi har alla sett bilder i TV av människor som står i kö utanför härbärgena. De blir avvisade för att de inte får plats. Antingen är det som står här fel eller också är det fel ute i verkligheten. Jag tillåter mig att tro att det som står här är fel, för verkligheten ser vi många gånger verkningarna av.

Utskottet säger vidare att de rådande förhållandena "är oacceptabla". Man har också gjort en mycket stark skrivning, tycker jag, när man talar om det som Socialstyrelsen skulle ha gjort, men inte har gjort. Det blir många citat, men jag vill faktiskt ha dessa saker till protokollet. "I detta sammanhang anser utskottet det mycket anmärkningsvärt att Socialstyrelsen ännu inte tagit något initiativ till överläggningar med bostadsmarknadens parter för att diskutera de bostadslösa problem trots att detta utlovats redan för flera år sedan."

Jag tror att vi i Sveriges riksdag är dåliga på att följa upp de beslut som vi fattar. Man borde ta allvarigare på sådana saker som har blivit beordrade, men som inte blivit utförda.

Man skulle kunna säga mycket mer om detta, men tiden går. Jag vill upprepa mitt förslag: Låt oss tillsätta en annorlunda arbetsgrupp, som kan försöka göra någonting praktiskt och snabbt. Vi har redan vinter. Hittills har den varit mindre allvarlig, med tanke på de hemlösa, men låt oss uträtta någonting snabbt. Det finns möjlighet att göra det.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan, som stöder våra motioner.

Anf. 57 ULLA TILLANDER (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara än en gång understryka att socialutskottet gjort ett starkt uttalande med krav på en kartläggning och med ytterligare en uppmaning till Socialstyrelsen att uppta förhandlingar med bostadsmarknadens parter. Att det är ett enigt utskott understryker vikten av förslagen. Ingen reservation finns fogad till betänkandet.

Anf. 58 BO G JENEVALL (nyd) replik:

Herr talman! Tyvärr var jag upptagen med talmannen, så jag fick inte hela frågeställningen klar för mig. Kan Ulla Tillander möjligen upprepa det hon sade?

Anf. 59 ULLA TILLANDER (c) replik:

Herr talman! Egentligen var det bara ett understrykande av det Bo Jenevall själv sade, men jag kan upprepa det.

Vi anser att det är ett mycket starkt uttalande som socialutskottet denna gång har gjort, med krav på en kartläggning av hela problematiken med de bostadslösas situation och också en uppmaning till Socialstyrelsen att uppta förhandlingar med bostadsmarknadens parter. Det kravet har utskottet ställt tidigare. Eftersom Socialstyrelsen inte har uppfyllt kravet, åtföljs kravet denna gång av ett tillkännagivande till regeringen.

Jag vill än en gång understryka att det är ett enigt utskott som står bakom förslagen.

Anf. 60 BO G JENEVALL (nyd) replik:

Herr talman! Vi är uppenbarligen helt överens på den punkten. Jag är väldigt glad över att vi har ett enigt utskott bakom förslagen. Det ger dem en stor tyngd.

Det vore samtidigt intressant att höra om mina meddebattörer kan tänka sig att ställa sig bakom det förslag som jag ställde från talarstolen, nämligen att vi skulle bilda en grupp för att praktiskt försöka sätta fart.

Anf. 61 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag vill först instämma med tidigare talare om att det här betänkandet är bra. Förhoppningsvis leder det framåt i den svåra problematik som bostadslösa och hemlösa utgör. Det är bra att en kartläggning skall göras. Det är också mycket bra att man skall uppta förhandlingar med bostadsmarknadens parter. Alla tycks vara överens om att förekomsten av bostadslösa och hemlösa är ett klart misslyckande för alla politiska partier och för alla samhällsmedborgare.

Det gör att partiernas deklarationer och regeringsdeklarationer om allas rätt till en bra bostad till rimligt pris blir litet av en klyscha. Vi vet att det inte är verkligheten i dag. Vi vet också att problemet inte är nytt och att det dessutom förvärrats under senare år, särskilt vad gäller kvinnor.

Det nämns i betänkandet att både kommuner och frivilliga organisationer gör ett väldigt bra arbete. Vi vet att det inte räcker till, att ansökan om bidrag från frivilligorganisationer i t.ex. Stockholms kommun och en rad andra kommuner ofta bemöts rätt kallsinnigt från borgerliga partier.

Det är en sak som jag faktiskt trots allt saknar i betänkandet och som gör mig litet fundersam. Det finns inte någon djupgående diskussion om insatser för att förhindra att fler människor blir utslagna eller bostadslösa. Jag tycker att det här – huvudsakligen håller jag på med bostadspolitik och följer bara hjälpligt med vad som händer i riksdagen på det socialpolitiska området – finns ett klart glapp.

Vi har tidigare haft diskussioner, senast i fredags, om antalet vräkningar. Det ökar katastrofalt. I betänkandet hänvisas till att det 1986 var en topp på drygt 5 000 vräkningar. Vi vet att det 1991 var över 6 000 vräkningar. I år ser det ut att sluta på ännu fler vräkningar och exekutiva auktioner.

Det man tar upp i betänkandet i fråga om förebyggande insatser är t.ex. Hyreslagskommittén. Jag är väldigt överraskad över den senfärdighet som

regeringen har visat. Kommitténs betänkande kom ju förra hösten. Man säger att det nu skall gå till lagrådsremiss. Men fortfarande har vi inte sett det. Det kunde vi ha fattat beslut om för ett drygt år sedan för att åtminstone förhindra onödiga vräkningar, där socialnämnder redan sagt att de vill ta betalningsansvaret, men det inte har kommit in några pengar.

Det finns andra förebyggande insatser som nu kommuner med de borgerliga partiernas hjälp avvecklar, t.ex. bostadsförmedlingar. Bostadsförmedlingen är ett utmärkt instrument för dem som har svårt att ta sig före att själva ordna sin bostad – många klarar det förmodligen utmärkt utan bostadsförmedling.

Något som över huvud taget inte nämns i betänkandet är en skuldsaneringslag. Familjer som samlat på sig exempelvis stora kontoskulder och som inte kan komma till rätta med sin ekonomi på egen hand skulle med hjälp därav kunna göra det. När kommer ett sådant förslag? Där vet vi att det finns en klar spricka inom regeringen. Jag undrar: Hur ställer sig de borgerliga partiernas talesman i denna fråga? Hur blir det med skuldsaneringslagen?

Jag tog upp i en interpellation i våras detta att Konsumentverket skulle följa upp dem som vräks i dag, 6 000 hushåll. Jag fick ett oerhört luddigt svar av Bengt Westerberg. Det var någonting på gång. Det visade sig inte alls vara någon rejäl forskning eller utvärdering på det området. Först nu har man från regeringens sida sett till att Konsumentverket får möjlighet att göra en ordentlig uppföljning av vad som händer dem som blir vräkt.

Herr talman! Jag vill vidare peka på kommunernas försämrade möjligheter, där man i dag från både de borgerliga partierna och Socialdemokraterna accepterar kraftigt nedskurna statsbidrag. Det försvårar naturligtvis kommunernas möjligheter att göra så bra insatser som möjligt på det här området. Det gäller t.ex. – Maud Ekendahl var inne på det – avveckling av stora institutioner. Jag hoppas att man inte skall tolka Maud Ekendahls inlägg så att hon vill ha tillbaka stora institutioner inom psykiatri och missbrukarvården.

Det som saknas fortfarande i dag och som det inte satsas på är de små institutionerna för att bygga upp hemlika förhållanden för människor som inte klarar sitt eget boende. Sådant har man väldigt små möjligheter att bygga ut i kommunerna. Det skulle faktiskt behövas.

Till Bo Jenevall vill jag bara med anledning av hans förslag säga att alla, tror jag, är intresserade av att hitta konstruktiva lösningar på de hemlösas problem. Men jag har svårt att se att en arbetsgrupp i riksdagen skall arbeta med detaljförslagen. Bo Jenevall har framfört sitt förslag motionsvis. Det har varit en interpellationsdebatt i kammaren om hemlösa i våras. Det förslaget finns ute i kommuner och frivilligorganisationer. Det som saknas är inte någon arbetsgrupp i riksdagen, utan nu skall riksdagen se till att kommuner och frivilligorganisationer får ekonomiska möjligheter att förverkliga exempelvis ett sådant förslag, om man tycker att det är en framkomlig väg.

Anf. 62 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Eva Zetterberg sade någonting åt det hållet att vi borgerliga partier behandlat frivilligorganisationerna ganska kallsinnigt. Skillnaden är att vi moderater alltid varit för olika alternativ. När det gäller frivilligorgani-

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*De bostadslösa
situation*

sationerna anser vi att de bör kunna erhålla medel av samhället så som de får i dag. Något som är oerhört viktigt är de enskilda människors engagemang genom olika typer av insamlingar. Det tycker inte jag är fult. Vad som skiljer Eva Zetterbergs och vår politik åt är att man från ert håll menar att medlen helt och hållet skall komma från samhället.

Eva Zetterberg var litet orolig i fråga om institutionerna och deras avveckling. Det är tyvärr så att när vi har något nytänkande inom olika områden är det alltid så ensidigt. Då skall allt bort. Man kunde ha tagit det litet lugnare. Vi behöver inte avveckla så många platser inom psykvården som man har gjort. Vi moderater har i många debatter hävdat att det är fel, för det är den sjuke som får lida.

Anf. 63 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! I fråga om bidrag till frivilliga organisationer skiljer sig våra partier definitivt inte åt. Det finns betydligt mer grundläggande frågor där vi är skiljaktiga.

Jag kan hänvisa till debatter om bidrag till en rad olika organisationer – det är viktigt att det inte bara är vissa organisationer som gynnas utan alla organisationer som gör ett bra arbete – i landstinget och i Stockholms fullmäktige, där vårt parti har varit ensamt om att strida för bidrag till t.ex. Frälningarmén eller Stadsmissionen. Det visar att vi uppskattar det arbete som dessa organisationer utför.

Också jag tror att insamlingar kan vara ett bra komplement, men vad som skiljer oss åt på den punkten är att vi i Vänsterpartiet anser att samhället har ett grundläggande ansvar för att se till att de stolta målen en god bostad åt alla, utbildning till alla och sjukvård till alla förverkligas, så att det inte bara blir stolta paroller.

Anf. 64 BO G JENEVALL (nyd) replik:

Herr talman! Jag menade inte att vi skulle inrätta något slags riksdagsutskott, utan jag menade att vi ju är personer som är särskilt engagerade i dessa frågor. Eftersom de normala utredningsresurserna och kommittéerna har en tendens att ta lång tid på sig och att arbeta mindre praktiskt, tänkte jag att det kanske kunde vara en idé att vi som är personligt engagerade helt enkelt skulle kunna göra en större insats.

Anf. 65 ULLA TILLANDER (c) replik:

Herr talman! Det problem som vi nu diskuterar är inget nytt problem. Det har varit akut mycket länge för de människor som drabbas, vilka kan räknas i tusental.

Det är anmärkningsvärt att det endast är två motioner som behandlas i det betänkande som vi nu diskuterar. Det är en motion från Centerpartiet och en från Ny demokrati. Vänsterpartiet har inte ägnat detta problem ens en motion under den allmänna motionstiden. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Anf. 66 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag betonade just att problemet inte var nytt. Jag var med i min ungdom på 60-talet och jobbade med hemlösa i Stockholm genom "bull-

kyrkan" i Gamla stan. Så jag vet förvisso att detta inte är något nytt problem. Däremot har problemet förvärrats. Jag håller med så till vida att det enorma tilltagandet av problemet inte precis sammanfaller med den borgerliga regeringens tillträde utan har skett under en rad år under 80-talet.

Jag tycker att det är bra att frågan har uppmärksammats i de motioner som har avgivits. Jag vet inte om det faktum att man har motionerat eller ej alltid är en värdeomräkning på hur viktig en fråga är för ett parti. Om det är detta som är tecknet på att man bryr sig om ett problem, har vi i Vänsterpartiet gjort ett misstag. Då kan vi motionera nästa gång det blir aktuellt och föreslå en uppföljning av den här frågan. Men jag anser att man får bedöma partiernas inställning och den vikt som de lägger vid olika frågor efter deras sammanlagda insatser. Det kan t.ex. röra sig om att man runt om i kommuner och landsting vill ge bidrag till frivilliga organisationer – någonting som skulle kunna möjliggöra inrättandet av bra härbärgen eller små institutioner där vården kan bedrivas under hemlika förhållanden –, men där borgerliga partier ibland säger nej. I det fallet har man inte något stöd. Precis som Bo G Jenevall tror jag att det är i praktiken som man kan visa vilka intressen som är avgörande och på vilken sida man står.

Anf. 67 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Det betänkande som vi nu diskuterar handlar om de bostadslösa situation. Vi är överens över partigränserna. Det finns inte någon reservation fogad till detta betänkande.

För att det inte skall råda något missförstånd vill jag påpeka att vi från Folkpartiet liberalerna inte bara känner starkt utan även arbetar intensivt för dessa människor. Det gör vi i de politiska församlingarna och minst lika mycket i de frivilliga organisationerna ute i kommunerna. Det är många folkpartister som är med i Frälsningsarmén och i andra frivilliga organisationer.

Vi har länge sagt att de svaga, de utslagna och de glömda också är våra bröder och systrar. Vi får inte glömma dem i allt annat arbete.

Det finns en rad instrument i samhället, både lagar och regler. Det är socialtjänsten som skall tillgodose även de svagas rätt till ett mänskligt liv.

Det finns inte någon enhetlig definition av begreppet hemlös. Det har lett till tolkningssvårigheter när det gäller uppgifter om antalet hemlösa, vilket inte minst framgår av dagens debatt.

Socialstyrelsen upprättade en promemoria i juni 1991, där man försökte att ge en bild av hemlöshet och de hemlösas situation, men man kom fram till att det inte fanns någon enhetlig definition av begreppet hemlöshet.

Jag kommer från en mindre stad i Sverige, och jag ser därför detta väldigt mycket som ett storstadsproblem. Storstadskommunerna har ett mycket stort ansvar. Socialutskottet besökte socialtjänsten här i Stockholm då vi särskilt studerade förhållandena. Det var för övrigt jag som i min grupp föreslog att vi skulle göra det här besöket.

Det går inte att fastställa om antalet hemlösa ökar eller minskar. En sak kan emellertid fastslås, nämligen att de hemlösa utgörs av allt yngre personer som i ökande utsträckning har psykiska störningar.

I Stockholm bedömdes år 1988 att 75 % av härbärgesgästerna hade allvar-

liga missbruksproblem. Vid socialutskottets besök på Stockholms socialtjänst i höstas framkom det att 70 % av de hemlösa hade grava missbruksproblem och att dödligheten bland dessa var hög. Det är den ökade användningen av alkohol kombinerat med bensodiazepiner som har lett till den höga dödligheten bland de yngre missbrukarna.

Det känns särskilt skamligt för kvinnor som har både missbruks- och bostadsproblem att vända sig till de sociala myndigheterna. De avstår i det längsta och blir kanske omhändertagna av s.k. vänliga män som försöker utnyttja deras tjänster. Det här är ett väldigt stort problem. Jag är övertygad om att detta inte är sista gången som vi debatterar den här frågan här i kamraren.

Jag blir litet ledsen när Anita Persson säger att socialministern inte hade så mycket att komma med. Om jag minns rätt, hänvisade socialministern i den interpellationsdebatten till kommunernas ansvar. Det är kommunernas ansvar att hjälpa de bostadslösa och se till att de får den hjälp som de behöver. Det är inte alltid som det saknas härbärgen, men kvinnorna söker sig inte dit. Stadsmissionen uträttar ett fantastiskt arbete och är värd allt stöd i världen, både frivilliga bidrag och stöd på annat sätt. Inom Stadsmissionen finns det människor som är engagerade i sina arbetsuppgifter. De ställer upp för de svaga människorna och för dem som behöver stöd.

För att åter hänvisa till socialministern kan jag säga att regeringen nu har tillsatt en stor alkoholkommision för att ta upp de alkoholproblem som funnits också under socialdemokraternas regeringstid. Man inriktar sig särskilt på kvinnornas och barnens situation. Dessa frågor jobbar vi nu med i vår utredning. Vi kommer med förslag då vi har hunnit så långt.

Jag tycker att det är bra att vi diskuterar dessa frågor, men jag tycker att debatten skall ske under ett visst ansvar. Jag tror att varken Socialdemokraterna eller något annat parti kan slå sig för bröstet och säga att man har gjort det bästa. Om vi kan hjälpas åt över alla partigränser tror jag att vi kan nå ett bra resultat. Det handlar mycket om samhörighet och delaktighet för de människor som är utslagna. Vi skall se till att de får del av samhällets resurser.

Anf. 68 ANITA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Den samstämmighet som finns i utskottet är jag väldigt glad för. Den debatt jag åberopar är den interpellationsdebatt vi hade i våras. Jag tror att de som deltog i den debatten var mycket besvikna över det svar vi fick av socialministern. Jag hoppas att han, när han nu får utskottets samstämmiga betänkande, ser till att påverka sina borgerliga kamrater – och även en del socialdemokratiska kommunalråd – så att de gör någonting.

Socialborgarrådet i Stockholm är ju folktoppartist. Det var t.ex. första gången han var ute och besökte Stadsmissionen. Det är mycket viktigt att han tar sitt ansvar och ställer upp för frivilligorganisationerna och för de sociala myndigheterna här i Stockholm, så att de kan verka på ett bra sätt.

Jag läste i dag i tidningen Dagen att LP-stiftelsen också är beredd att starta ett härbärge för de hemlösa. Vi har inte tillräckligt med härbärgen. Som det har sagts i denna debatt många, många gånger saknas det härbärgen, speciellt för kvinnorna.

Jag tror att vi med gemensamma krafter måste stötta de här organisationerna. Det är viktigt att regeringen tar ett ansvar och ser till att någonting händer, och det är Folkpartiet som har de sociala frågorna på sin lott.

Visst har Alkoholkommissionen ett mycket viktigt arbete. Vi hörde vid utfrågningen i torsdags i förra veckan att den restriktiva alkoholpolitik vi för är oerhört viktig, också för den sociala verksamheten. Alkoholpolitiken är alltså viktig inte bara från folkhälsosynpunkt, utan även från social synpunkt. Jag hoppas att vi kan hålla fast vid den restriktiva alkoholpolitik vi har för att hjälpa de mest utslagna människorna i vårt samhälle.

Anf. 69 ULLA ORRING (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det är trist att, som Anita Persson gör, efter ett regeringsskifte genast kasta sig över den nya regeringen och fråga vad den gör. Har Anita Persson aldrig velat fråga den föregående socialdemokratiska regeringen samma sak? Vad gjorde man då? Det här är inte problem som har vuxit till nu. Det här är problem som har funnits under en lång, lång tid. Det har naturligtvis framför allt varit kommunernas ansvar att se till att de här frågorna togs upp och att man försökte lösa dem.

De bostadslösa kvinnorna utgör ingen homogen grupp. Tvärtom består den av en rad olika människor med olika behov och krav. Många av de kraven vill de heller inte framföra. De har inte de uttalade behoven. Detta har många gånger bidragit till att det har varit svårt att lösa det hela.

Jag är väldigt glad, Anita Persson, att det är Folkpartiet liberalerna som har ansvaret i Socialdepartementet. Jag tror att vi har känslan och instrumenten för att komma till rätta med de här frågorna. Men det måste ske i gemenskap med andra partier, även med Socialdemokraterna. Man vinner inte ett dugg på att strö ut uttalade anklagelser mot ett parti som gör sitt bästa. Det är ganska dumt.

Anf. 70 ANITA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det föreligger en viss missuppfattning i debatten. Jag är också glad åt att det är Folkpartiet som har hand om de sociala frågorna i regeringen. Jag vet att det finns en grupp inom Folkpartiet som har ett stort socialt ansvar. Därför är jag glad åt att det i den borgerliga regeringen är Folkpartiet som har hand om dessa frågor. Men det är också därför som jag blev så besviken över att vi inte fick ut mer av interpellationsdebatten som vi i våras förde med socialministern.

Det här är, som Ulla Orring säger, inget nytt problem. Vi har behandlat det i riksdagen flera gånger, men problemet har ökat under de senaste åren. Rapporterna från alla som arbetar med de här frågorna är samstämmiga. Av olika orsaker, som jag sade tidigare, har man fått mindre resurser att röra sig med. I Stockholms kommun t.ex. kör man med resultatenheter inom Socialförvaltningen. Om man ger en missbrukare vård kan det kosta så mycket för förvaltningen att en tjänsteman i stället måste avskedas. Detta är nya problem som har uppstått inom den sociala verksamheten. Vi har inte haft dem tidigare.

Jag är glad för det gensvar som vi har fått från utskottet och att vi allesammans tog oss i kragen och åkte ut och informerade oss om den här verksam-

heten. Vi gjorde det inte bara som enskilda ledamöter i utskottet, utan hela utskottet åkte. Vi var bara här i Stockholm, men problemet är inte bara ett storstadsproblem. Det finns i Karlstad, i Eskilstuna och i Gävle. Jag hoppas att den kartläggning som nu skall göras kommer att ge oss information om hur stort problemet verkligen är, så att vi inte står här och debatterar utan att ha ordentligt på fötterna. Jag är, som sagt var, glad åt att vi över alla parti-gränser är överens i denna viktiga fråga.

Anf. 71 ULLA ORRING (fp) replik:

Herr talman! Vi kan aldrig komma ifrån att det yttersta ansvaret ligger hos kommunerna. Det är kommunerna som har ansvaret för att se till att människorna har ett drägligt liv och att de har en bostad.

Anita Persson säger att kraven ökar och att det har blivit fler problem. Det är faktiskt sådant som vi inte vet. Gunnar Ågren säger i och för sig i sin rapport att härbärgena sällan är fullbelagda. Jag skulle kunna göra det mycket enkelt för mig genom att säga att det är den ekonomiska politiken under de år som Socialdemokraterna hade regeringsmakten som har lett till att det har blivit fler hemlösa. Men jag vill inte säga det, utan jag hoppas på att vi gemensamt skall kunna lösa dessa problem. Åsikterna och åtgärderna behöver i det här fallet inte vara partiskiljande. Inget parti, inte ens Socialdemokraterna, kan ensamt lösa den här frågan. Det måste vi göra gemensamt. Vi måste göra det som människor genom frivilligt arbete ute i våra kommuner tillsammans med de organisationer som jobbar med detta, och vi måste se till att de får de pengar som de behöver. Det sista är inte minst viktigt.

Förste vice talmannen anmälde att Anita Persson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 72 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag vill för Ulla Orring understryka att jag också ser detta eniga betänkande från socialutskottet som ett stort steg framåt. Det för denna fråga vidare. Men jag tror inte att den kommer att lösas helt.

Varför även jag instämmer i denna kritik mot Bengt Westerberg, som jag tycker är den i regeringen som faktiskt tar sig an dessa frågor på ett bra sätt, är att han, när vi diskuterade denna fråga i våras, inte hade något att komma med annat än att det är kommunerna som har ett ansvar. Vi vet att kommunerna har ett sådant ansvar. Vad jag försökte lyfta fram här, och som andra har lyft fram vid andra tillfällen, är att man måste se längre än så. Då har vi Hyreslagskommitténs förslag, förslaget om en skuldsaneringslag och en del annat som faktiskt skulle kunna föra frågan vidare, och man kan inte hävda att det är kommunernas ansvar att fatta dessa beslut.

Anf. 73 ULLA ORRING (fp) replik:

Herr talman! Jag trodde att man hade som kutym att inte rikta sig till någon som inte är närvarande. Men jag tar gärna på mig rollen att försvara Bengt Westerberg i detta fall. Det är mycket lätt för mig att göra det. Men jag har inte hört denna interpellationsdebatt, och jag har den därför inte helt klar för mig. Jag har mycket svårt att tro på Eva Zetterbergs kritik i denna

fråga. Bengt Westerberg har en mycket stor och stark känsla för de svaga i samhället. Jag hänvisade tidigare till de utredningar som är på gång när det gäller hälso- och sjukvården och dessutom Alkoholkommissionen, som enligt sina direktiv särskilt skall ta upp alkoholproblemen för kvinnor och vilka skador som barnen utsätts för. Det kommer att läggas fram förslag om detta.

Jag håller med Eva Zetterberg om att denna fråga inte går att lösa på en enda gång. Varför har denna fråga inte lösts under den socialdemokratiska regeringens tid och med Vänstern som samarbetspartner? Då hade ju allt varit gott och väl.

Jag tycker att det är på tiden att vi får en sådan skuldsaneringslag som Eva Zetterberg flera gånger har tagit upp här. Jag säger det personligen. Jag jobbar mycket med konsumentfrågorna, och jag vet att många människor har det mycket besvärligt. Om en skuldsaneringslag kom till stånd skulle det vara till lättnad för dessa människor.

Anf. 74 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Den kritik som jag riktar mot Bengt Westerberg gäller inte honom som person. Jag är alldeles övertygad om och vet att han har ett djupt engagemang i dessa frågor. Jag betvivlar inte det en sekund. Jag anser att han gör allt han kan inom regeringen för att lyfta fram dessa frågor och driva dem framåt. Men den kritik som jag riktar mot Bengt Westerberg är mot honom som representant för regeringen, och det är den som har varit senfärdig med dessa olika förslag. Regeringen hade kunnat fatta en del andra beslut för att skynda på denna process för att åtminstone försöka hejda processen med att fler människor blir bostadslösa, vräkta, osv. Den kritiken får Bengt Westerberg ta på sig som företrädare för regeringen.

Anf. 75 ULLA ORRING (fp) replik:

Herr talman! Det är väl inte så ofta som Vänsterpartiet kommer med be-
röm. Jag får väl därför förstå kritiken mot en borgerlig regering – den ligger
liksom i sakens natur. Men jag tillbakavisar å det bestämdaste att regeringen
har varit senfärdig. I detta ekonomiska läge med stora budgetunderskott och
med tanke på den låt-gå-politik som har förts under 80-talet, måste man ha
pengar för att kunna vidta direkta åtgärder. Det är det som regeringen nu
arbetar med. Jag tycker faktiskt att regeringen är på god väg. Sedan får vi
hjälpas åt över alla partigränser för att hjälpa de svaga i samhället. Det är en
humanitär fråga av högsta vikt.

Anf. 76 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag skall inte störa denna stora enighet i utskottet. Jag tycker
att betänkandet är bra. Jag tycker också att det har varit en bra debatt. Jag
vill möjligen framföra några erfarenheter från det verkliga livet, som somliga
säger att de deltar i, men det gör vi väl alla mer eller mindre.

Jag har varit styrelseledamot i Stadsmissionen i Malmö, som nu är försatt
i konkurs. I förra veckan var jag inkallad till ett edgångssammanträde, där
jag fick redogöra för mina fel och brister.

Nu kan man alltid lägga skuldbördor olika. Men det är inte det som jag är
så intresserad av i den här debatten. Jag tyckte möjligen att några av de tidi-

gare talarna kanske skulle kunna tala med sina partivänner ute i kommunerna.

Som vice ordförande i socialnämnden i Malmö har jag nämligen i åratal föreslagit extra bidrag till Stadsmissionen, med precis de motiveringar som utskottet anger. Kommunalrådet på Maud Ekendahls hemort, som är hennes partivän, har sagt att man aldrig i livet skulle ge dessa extra bidrag, utan bidragen skall minska. Detsamma gäller kommunalarådet på Anita Perssons hemort, som har sagt att man inte vill tillföra några extra bidrag utan i stället skall minska på bidragen.

Det är klart att det i dessa sammanhang är svårt att föra en debatt och diskussion och föra fram förslag som sammanfaller med utskottets betänkande. Jag hoppas emellertid att de tidigare talarna ser till att deras partivänner får reda på vad som har sagts i denna debatt. Jag säger inte att jag slår mig för bröstet. Jag vet att det finns brister även hos mina egna partivänner. Men jag tror att det för de hemlösa – de bostadslösa och uteliggarna, som jag i många sammanhang har mött i Malmö, och de är många, och även om kommunen säger att de inte finns där, kommer de alltid fram förr eller senare, om inte annat så när det blir kallt – är oerhört viktigt att den här debatten inte bara försiggår i denna kammare, i kommunfullmäktigesalonger eller i olika sammanträdesrum utan att det de facto i slutänden visar sig att man kan tillsätta pengar, eftersom det är detta som det handlar om. Det är visst viktigt med frivillig och ideell verksamhet – sådan har jag deltagit i, och vi har samlat in pengar, osv – men denna verksamhet klarar sig aldrig om den inte i slutänden får samhälleligt kommunalt stöd också.

När kommunalpolitiker oavsett kulör, för att täcka detta breda spektrum av färgskalan, tvekar, då hänger det inte ihop. Då betyder det nämligen de facto, som i min hemstad och i Ulla Tillanders hemstad, att det som står här och det som Maud Ekendahl säger, att de ideella organisationerna aldrig kan ersättas av offentliga institutioner, händer bl.a. i Malmö i dag och med hjälp av bl.a. hennes partivänner.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till hemställan i detta betänkande, och jag hoppas att debatten förs ut och att vi kan föra den öppnare och så att säga partilösare ute i kommunerna. Det är nämligen där som den verkligen behövs, ute bland de människor som faktiskt behöver pengar och stöd.

Anf. 77 ANITA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skall inte förlänga denna debatt. Jag beklagar den situation som råder på Stadsmissionen i Malmö. Jag kommer ju själv från Malmö, men jag flyttade sedan till Södermanland.

Jag vet vilket betydelsefullt arbete som Stadsmissionen gör där. Jag tycker alltså att det är beklagligt att det har gått som det har gjort. Jag hoppas att man i Malmö över partigränserna arbetar sig samman och lämnar ett bidrag till Stadsmissionen, så att den kan klara sig.

Det finns stora problem i Malmö, både med prostitution och med de bostadslösa. Jag vet att prostitutionsprojektet där har mycket stora problem att klara av sin verksamhet.

Som sagt, jag hoppas att man även i Malmö kan gå samman över parti-

gränserna, på samma sätt som vi i dag är beredda att göra det i Sveriges riksdag, och ställa upp och hjälpa till, så att man kan lösa dessa problem.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

Anf. 78 OLLE SCHMIDT (fp) replik:

Herr talman! Jag är nöjd med Anita Perssons inlägg, och jag tycker att det var bra. Tonfallet var mycket sympatiskt. Jag hoppas bara att Anita Persson kan slå en signal till sina partivänner och framföra detta till dem även personligen, så att vi får en lättare situation i Malmö.

*De bostadslösa
situation*

Anf. 79 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Det som händer i Malmö är verkligen synd, Olle Schmidt. Ändå måste vi tillstå att frivilligorganisationernas insatser är otroligt viktiga, att det fortfarande finns människor som engagerar sig och samlar in pengar. Kanske går det att hitta ännu fler former för att utvidga den verksamheten.

Självklart är det här ett storstadsproblem, ett problem som inte finns på landsbygden. Många människor drar sig till storstäderna. Detta blir därmed en tung börda för de enskilda kommunerna.

Jag tänker inte säga att det borde finnas ett särskilt statsbidrag nu när det skall vara en påse pengar till kommunerna. Men det blir tungt för storkommunerna. Om statistiken håller, är t.ex. 60 % av de hemlösa i den här storstadsregionen finländare. Mot den bakgrunden blir det litet lättare att förstå problematiken.

Anf. 80 OLLE SCHMIDT (fp) replik:

Herr talman! Jo, det är klart, Maud Ekendahl, att man kan säga att det som händer i Malmö är synd. Däremot är det inte så, att jag tycker att det skall föras en detaljdiskussion om förhållandena hos Malmö stadsmission. Men jag kan också bära min del av ansvaret som styrelsemedlem under några års tid. Det är alltså inte det som är poängen.

Jag tycker att diskussionen i denna kammare väldigt mycket utgår från vad som händer i Stockholm. Men det finns ju en värld utanför Stockholm. Jag försökte tala om hur det i praktiken ser ut. Ni har förvisso egna erfarenheter. Men det blev helt plötsligt så stor enighet här. Enigheten måste dock ha en reell verkan. Det är först när enigheten når ut till kommunerna som den får en sådan verkan. Då räcker det inte att säga till gubbarna, som jag ofta har träffat: Det är synd att vi inte kan lösa era problem. De här gubbarna behöver ju få hjälp just nu. I det avseendet tycker jag att politiker har väldigt svårt att så att säga lyfta sig.

Även vi är präglade av vår egen partifärg, vår egen ideologi. Vi kan inte komma till skott och lösa de akuta problemen. Då blir det som i Malmö. Av olika skäl har det blivit principiella och personliga låsningar. I slutänden kom det att innebära att verksamheten allvarligt försvagades och riskerades.

Jag hoppas på en lösning. Jag kan för kammaren meddela att man har ett rekonstruktionssammanträde i kväll för att just se till att de delar av Stadsmissionen som kan överleva får den möjligheten. Jag hoppas på den möjligheten.

Anf. 81 BO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag begärde ordet närmast för att skingra en eventuell missuppfattning. Maud Ekendahl hävdade tidigare i debatten här – i varje fall uppfattade jag det nog så – att Psykiatriutredningen skulle anse att det finns för få institutionsplatser i Sverige. Den uppfattningen har inte Psykiatriutredningen. Tvärtom säger vi att det finns ett ÄDEL-problem även inom psykiatrin. De inventeringar som Psykiatriutredningen har gjort visar att ungefär 3 000–5 000 personer i onödan finns på institution inom psykiatrin på grund av att särskilda boendeformer och särskilt stöd och service utanför mentalsjukhusen inte byggts ut.

Däremot har Psykiatriutredningen ställt frågan: Vad hände med de psykiskt störda efter tiden med mentalsjukhusen? Där kan vi se stora brister. Det brister i fråga om myndigheternas gemensamma ansvar. Helheten saknas. Man klarar inte bostäder, sysselsättning och omvårdnad. Detta är ett stort problem som man måste ta tag i. Socialutskottet har också sett en del av verkligheten här i Stockholm. Gruppen störda, och då i kombination med drogproblem, far nämligen väldigt illa i dag. Är det någon grupp i Sverige som i dag är ordentligt gömd och glömd, är det just gruppen psykiskt störda. Antagligen är det så, att vi har kunnat se de fysiskt handikappade. Dessa handikappade har suttit i sina rullstolar. Deras handikapp har varit synliga för oss andra. Men de psykiskt störda har inte på samma sätt kunnat visa sina ansikten. De har inte alls på motsvarande sätt lyckats med att tala för den egna situationen.

Därför beklagar jag att departementet och Ulla Orring inte anslöt sig till utredningens förslag om att bryta ut en del av det vi föreslår om LSS-lagstiftningen, så att frågan om gruppen psykiskt störda hade kunnat behandlas i samband med handikapppropositionen. Här hade man kunnat göra en insats för att påskynda lösningen av ett problem som vi måste klara, nämligen frågan om de psykiskt stördas situation. Vården, omsorgen och boendet för dessa måste klaras ute i samhället. 7 000 av de psykiskt störda inom slutenvård saknar egen bostad enligt våra inventeringar. Här tror jag att det krävs en hel del solidaritet och också pengar.

Folkpartiet, Olle Schmidt, hade kunnat vara med om att här i riksdagen göra en stor insats för kommunerna – där behövs pengarna verkligen – genom att inte dra in de 7,5 miljarder kronor som man vill dra in för 1993. Därigenom skulle det kanske ha funnits litet mera pengar kvar i kassan, t.ex. i Malmö, för bidrag. Men nu signaleras stora neddragningar på den offentliga sidan.

Maud Ekendahl, vi är för frivilliginsatser. Men det stora problemet med de psykiskt störda, vilket vi har att ta itu med, kan vi inte klara genom att göra insamlingar. I stället måste vi se till att samhället har en fungerande organisation för det ändamålet. Samtidigt måste staten och kommunerna avsätta pengar, så att det blir möjligt att få ett grepp om den här omfattande problematiken.

Avslutningsvis: Jag tror att socialutskottet under åren framöver får försöka att ordentligt hävda solidariteten och kika på om de lagar som stiftats verkligen följs i kommuner och landsting. Vid den hearing som varit om vad som händer med narkomanvården när nedskärningar görs, sade frivillig-

organisationerna: Vi är osäkra på om man verkligen följer socialtjänstlagen – dvs. om det är ekonomin som styr i stället för behoven och lagarna.

Här finns alltså litet oroande tecken. Nu går utvecklingen i kommunerna så fort att man knappt hinner tänka igenom vad det är man gör. Köp-sälj-system införs, och man undrar om de ordentligt stämmer med vad som sägs om det lika människovärdet. Det finns alltså ett behov av att hävda solidariteten och se efter om lagarna följs i kommuner och landsting i dag i samband med de systemförändringar som man är på väg att göra.

Anf. 82 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Bo Holmberg sade något om vräkningar och att Psykiatriutredningen inte menade det som jag talade om när det gäller psykiskt störda människor. I det betänkande som vi i dag behandlar står det på s. 5: "I rapporten påtalas också att vräkningar av psykiskt störda är ett ökande problem." Jag trodde att det kunde tolkas så, att det fanns psykiskt störda som har vräkt. Vad jag tidigare försökte framhålla var just hur psykiskt störda människor lever. Ängsten kommer på natten. De orkar inte med den delen av natten, som av dem uppfattas som dag. De stör då de kringboende, vilket oftast leder till vräkningar.

Vidare har också vi moderater engagerat oss i frågan om de hemlösa problem. Varje parti har ju deklarerat sitt engagemang. Det har vi, som sagt, också gjort. Åtskilliga nätter har vi varit ute på besök på natthärbärgen här i Stockholmstrakten. I samtalen med personalen och kvinnorna där har vi stött på en hel del kvinnor som har psykiska problem och för vilka det inte finns något institutionsboende i dag. Det är den typen av kvinnor som kommer till härbärgena – om de nu söker sig dit. I annat fall är sådana här kvinnor att betrakta som "bag ladies".

Jag tycker att det är bra att vi är överens i den här debatten, Bo Holmberg. Jag citerade vad Bo Holmbergs kollega Birgitta Dahl sade för bara åtta månader sedan, dvs. den 10 mars 1992. Det stod i Svenska Dagbladet att antalet hemlösa är baksidan på borgarnas skattesänkningar. Det var det jag ville bemöta i mitt inlägg.

Anf. 83 BO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, Maud Ekendahl, det sker vräkningar av psykiskt störda, men det stämmer inte att Psykiatriutredningen har dragit slutsatsen att man skall bygga fler institutionsplatser.

Psykiatriutredningens förslag är att man måste lägga en social dimension i botten inom psykiatri och se till att det finns boende, sociala nätverk och insatser. Det var därför jag begärde ordet för ett klargörande, så att inte Maud Ekendahl skulle tillskriva Psykiatriutredningen uppfattningar som den faktiskt inte har.

Anf. 84 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Jag har över huvud taget inte påstått att vi skulle bygga fler institutionsplatser. Vad jag påtalade var att det hela varit så ensidigt. När man beslöt att dra ner på antalet institutionsplatser, drog man ner i för snabb takt och med alldeles för många platser. Det är det jag är ledsen över. Det

finns en sådan ensidighet i nytänkandet när man inte låter fler platser finnas kvar just för denna kategori människor. Det är kalla fakta. Psykiatriutredningen har kommit fram till att antalet vräkningar på grund av psykisk sjukdom har ökat.

Anf. 85 ULLA ORRING (fp) replik:

Herr talman! Bo Holmberg talar om Psykiatriutredningen och nämner samtidigt behovet av pengar. Det är ju vad som behövs för att man skall kunna verkställa en hel rad av de bra förslag som Socialdepartementet har tagit fram och vill verkställa. Utskottet har i betänkandet sagt att denna grupps situation har uppmärksamats av Psykiatriutredningen och bör uppmärksammas i den fortsatta beredningen av utredningens förslag, och arbetet är i gång.

I min hemstad, där jag kanske bäst känner till läget för psykiatrin, pågår ett decentraliseringsarbete. Man har ordnat dagverksamhet, och det finns många i enskilt boende. Jag tycker att man är på god väg.

Det har talats om samhällets organisation. Det hör till socialnämndens uppgifter att vara väl förtrogen med levnadsförhållandena för de människor som bor i kommunen. Kanske gjorde vi fel – Bo Holmberg, som en gång var civilminister – när vi slopade de små nämnder som tidigare fanns i kommunerna. Det fanns nykterhetsnämnd, barnavårdsnämnd, familjehjälpsnämnd och andra, där enskilda ledamöter kunde tillföra kunskap och ge nämnden en mer samlad bild än vad många tjänstemän har i dag.

Detta bygge är inte färdigt. Det är klart att påfrestningarna nu är särskilt stora när ekonomin både i landet och hos enskilda människor är svag. Detta är, som jag sade tidigare, ett problem som vi får hjälpas åt med. Vi får från alla partier se till att verkligen hjälpa de svaga i samhället. Det är Folkpartiet liberalernas vilja.

Anf. 86 BO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag beklagar, Ulla Orring, att regeringen inte kunde skynda på, så att den delen av Psykiatriutredningen som gällde lagstiftning hade gått ut på remiss och kunnat behandlas samtidigt med åtgärder för de andra handikappgrupperna. Jag är av den uppfattningen att de i dag mest utsatta är de psykiskt störda.

Om vi håller oss till Psykiatriutredningen, Ulla Orring, tror jag inte de problem som vi nu kan se, nämligen att man inte klarar av att i samhället ta hand om de psykiskt störda på ett bra sätt, hade kunnat lösas genom att vi haft kvar ett antal nämnder ute i kommunerna.

Det stora organisationsproblem vi har pekat på är att kommunerna, landstingen, staten och försäkringskassan i de stora övergripande avseendena inte gemensamt arbetar tillsammans. Det är sektoriseringens baksida. Att landstinget ser till sin sektor, staten och försäkringskassan ser till sin sektor och kommunen ser till sin sektor gör att folkstyret – regering och riksdag – inte haft ett samlat grepp om denna problematik. Var och en har suttit i sin sektor.

Nu föreslår vi att man skall se sektorsövergripande och på det sättet angripa problemen. Därtill har utredningen pekat på att det psykiska lidandet

i Sverige i dag kan minskas samtidigt som vi gör besparingar i samhällsekonomin. Det är det grepp som vi kan ta genom att vi ser sektorsövergripande på frågan.

Man bör därför inte dra ut på det hela i onödan, se till att förlänga remisstider eller beredningen i regeringskansliet, utan riksdagen bör så fort som möjligt få ett förslag i en proposition. Då kan vi minska det psykiska lidandet och ohälsan i Sverige och samtidigt göra besparingar i den samlade samhällsekonomin. På vilka andra områden har man en sådan bra kombination att arbeta med som riksdagsledamot?

Anf. 87 ULLA ORRING (fp) replik:

Herr talman! Eftersom jag inte har suttit i Psykiatriutredningen och inte lusläst varje sida, kan jag inte svara på hur dessa besparingar skall gå till. Det är en fråga som skall handläggas av departementet, och eftersom utredningen är på remiss, kommer den ju tillbaka. Men Bo Holmberg kan aldrig komma ifrån att det också behövs pengar för att åtgärda dessa problem.

Det är en stor fråga som vi diskuterar, nämligen de bostadslösas situation. Den ekonomi vi i dag sitter med har åstadkommit under 80-talet av det stora socialdemokratiska partiet, och det är bekymmersamt.

Anf. 88 BO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Det är väl något djärvt, Ulla Orring, att i en diskussion med mig om socialpolitiken ta upp frågan om ekonomin och Socialdemokraterna. Vi har faktiskt ett ekonomiskt alternativ som går ut på att man inte skall göra dessa indragningar på 7,5 miljarder för 1993. Ulla Orring sitter i Sveriges riksdag som folkpartist och är därmed med på att göra dessa indragningar.

Jag har också ställt frågan till Bengt Westerberg, om han gör bedömningen att man kan fortsätta efter 1993 med indragningar från kommuner och landsting. Det har han svarat nej på. Det skall nu bli oerhört intressant att se vad som framöver kommer att hända med den ekonomiska politiken gentemot kommuner och landsting.

Jag tror att Folkpartiet befinner sig i dilemmat att man har bra socialliberala ambitioner inom socialpolitiken och hälso- och sjukvården, men att frågan är om man kommer att kunna skrapa ihop de pengar som räcker till de fina talen. Det räcker inte med att man gör stolta och bra deklarationer om att hjälpa utsatta människor. Man måste också upp med plånboken och realisera de fina målsättningarna i praktisk handling. Där har Socialdemokraterna ett annat och bättre ekonomiskt alternativ än vad Folkpartiet och regeringen har.

Andre vice talmannen anmälde att Ulla Orring anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 89 OLLE SCHMIDT (fp) replik:

Herr talman! Det sista som Bo Holmberg nu säger är intressant. Jag hade uppfattat det som att vi i dagarna är på väg att enas om ett gemensamt ekonomiskt alternativ. I finansutskottet har vi i varje fall trott det.

Det är intressant att Bo Holmberg säger att dilemmat med den ekono-

miska politiken, med indragningar för kommunerna, bara gäller Folkpartiet. Jag har ställt frågan i denna kammare till Hans Gustafsson, och jag har ställt den några gånger i utskottet, men jag har aldrig fått svar: Var tar Socialdemokraterna i annat fall de 7,5 miljarderna från? Indirekt, Bo Holmberg, har ni accepterat detta. Någon gång måste ni ändå komma upp till bevis.

Jag vill inte göra en stor sak av detta i så måtto att jag själv tycker att jag har så mycket att slå mig för bröstet för. Det är hårt att dra in dessa 7,5 miljarder. Det sade jag i debatten när beslutet fattades i juni. Bo Holmberg nämnde vad Bengt Westerberg sagt, och han har sagt detta i ännu högre grad.

Jag tror att Bo Holmberg skall vara försiktig. I den uppgörelse som vi har träffat – jag hoppas att den gäller fortfarande – står det att man i så fall skall finansiera detta på annat sätt. Dessa 7,5 miljarder har ni inte finansierat på något annat sätt. Någon gång måste ni upp till bevis.

När det gäller situationen i Malmö, Bo Holmberg, var det inte penningbrist som var orsak till den. Om det hade varit så, hade jag också kunnat ställa upp på detta. Men den fanns även under den socialdemokratiska regeringen då Bo Holmbergs vänner sade nej till stöd av Stadsmissionen och frivilliga organisationer av ideologiska skäl. Det var kanske ännu allvarligare.

Sedan håller jag med Bo Holmberg när han är skeptisk inför köp-sälj-systemen. Jag tror att det är en sund inställning. Jag tror att man rusat alldeles för fort i många kommuner i det avseendet.

Anf. 90 BO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var litet djärvt att anklaga både socialdemokrater och folkpartister här i salen för att det inte kom tillräckligt med pengar till missionsverksamheten via Malmö kommun, när Folkpartiet självt bidrar till en ekonomisk politik som går ut på att göra indragningar på 7,5 miljarder kronor.

I de krisförhandlingar som fördes mellan regeringen och oppositionen hade Socialdemokraterna den uppfattningen att dessa 7,5 miljarder kronor inte skulle dras in. Men på den punkten blev det ingen uppgörelse och inget gehör.

Vi har dessutom den uppfattningen att man skall häva skattestoppet mot landets kommuner och landsting. Det strider mot den kommunala självstyrelsen. Det binder på ett olyckligt sätt möjligheterna till lokala initiativ.

Inom socialdemokratin uppskattas frivilligorganisationerna. Vi har en folkrörelsetradition. Den kommer vi att hävda och lyfta framåt med stor kraft. Men jag tillhör inte dem som tror att filantroper och frivilliga listinsamlingar kan klara av socialpolitiken framöver. För att göra det måste vi ha en skatt i botten och en ekonomi i botten. Den generella välfärdspolitiken skall beslutas demokratiskt och finansieras över skattsedeln.

Till sist gläder det mig att vi har samma uppfattning om köp-sälj-systemen. Här tror jag att man skall göra en ordentlig utvärdering och se vad som händer med människosynen i socialpolitiken när man helt lägger målsättningsarna åt sidan och skickar in ekonomer med sina räkneseffekt för att värdera allting i pengar. Stämmer det mot det lika människovärde som är bakgrunden till den sociallagstiftning och sjukvårdslagstiftning som vi har?

Anf. 91 OLLE SCHMIDT (fp) replik:

Herr talman! Låt mig upprepa vad jag sade. Det var huvudsakligen inte penningbrist i den tidigare situationen i Malmö som gjorde att Socialdemokraterna sade nej till bidrag. Det var andra skäl, bl.a. ideologiska skäl. Det var min poäng.

När det gäller dessa 7,5 miljarder har jag också läst protokollen, Bo Holmberg. Om man kommer till en uppgörelse och har olika krav – det hade ju vi och de övriga partierna också – och inte vinner gehör för det, kan man väl inte några månader efteråt när bläcket på protokollet har torkat, komma och säga att man ville egentligen det här. Vi från vår sida har ju gjort andra kompromisser.

Då tycker jag att det är ganska ohederligt, om jag får använda det uttrycket, att försöka ge kommunvärlden intrycket att man egentligen vill ge dem dessa 7,5 miljarder. Bo Holmberg och andra socialdemokrater här i kammaren vet att ni inte har dessa pengar. Ni har i alla fall inte visat upp dem. Jag möter förvirring ute i kommunvärlden även bland socialdemokratiska kommunalråd. Någon sade t.o.m.: "Var vi med på dessa 7,5 miljarder, eller hur var det? Skall vi vara för dem numera efter krisuppgörelsen?" En viss information ut till Sverige i stort kanske kan vara bra även i det sammanhanget.

När det gäller den ideologiska linjen och stödet för den generella välfärdspolitiken delar jag i stort Bo Holmbergs uppfattning. Jag vill dock säga att man understundom kan läsa gamla socialdemokratiska skrifter för att se att här gick det i vissa sammanhang mycket fel.

Yvonne Hirdmans bok Att lägga livet till rätta, tycker jag är en god ideologisk skolning i hur fel man kan tänka och hur väl man vill göra, men hur fel det kan bli. Där tror jag att det finns en klar ideologisk skiljelinje till det liberala synsättet på socialpolitiken. Där kan även människan stärkas. Det behöver inte bara vara samhället.

Det är därför jag har engagerat mig i de ideella organisationerna. Jag tror, och har alltid tyckt, att de sociala myndigheterna är bra. De är nödvändiga, men de fyller inte hela funktionen, de fyller inte hela rollen. För vissa människor är myndighetsprägnen för tung. Man vill gå någon annanstans. Där har jag inte alltid känt att jag har varit överens med socialdemokratin.

Anf. 92 BO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Låt mig säga till Olle Schmidt att det inte är ohederligt att redovisa våra förhandlingsåtaganden och vart vi vill nå i förhandlingarna. Det är tvärtom korrekt utåt att säga att vi inte vill göra dessa indragningar på 7,5 miljarder kronor.

Olle Schmidt borde ägna större kraft åt att läsa förhandlingsuppgörelsen och titta på hur de olika moderata statsråden gör uttalanden efter uppgörelsen. Det finns ett konsensus när det gäller arbetsrätten, A-kassan och stopp för utförsäljning av statliga företag. Vad säger de ministrar som har dessa ansvarsområden? Jag utgår från att de skall följa överenskommelsen. Men de är ute på galejan och gör en hel del uttalanden som inte stämmer med uppgörelsen.

Jag vet, Olle Schmidt, att politiska motståndare ibland älskar att tvinga på

mitt parti ett antal ståndpunkter som vi sägs stå för. Jag hävdar bestämt att det finns en folkrörelsetradition inom socialdemokratin. Den ser positivt på frivilliginsatser i folkrörelserna. Vi kommer att bejaka den linjen framöver. Men vi gör oss inga illusioner om att man skall klara grundläggande sociala problem och hälsoproblem genom att springa omkring och göra frivilligin-samlingar. Där får samhället lov att ställa upp med skatt och pengar.

Andre vice talmannen anmälde att Olle Schmidt anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 93 JERZY EINHORN (kds):

Herr talman! Det är mycket tragiskt att vi i vårt trots allt rika land ändå har så många bostadslösa och utslagna. Som läkare träffar man dem när de kommer till sjukhusen till slut. Detta är alltid en mycket skakande upplevelse. De är så hjälplösa. De är så uppgivna. En vistelse på sjukhus är ju för oss alla något som vi inte ser fram emot. För dem är det en enorm social förbättring av deras situation.

Jag kände inget behov av att förlänga den här debatten, när vi nu har blivit eniga om det utmärkta betänkandet från socialutskottet.

Jag är litet rädd för att det leder till litet konstruerade motsättningar, men jag hoppas att det inte blir så. Dessa motsättningar finns egentligen inte, och jag hoppas att de blir glömda efter den här debatten.

Vi måste använda alla krafter som finns och som vill hjälpa till. Frivilliga organisationer kan inte ersätta samhällets insatser. Jag har försökt att lyssna på debatten, och det är ingen som har påstått detta. Däremot är det min uppfattning att frivilliga organisationer kan tillföra en ny dimension till omhändertagandet av dessa bostadslösa som samhället kanske inte alltid kan klara. Jag har sett samma sak inom sjukvården, där frivilliga krafter kan tillföra en ny dimension.

Ensamma och utslagna människor är ett problem för hela landet, men bostadslösa är speciellt ett storstadsproblem över hela världen. Jag hoppas att vi, när vi så småningom får behandlingen av statliga bidrag till kommunerna på vårt bord, skall beakta Stockholms och andra storstäders problem. Där finns större samhällsproblem i detta och många andra avseenden. Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet, om vilket vi var eniga i socialutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 27 §.)

25 § Följdlagstiftning med anledning av den nya läkemedelslagstiftningen m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1992/93:SoU6 Följdlagstiftning med anledning av den nya läkemedelslagstiftningen m.m. (prop. 1992/93:53).

26 § Vissa trafiksäkerhetsfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU4 Vissa trafiksäkerhetsfrågor (prop. 1992/93:2).

Anf. 94 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! I betänkande TU4 är trafikutskottet till stora delar överens om att Trafiksäkerhetsverket skall läggas ned och att vissa uppgifter skall övertas av Vägverket.

I ett avseende avviker utskottsmajoriteten från regeringens förslag. Det handlar om att förarprovningen inte bör läggas över på Vägverket. I stället bör regeringen skyndsamt överväga vart förarprovningen skall flyttas. I avvakten på detta godtas en överföring till Vägverket.

Om nu den borgerliga majoritetens förslag i utskottet blir kammarens beslut, hoppas jag verkligen att regeringens överväganden sker skyndsamt, så att alla som berörs av förändringen slipper sväva i ovisshet. Det här berör ju faktiskt många förarprovare på TSV.

Redan nu cirkulerar rykten om att förarprovarna skall stanna inom Vägverket tills trafikskolorna är mogna att ta över hela verksamheten. Enligt alla kunniga bedömare i branschen är en absolut förutsättning för en sådan förändring att trafiklärares utbildningsstatus först höjs till högskolenivå. Det skulle ta många år och definitivt inte ske skyndsamt, såsom anges i utskottsbetänkandet. Förhoppningen är därför att regeringen snabbt skall komma till skott och fatta ett beslut efter det beslut som kammaren nu skall fatta.

I vår första socialdemokratiska reservation anger vi klart var vi vill ha förarprovningen. Den skall inordnas i AB Svensk Bilprovnings organisation. Därmed skapas minst samma samordningsvinster som skulle uppstå vid en anknytning till Vägverket. Dessutom kan servicen förbättras för alla som skall ta körkort med hjälp av att Bilprovningen har en betydligt bättre geografisk spridning. Bilprovningen har i dag ett stationsnät som ger 97 % av kunderna i Sverige tillgång till en station inom ett avstånd av 30 km. Det är med andra ord en mycket bra service för allmänheten, som företaget dessutom är berett att förbättra ytterligare.

Tyvärr har Vägverket via hårda strukturrationaliseringar genomdrivit en alltmer centraliserad organisation som främst är avsedd för vägservice och inte för att ge service åt dem som skall ta körkort. Verkets nya organisation innebär också en snabb neddragning av servicen i glesbygden. Ett exempel är neddragningen inom verkets nya produktionsområden. Område Norr omfattar hela norra Sverige, dvs. en tredjedel av landets yta. Områdeskontoret i det produktionsområdet är placerat i södra hörnet, dvs. i Umeå. Det innebär att om t.ex. en Kirunabo vill besöka kontoret får han eller hon resa nära

70 mil enkel resa. Därtill skall noteras den snabba avvecklingen av vägstationer som verket nu genomdriver och som också innebär en serviceförsämring.

Om vi skall klara den självklara service som förarprövarna i dag ger till alla dem som vill ta ett körkort, måste denna organisation föras över till Svensk Bilprovning.

I vår andra reservation vill vi att TSV:s registeravdelning inte skall föras över till Vägverket. I stället bör Bilprovningen ta över den verksamheten. Det beror på den bättre geografiska spridningen och de bättre tiderna för öppethållande som företaget har. Därigenom ges både bilhandeln och allmänheten en bättre service. Om registeravdelningen knyts till Bilprovningen i form av ett dotterbolag, kan en samling ske av all registerservice hos en enda aktör, vars verksamhet kan finansieras av registerhållningsavgifter.

Vidare vill vi att en särskild trafiksäkerhetsdelegation inrättas och knyts till Kommunikationsdepartementet. Därmed kan en viktig och angelägen politisk förankring ske av trafiksäkerhetsarbetet. Det är viktigt att inriktningen och styrningen av detta arbete inte överläts till Vägverket.

Herr talman! Det är viktigt med en bättre samordning av organisationen av trafiksäkerheten. Men samtidigt är det angeläget att i den förändringen också bevaka att den viktiga servicen till allmänheten bibehålls och utvecklas. Låt oss därför inte bygga upp en byråkratisk koloss på lerbeton genom att föra över alla TSV:s uppgifter till Vägverket. Låt oss i stället dela på gränsen så att Svensk Bilprovning får de uppgifter det företaget är mest lämpat att hantera.

Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna 1, 2 och 3.

Anf. 95 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! När det gäller förarprovningen och den personal som arbetar där, Sten-Ove Sundström, har jag förstått att förarprövarna är gamla poliser. Det borde vara lämpligt att de snabbt kan gå över till sin gamla arbetsgivare, dvs. Polisen. Den finns väl även i Norrland.

Vi i Ny demokrati stödjer regeringspartierna i deras förslag beträffande frågan om trafiksäkerhetsarbetets organisation enligt betänkande 1992/93:TU4. På en punkt tycker vi nydemokrater inte som regeringen, nämligen att förarprovningen inte borde ligga på Vägverket. Den regelskrivande makten skall inte blandas ihop med den exekutiva makten. Förarprovningen skall ligga någon annanstans.

När Socialdemokraterna observerade att det förelåg ett tankefel i regeringens proposition och de yrkade på att förarprovningen skulle föras över till en annan myndighet, i det här fallet Svensk Bilprovning, fann jag det följdriktigt att tillstyrka principen i Socialdemokraternas tankesätt. Emellertid är trafikutskottets borgerliga ledamöter mycket pragmatiska, och för att uppnå borgerlig majoritet för hela förslaget tillstyrkte man Nydemokraternas yrkande på att förarprovningen snarast möjligt skall föras över till någon annan myndighet, dock ej Svensk Bilprovning.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till punkterna 1-8.

Vidare har vi den jättestora frågan om cykel med hjälpmotor. Av någon underlig anledning verkar det bara vara nydemokrater och en och annan moderat som använder den typen av färdmedel. Som en liten reflektion till alla

förbudsivrare som vill ha både luftkudde, flytväst och störthjälm för att framföra detta lilla eldrivna fordon kan jag nämna, att en känd forskare säger att den 14 augusti 2126 kommer jorden att träffas av en meteor från rymden. Människan kommer förmodligen, precis som dinosaurierna, att utrotas från jordens yta.

Vad vill jag nu säga med denna sedesamma reflektion? Jo, låt oss sluta bråka om hjälmens vara eller icke vara för detta lilla fordon. Vi skall ju i alla fall snart lämna denna jord. Låt oss ha litet roligt så länge det varar, herr talman!

Till sist, herr talman, vill jag säga några ord om mom. 34 och färdmedlet GO-PED. Moderaten Charlotte Cederschiöld har väckt en bra motion. Denna GO-PED är ett ettrigt litet fordon, ungefär som den tidigare nämnda lilla eldrivna saken. Men GO-PED har en bensindriven motor. Förmodligen vill Charlotte Cederschiöld ha detta praktiska fordon för att snabbt kunna ta sig från riksdagen till Stadshuset där, som bekant, hennes man arbetar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga reservationer från Ny demokrati, 4, 5, 6, 7 och 8, och i övrigt till hemställan i trafikutskottets betänkande.

Anf. 96 LARS SVENSK (kds):

Herr talman! Det betänkande vi behandlar i dag bygger på proposition 1992/93:2 om vissa trafiksäkerhetsfrågor. Där finns bl.a. förslag om att Trafiksäkerhetsverket skall läggas ner och att verksamheten skall överföras till Vägverket den 1 januari 1993.

I betänkandet behandlar utskottet närmare 50 motioner, vilka alla avstyrks med hänvisning till bl.a. det beredningsarbete som för närvarande pågår inför ett nytt samlat trafiksäkerhetspolitiskt program. I avvaktan på detta föreslår utskottet att organisationsförändringen genomförs med motiveringen att vid vägbyggen och vägunderhåll uppges trafiksäkerheten få en alltmer framträdande roll. Av det skälet är det naturligt att uppgifter rörande trafiksäkerheten överförs på Vägverket.

Tre motioner har väckts, och åtta reservationer har fogats till betänkandet. Ingen av motionärerna har något att erinra mot att Trafiksäkerhetsverket avvecklas. I motion T4 framhålls vikten av att renodla och tydliggöra de roller som olika aktörer har, och man lyfter fram AB Svensk Bilprovning som lämplig organisation för att ta hand om förarprovningen.

Utskottet har, i likhet med vad som sägs i propositionen, uppmärksammat detta och framhåller att en tydlig organisatorisk åtskillnad skall göras. Vidare håller utskottet med motionären om att förarprovningen flyttas från Vägverket. Utskottet binder sig inte för AB Svensk Bilprovning utan anser att regeringen skall redovisa förslag till lösning. Utskottet tillstyrker inte heller förslaget i motion T4 om att föra över registeravdelningen till AB Svensk Bilprovning. Utskottet anser att det är naturligt att i det utvidgade väghållningsansvaret även inrymma ett ansvar för registreringen av de fordon som utnyttjar vägnätet.

När det gäller förslaget i motion T4 om att införa en särskild trafiksäkerhetsdelegation som knyts till Kommunikationsdepartementet, är utskottets mening att regeringen redan har det övergripande politiska ansvaret och att

inrättandet av ett sådant organ kan medföra att ansvarsfördelningen blir oklar.

I motion T2 lyfts barnens särskilda behov fram. Utskottet förutsätter att verksamheten vid Vägverket organiseras på sådant sätt att riksdagens mål uppnås på bästa sätt. Utskottet utgår också från att det aviserade trafiksäkerhetspolitiska programmet även kommer att behandla barnens speciella behov och skydd.

Vad gäller motion T3 anser utskottet det naturligt att beslutsunderlaget också innehåller utvärderingar och resultatanalyser av det samlade trafiksäkerhetsarbetet, vidare att den aviserade propositionen om trafiksäkerhetsarbetet uppmärksammar behovet av styrning och uppföljning.

Det finns fyra motioner om hastighetsgränserna. De kan sammanfattas med följande. Motionärerna vill antingen höja hastighetsgränserna eller sänka dem. Vidare ställs krav på höjda bötesbelopp eller också på att hastighetsöverträdelser inte skall ses som så kriminella. Utskottet förutsätter att de i motionerna framförda synpunkterna beaktas i det kommande trafiksäkerhetspolitiska programmet.

Veteranbilar och hobbyfordon behandlas i ett par motioner, där man lyfter fram behovet av en mer generös dispens från kravet på E-märkning samt en från myndigheterna mer generös inställning till hobbyfordon. Utskottet är av den uppfattningen att hobbyfordonsverksamheten är av betydelse för många människor och har många positiva effekter. Utskottet har också erfarenhet att frågan om bilhobbyns situation har uppmärksamats i regeringskansliet samt att det pågår ett utredningsarbete för att se över dessa frågor. En rapport förväntas föreligga kring årsskiftet 1992/93.

Det har också i en motion riktats kritik mot att cykel med hjälpmotor klassas som moped. I väntan på meteoaren får vi avvakta den harmonisering som pågår inom EG, där man även ser över regelverk för enklare mopeder och cyklar med hjälpmotor.

Herr talman! Slutligen vill jag ta upp frågan om vänstersväng, som lyfts fram i motion T217. Motionären efterlyser en trafiksäkerhetskampanj för att uppnå förstärkt samarbete i trafiken. Här vill utskottet konstatera att det i och med den nya organisationen är Vägverket som fr.o.m. 1993 har ansvaret för trafiksäkerhetsarbetet. Dessutom har trafikpolisen redan uppmärksammat faran med vänstersväng. Som åtgärder för att bemästra problemet föreslås att polisens övervakningsmetoder liksom andra metoder utvecklas för att minska riskerna. Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande TU4 i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 97 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I mitt anförande beskrev jag den utveckling som sker inom Vägverket när det gäller strukturrationaliseringar, indragning av vägstationer och mycket annat. Samtidigt pekade jag på det som Lars Svensk mycket väl känner till, den fina geografiska spridning som Svensk Bilprovning har i sin organisation.

Jag måste få fråga Lars Svensk: Hur långt skall egentligen en person som vill ta körkort behöva resa för att få köra upp för körkort? Skall han resa 20, 30 eller 50 mil? Vilka krav skall vi ställa på service? Det är dags att börja

fundera på det nu, i elfte timmen. Jag antar att Lars Svensk har ett konkret svar på den punkten.

Vägverket skall väl ändå inte bygga upp en helt ny organisation för denna verksamhet. Vi känner mycket väl till på vilket sätt Vägverket rationaliserar. Jag ifrågasätter inte att det kan fungera när det gäller att sköta om vägar. Men när det gäller att sköta om förarprovning finns det anledning till omvärdering. Hur ser Lars Svensk på dessa mycket viktiga servicefrågor?

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

*Vissa trafik-
säkerhetsfrågor*

Anf. 98 LARS SVENSK (kds) replik:

Herr talman! Vi har en samsyn om att förarprovningen inte skall ligga på Vägverket. Socialdemokraterna talar nu om att Svensk Bilprovning är ett lämpligt organ som kan ta hand om förarprovningen. Det är möjligt att det blir så. Men Svensk Bilprovning har varit under utredning, och utredningen är nu ute på remiss. Vi tycker därför att det är olyckligt att i dag förespråka Svensk Bilprovning som organ. Rent generellt finns ett intresse hos alla att man inte skall försvåra för den som vill ta körkort. Jag räknar med att man kommer fram till en lösning som är till de körkortstagandes favör.

Ni vill binda verksamheten till Svensk Bilprovning. Vi vill, med tanke på det remissförfarande som pågår, avvakta med att öronmärka institutioner. Det är skillnaden.

Anf. 99 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag vill säga till Lars Svensk att vi politiker inte kan sitta på två stolar samtidigt. Vi måste bestämma oss. Antingen skall verksamheten till Svensk Bilprovning eller också skall den till Vägverket. Jag tycker att Lars Svensk tvekar om vart han och den borgerliga majoriteten är på väg.

Som jag sade tidigare är det viktigt att vi redan nu klarar ut detta och ser till att den fina service som i dag finns blir bestående. Då måste vi ta ställning, Lars Svensk.

Jag ställer återigen frågan: Hur långt skall man kunna tänka sig att den som vill ta körkort skall behöva åka för att genomgå testet? Vi vet att verksamheten måste överföras till Svensk Bilprovning, om han skall klara det inom ett rimligt avstånd. Men skall han behöva åka 20, 30 eller ända upp till 50 mil för att genomgå körkortsprov? Det är vad det handlar om konkret. Där måste vi politiker tala klartext. Jag utgår från att Lars Svensk i sitt nästa inlägg gör det. Skall verksamheten överföras till Svensk Bilprovning?

Anf. 100 LARS SVENSK (kds) replik:

Herr talman! Klartext i detta sammanhang är att vi i dag inte vill ta ställning till Svensk Bilprovning. Vi vill avvakta remissförfarandet. Men i en nära framtid kommer det att klarna hur det blir med verksamheten. Mer kan jag inte säga nu.

Anf. 101 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! År 1989 beslutade Trafiksäkerhetsverket att den högsta tillåtna hastigheten på 60 mil motorvägar och motortrafikleder skulle sänkas från 110 km/tim till 90 km/tim. Man anförde då främst miljöskäl för denna åtgärd.

Beslutet blev mycket kraftigt kritiserat av motorbranschen och olika motororganisationer men även bland allmänheten. Man förstod inte konsekvensen i att sänka farten från 110 km/tim till 90 km/tim på motorvägar och breda motortrafikleder och samtidigt behålla gränsen 90 km/tim på betydligt sämre vägar. Det var en inkonsekvens som svenska folket i allmänhet och svenska bilister i synnerhet hade mycket svårt att förstå.

För att ändra på detta motionerades det i riksdagen. Våren 1991 beslutade en enig riksdag – jag vill poängtera att det var en enig riksdag – att man skulle gå tillbaka till det som gällde innan TSV ändrade hastighetsgränserna 1989 på de aktuella vägarna.

Nu har TSV inte gjort som riksdagen rekommenderade. Man kan utan att överdriva påstå att TSV något har nonchalerat det beslut som Sveriges högsta beslutande organ fattade. TSV överlät på de lokala länsstyrelserna i de län där vägarna finns att avgöra om hastighetsgränserna skulle höjas från 90 till 110 km/tim.

Den tillåtna hastigheten höjdes på en del ställen men inte på alla. Det eniga beslutet i riksdagen omfattade samtliga vägar där hastigheten hade sänkts från 110 till 90 km/tim. Det finns anledning att ställa frågan varför inte TSV, i konsekvensens namn, redan vid sitt beslut 1989 frågade efter länsstyrelsens uppfattning i de län där de aktuella vägarna är belägna.

Jag har motionerat om det här, och en av motionerna behandlas i det betänkande som kammaren nu har att ta ställning till. Jag tänker inte yrka bifall till motionen, eftersom jag har förstått att ett arbete är på gång i departementet. Jag avvaktar tills vidare resultatet av det arbetet. Men skulle det visa sig att regeringen inte tillgodoser de krav som en enig riksdag har ställt upp, finns det alla skäl i världen att återkomma med nya motioner.

Anf. 102 MAX MONTALVO (nyd):

Herr talman! Först vill jag instämma i det Sten Andersson i Malmö sade. Det finns anledning att rikta mycket kritik mot dem som inte handlar i enlighet med vad riksdagen har beslutat. Synd bara att Sten Andersson inte står upp för motionen fullt ut. Men vi får väl se vad som händer i framtiden.

I motion T421 yrkar Ian Wachtmeister och jag på att det skall införas nya hastighetsgränser som är mera "up to date". Vi vill ha 130 km på motorväg, 110 på motortrafikled och resten som förut samt för tung lastbil med och utan släp 90 km/tim.

Nu rasar väl vännerna i trafikutskottet som vill värna om miljön och allt det här, men detta är vad den stora allmänheten önskar. Än en gång verkar verkligheten främmande för trafikutskottets ledamöter, att döma av hur vår motion har bemötts. Det är sorgligt att de inte kan tänka litet grand på hur allmänheten reagerar på vad vi gör här.

Statistiken från VTI visar att medelhastigheten för personbilar på motorväg ligger på 115 km/tim. Högsta tillåtna hastighet är i dag 110. För lastbil med släp ligger medelhastigheten på 83 km/tim. 67 % av personbilarna och 99 % av lastbilarna med släp kör för fort på motorväg. Det här visar att hastighetsbegränsningarna inte har den acceptans som man önskar. Då kan man fundera litet över vad som är syftet med att hålla de här hastighetsgränserna, och det finns ju många aspekter på det.

Utvecklingen går framåt hela tiden vad gäller fordon, vägar osv. År 1910, när det var vanligt med hästskjutsar, fanns det de som sade att de vilda bilisterna kör ihjäl folk och att det är väldigt illa. Vi får nog acceptera att inställningen till hastighetsgränserna är ett generationsproblem som växer mer och mer.

Vi måste försöka bemästra svårigheterna i stället. Det finns olika vägar att åstadkomma det. Det är inte heller rimligt att skattebetalarna skall betala 60 000 kr. per löpmeter för motorväg i stället för 20 000, när man inte får utnyttja vägen som det är tänkt.

Man skall inte behöva vara kriminell för att man kör på motorvägar och på vägar i största allmänhet. Är myndigheternas tanke bakom hastighetsgränserna litet grand att dra in skatteintäkter och sådana saker? Att hela tiden prata om säkerhet håller inte i alla lägen, tycker vi.

En del snackar om miljöfart på 90 km. Jag kan säga som så: Om man kör med 90 km/tim med många av dagens vanligaste bilar, t.ex. Volvo 740 och 240, växlas det mellan treans och fyrans växel hela tiden – jag talar nu om bilar med automatisk växellåda. Effekten på miljön blir helt motsatt den avsedda. Med många mellanklassbilar uppstår just det problemet, om de har automat.

Vad kan man då göra för att få säkrare vägar, samtidigt som man höjer hastigheten? Vi tror att man måste bygga bort problemen i stället för att prata om att sänka farten. Man måste ändra vägarna så att de blir mer "up to date" med säkrare på- och avfarter och allt sådant där.

Vi tror faktiskt inte att folk kommer att köra mer än ca 120 i genomsnitt, även om det skulle tillåtas 130 km/tim på motorväg. Enligt vår uppfattning kommer ett fåtal att utnyttja möjligheten att köra i högsta tillåtna fart.

Vi måste lägga större ansvar på bilisten. Det kan inte vara rimligt att samhället skall ta ansvaret när man är ute och kör, utan det måste vara bilisten som tar ansvar.

Man bygger bort trafikfällor när det har hänt olyckor. Vi tycker att det borde gå att se redan när man åker omkring på vägarna att det finns trafikfarliga ställen, och då kan man börja bygga om redan innan det händer olyckor. Det finns alltid resurser efter det att det har hänt en olycka, och det är rätt konstigt.

Sedan anser vi att fel hastigheter är en trafikfara. Förarens koncentration delas mellan vägen och radarkontroller, trafipaxer, helikoptrar m.m. Det är inte bra.

I motion T217 pekar jag tillsammans med partikamrater på att man måste ta tag i problemen med vägrenskörning och vänstersväng. Omkörningsolyckorna tycker vi till stor del är onödiga. På de flesta 90-vägar går det in tre bilar i bredd, teoretiskt. Finns det vägren, anser vi att man skall samarbeta genom att utnyttja den så mycket man kan. Då får man bort en del av de olyckor som sker i dag.

Olyckor i samband med vänstersväng är också till stor del onödiga. Där gäller också att det måste vara mera samarbete och förståelse för vad som händer i trafiken, och det kan man lära sig. Det är detta vi vill påpeka i motionen.

Utskottet har skrivit följande: "Som åtgärder för att bemästra problemet

föreslås att polisens övervakningsmetod utvecklas liksom att andra åtgärder vidtas för att minska riskerna." Jag undrar vilka åtgärder utskottet syftar på. Eller är det bara svammel?

När det gäller den fråga som tagits upp i motion T429, om veteran- och hobbyfordon, gömmer sig regeringspartierna bakom utredningen som nu är på gång. Det är väl bra på ett sätt att vänta på den, men vi tycker att man redan nu bör kunna slå till och göra de självklara saker som behöver göras. Det är inte nödvändigt att vänta på en utredning för det. Det är möjligt att utredningen kommer med samma förslag som vi har fört fram i motionen. De kommer säkert att vara aktuella.

Vi motionärer pekar på att det skall vara kulturstatus på motorhobbyn. Många ser ned på den och betraktar den som något oseriöst, vilket är helt fel. Det är en mycket bra grej för många ungdomar – och äldre med för den delen.

Vi tycker att myndigheterna bör hjälpa till i stället för stjälpa. Alltför många ungdomar och andra som har hållit på med den här hobbyn har haft ett elände med alla myndigheter som sätter p för allting. Det är både synd och skam i ett sådant samhälle som vårt, som skall kallas för ett fritt land, att man inte skall kunna göra någonting som hobby utan att bli så att säga bemästrad.

Den tredje grejen vi för fram är att man borde få dispens för E-märkningen. Jag har hållit på med det här själv och kan ta som exempel ett rattläs på en importerad bil. Vad händer om jag kommer in till bilbesiktningen med det? Jo, det ställs krav att ett intyg för rattläset skall utfärdas. Jag får åka till ett försäkringsbolag, där man ser på bilen och på rattläset och säger att det ser bra ut. Sedan skrivs ett intyg, som kostar ett antal hundra kronor.

Jag undrar vad detta har med säkerhet att göra och vad som är tanken bakom det här. Reglerna är här inte gjorda för människan som skall leva i samhället, utan snarare tvärtom.

Anf. 103 LARS SVENSK (kds) replik:

Herr talman! Max Montalvo tar upp en del intressanta aspekter i sitt anförande. Låt mig börja med frågan om hastighetsgränserna.

Hastighetsbegränsningarna är ju till för att minska antalet olyckor i trafiken. Om hastighetsbegränsningarna vore så accepterade att bilisterna iakttog de hastighetsgränser som finns, vore det kanske lättare att höja dem till den nivå som vägarna är byggda för. Som Max Montalvo säger överskrider 67 % av bilisterna hastighetsgränserna. De kör, som man säger, med "moms-tillägg".

Det här är en attitydfråga. Vi fick bilar och fri fart innan vi blev medvetna om olyckorna. Därför backar vi nu ned hastigheten till en trafiksäker nivå. Det ses då inte som någonting som är till för att skydda oss utan som en på-laga. Man håller hastigheten för att inte bli tagen av polisen.

Det här måste vi naturligtvis jobba med, och man ser nu över hastighetsgränserna. Jag har själv den uppfattningen att vi är inkörda på gränserna vid 50, 70, 90 och 110 km i timmen. Det är inarbetat att man åtminstone borde hålla de hastighetsgränserna. Skall det ske en förändring, anser jag att det

är skäl att vänta tills vi får en större harmonisering inom EG, och det är vad vi kan vänta oss framöver.

Max Montalvo tog också upp frågan om veteranfordonen. Det pågår en utredning om detta, och den beräknas komma med en rapport vid årsskiftet 1992/93. Om utskottet nu skulle kräva en utredning eller ge regeringen något till känna i detta avseende, skulle det i varje fall enligt min uppfattning försena den utredning som nu skall läggas fram. En ny utredning skulle behöva arbeta under en tid framöver.

Jag tycker att Max Montalvo och andra veteranbilsentusiaster med tillförsikt kan bida vad som skall hända i framtiden. Jag är övertygad om att det kommer förslag som är till er fördel.

Anf. 104 MAX MONTALVO (nyd) replik:

Herr talman! Lars Svensk talar här som om en hastighetsgräns vid 110 km i timmen skulle vara naturlig och inarbetad. Det kanske den är hos Lars Svensk, men jag tror att det flesta som färdas på våra vägar i dag kör rätt differentierat. Jag tror att många tycker att 120 km skulle vara en mera lämplig marschfart. De vanliga bilarna går i dag faktiskt varvtalsmässigt bäst vid 120 kilometers hastighet.

Jag anser också att en sådan gräns skulle vara miljövänligare. Vid den hastigheten går bilarna bäst och har den bästa förbränningen. Vi vill ha en hastighetsgräns vid 130 km för att ha en marginal uppåt. Jag tror att det skulle kunna vara bra att ha en deadline vid 130 km i timmen, en gräns som inte skulle få överskridas.

Anf. 105 LARS SVENSK (kds) replik:

Herr talman! Jag menar att 110 km i timmen är en naturlig gräns, som borde vara inarbetad hos människorna. När man överskrider den överskrider man också samvetsgränsen. Vi minns den debatt som vi förde när hastigheten på en del av våra motorvägar höjdes från 90 till 110 km i timmen.

Skall vi ta ett nytt tag i frågan om hastighetsgränserna, anser jag att det bör ske i ett större, samordnat sammanhang. Vi talar här och nu om 120 km i timmen, men det kan också komma förslag till samordningslösningar från annat håll.

Anf. 106 MAX MONTALVO (nyd) replik:

Herr talman! Det låter ju bra att det här skall tas upp vid ett annat tillfälle, i ett annat sammanhang osv., men det är en förhållningsteknik. Jag förstår att Lars Svensk menar att vi skall växa i kapp behovet, men jag tycker rent ut sagt att det verkar fegt att inte lita på bilisternas förmåga mer än så.

Vad gäller veteranfordon tycker jag att det verkar vara ett underligt system om en motion skulle försena det hela. Varje förslag till lättnad som man kan få igenom borde i stället verka i tidigareläggande riktning. Jag hoppas verkligen att utredningen kommer snart och att den är så pass bra att den är värd att stödja.

Anf. 107 STEN ANDERSSON i Malmö (m) replik:

Herr talman! Max Montalvo sade att det var synd att jag inte fullt ut försvarede min motion och agerade med den som utgångspunkt. Max Montalvo

kanske inte accepterar det här handlingssättet, men det är i alla fall mitt sätt att agera. Jag anser att jag som enskild ledamot i ett parti internt kan driva en viss fråga. Visar det sig att majoriteten i mitt parti har en annan uppfattning, tycker jag inte att jag skall gå ut och säga att alla de andra har fel och jag har rätt. Jag får alltså acceptera en uppfattning som går mig emot, men kan ändå senare driva den linje som jag tycker är riktig.

Vi hade i riksdagen en gång ett läge med 174–174 mellan blocken. Jag är inte helt övertygad om att Max Montalvo, om han hade en uppfattning som stred mot partiets, i ett sådant läge skulle stödja sin motion.

Att jag inte har följt upp min motion beror också på det faktum att det i dag pågår ett arbete inom departementet. Jag tycker att man bör avvakta resultatet av detta.

Herr talman! Max Montalvo misstänkte slutligen att det skulle finnas något fiskalt samband vad gäller parkeringsböter och fortkörningsböter. På den punkten delar jag helt klart hans uppfattning. Kommunerna räknar i sina budgetar in pengar från parkeringsböter.

Herr talman! Låt mig till sist säga att jag aldrig kommer att begripa varför en polispatrull kl. 4 en morgon gör fartkontroller på en motorväg. Det kan inte vara bra för trafiksäkerheten.

Anf. 108 MAX MONTALVO (nyd) replik:

Herr talman! Jag förstår Sten Andersson i Malmö helt och hållet. Jag tycker att det är mycket bra att han har ställt upp så här långt och säger vad han tycker. Jag får acceptera att det inte går längre än så.

Anf. 109 STEN ANDERSSON i Malmö (m) replik:

Herr talman! Jag skall be att få tacka för det erkännandet.

Anf. 110 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Jag har inget färdigt förslag till lösning av den finansiella krisen. Jag har ett betydligt blygsammare men ändå viktigt förslag.

Världen över pågår forskning och försök med att hitta alternativa persontransportsystem. Man arbetar också med attitydförändringar och försöker få folk att ställa bilen hemma, för alternativa transportsätt. Ett av dessa är cykeln, för vilken många speciella banor och filer i trafiken byggs.

Inom Sverige pågår många utvecklingsprojekt för att hitta nya och miljövänliga lösningar till persontransport i urban miljö. Detta sker speciellt inom den eldrivna fordonstekniken. I många fall stöter man där på problem i den svenska lagstiftningen. Som exempel på detta kan jag nämna att en cykel med hjälpmotor måste vara utrustad med två separata bromssystem, vara typbesiktigad och trafikförsäkrad. Dessa krav, som är svåra att förena med något som i grunden är en cykel, och byråkratin runt besiktning och försäkring, gör att vi i dag inte ser några sådana fordon i vår stadsmiljö, och det tycker jag är synd.

Alla projekt och allt nytänkande som kan leda till att ett minskat antal människor tar bilen, särskilt i tätorterna, måste på fullt allvar övervägas. Att låta cyklar som är utrustade med elektrisk hjälpmotor med en viss begränsad

effekt och som har en begränsad maxhastighet få fortsätta att vara cyklar måste vara ett bidrag till den utvecklingen.

Utskottsmajoriteten anser att det med den fortsatta europeiska integreringen ställs ökade krav på att nationella fordonsregler harmoniseras. Bl.a. övervägs regler om mopeder. Det ärende vi diskuterar nu gäller dock cyklar med en liten, liten pytte-elmotor. Jag tror inte att hela EG-samverkan skulle klappa ihop om riksdagen biföll den här motionen.

Vi borde i stället ligga i spetsen för miljövänliga lösningar inom EG. Vi skall ta initiativ i stället för att sitta med armarna i kors och bara vänta. Det gäller särskilt på miljöområdet, där vi i många avseenden ligger väl framme. Hämmar man möjligheterna för denna teknik att utvecklas, hämmar man också utveckling i syfte att få en bättre miljö. Jag har litet svårt att förstå varför man behöver vara så fyrkantig.

Tänk er själva en hopfällbar cykel som är lätt att ta med och med ett laddningsaggregat. Man laddar batterierna hemma, åker i väg och laddar där man kommer åt, på jobbet eller när man kommer hem igen, genom att sticka en kontakt i väggen. Rätt så praktiskt, men antagligen för bra för att falla på läppen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 27 §.)

27 § 1992 års redogörelse för de statliga företagen

Föredrogs

näringsutskottets betänkande

1992/93:NU8 1992 års redogörelse för de statliga företagen (skr. 1992/93:20).

Anf. 111 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 8 behandlas redogörelsen för de statliga företagen. Från socialdemokratiskt håll har vi fogat ett särskilt yttrande till betänkandet. Jag kommer inte att yrka på någon votering i denna fråga.

Den borgerliga regeringen har från början intagit en dogmatisk syn på nödvändigheten av att sälja ut statliga företag. Enligt förutvarande planer skulle aktier i statliga företag säljas ut för omkring 10 miljarder kronor per år under en överskådlig tid framöver. Vi socialdemokrater har bestämt avvisat de planerna, och vi gör så även i dag.

Staten bör enligt vår mening även fortsättningsvis kunna äga och driva företag inom skilda verksamhetsområden när detta är nödvändigt utifrån samhällsbehov. I dag finns det stora behov av detta.

Det sagda innebär inte att vi avvisar berättigade förändringar i det statliga ägandet.

Enligt den överenskommelse som träffades i september 1992 mellan företrädare för Socialdemokraterna och regeringspartierna införs i princip ett moratorium för försäljning av statliga företag.

Prot. 1992/93:36
2 december 1992

1992 års redogörelse för de statliga företagen

Det är just på grund av att överenskommelsen om moratoriet redovisas i redogörelsen för statliga företag som vi har fogat ett särskilt yttrande till betänkandet. Det är också anledningen till att vi vill nämna det här i debatten, så att det kommer med. Vi vill också att de borgerliga representanterna i utskottet redovisar sin syn på denna fråga.

Vi har från början efterlyst att förvaltningsbolaget Fortia skall vara kvar. Det är nu tyvärr avvecklat. Vi ser i dag en utveckling, som i och för sig har många inriktningar och som den borgerliga regeringen med näringsminister Per Westerberg i spetsen egentligen inte har tänkt sig. Vi har i det här landet en stor, omfattande industrikris, och det är nu inte lämpligt att sälja företag. Det har vi påpekat från början.

Samtidigt försöker i varje fall en del av regeringens företrädare bortse från det moratorium som finns. Det förekommer inom de statliga företagen vissa mindre affärer, som man egentligen borde diskutera om de inte skulle tas upp till överläggningar. Senast i går hade jag här i kammaren en diskussion med näringsminister Per Westerberg om Cityvarvet i Göteborg. Vi är medvetna om att det förekommer andra diskussioner om delar av Celcius företagsgrupp. Dessa eller andelar i andra väsentliga företag kanske skall säljas ut.

Det är egentligen i den här frågan som jag tycker att det skulle vara intressant att få höra vilken uppfattning de borgerliga representanterna i utskottet har. Hur skall vi förfara med den här typen av verksamheter, som kanske inte utgör hela företag men väsentliga delar, såsom Cityvarvet och delar i både Celcius och andra statliga företag?

Vi tycker att vi skall ha en diskussion om de här affärerna. Det handlar om hundratals jobb, och det handlar om företag som kanske försvinner ur Sverige under en industrikris och som kanske, om vi inte håller kvar dem i dag, aldrig kommer igen. Det vi skulle behöva i dag är en framåtsyftande industripolitik från den borgerliga regeringen, en politik som ser till att vi klarar företagen för framtiden.

Anf. 112 OLLE LINDSTRÖM (m):

Herr talman! Näringsutskottets betänkande NU8 innefattar en redogörelse för de statliga företagens verksamhet. Redogörelsen beskriver företagens verksamhet och resultaträkning, i huvudsak byggd på årsredovisningar för resp. företag. Givetvis har också direkt information lämnats till Näringsdepartementet.

Utskottet har granskat regeringens skrivelse och föreslår att den läggs till handlingarna utan ytterligare åtgärd. I ett särskilt yttrande pekar Socialdemokraterna på den överenskommelse med företrädare för regeringen som bl.a. berörde utförsäljningen av statliga företag.

Socialdemokraterna skriver: "Vi utgår från att detta moratorium ligger fast och att fortsatta överväganden om det statliga ägarskapets utövande föregås av överläggningar mellan regeringen och Socialdemokraterna."

Ett stycke längre ner i yttrandet står: "Moratoriet innebär att det statliga ägandet av företagen kvarstår."

Först säger man att fortsatta överväganden skall föregås av överläggningar, och sedan säger man att det statliga ägandet skall kvarstå. Tydligt

menar man att man skall gå in i överläggningar med en låst position. På annat sätt kan jag inte uppfatta det här.

Utskottsmajoriteten är fortfarande av den uppfattningen att de statliga företagen skall försälgas. Moratoriet är en mer eller mindre påtvingad konsekvens av en krisuppgörelse, som dock är en i tid begränsad parentes. Ingångna och påbörjade avtal skall fullföljas. Förberedelser för privatiseringen fortsätter. Samråd skall dock ske. Samrådet innebär inte definitivt stopp för försäljning av statliga företag.

Jag kan i och för sig förstå Socialdemokraternas ståndpunkt i den här frågan, eftersom Socialdemokraterna alltid sett statligt ägande som höjden av trygghet. Det är inte så längre. Överallt i vår omvärld pågår privatisering av statliga företag, oavsett vilken färg regimen har. Det är snart bara Socialdemokraterna i Sverige som tar varje tillfälle i akt till att bibehålla statligt ägda företag.

Det är viktigt att statens roll renodlas. Staten skall sätta upp och övervaka spelreglerna på marknaden men inte själv agera på densamma. Det är vår uppfattning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 113 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Det är ju inte alls så att det är vi Socialdemokrater som har förstatligat ett stort antal företag under våra regeringsperioder, åtminstone inte så långt tillbaka som jag kan överblicka, dvs. under 1960-, 1970- och 1980-talen. Om vi synar de åren kan vi tvärtom se att det är de borgerliga regeringarna som har förstatligat företag. Det är de väl i färd med att göra i dag också; titta t.ex. på vad som händer inom bankerna.

På det området har vi ingen dogmatisk syn. Det har däremot näringsministern. Trots att vi nu har det här moratoriet har näringsministern, åtminstone enligt massmedia den här veckan, sagt att arbetet med utförsäljningen av ett antal företag pågår för fullt och att det skall göras inom några månader. Detta utan att det har skett något samråd med Socialdemokraterna så som det är uppgett i överenskommelsen. Det kan väl inte vara vettigt? Det skulle vara intressant att höra vad utskottsmajoritetens företrädare har att säga i den här frågan.

Anf. 114 OLLE LINDSTRÖM (m):

Herr talman! Bo Finnkvist försöker göra gällande att det skulle vara borgerliga partier som vill ha ett statligt ägande. Alla känner till den ideologiska skillnaden, så det behöver vi kanske inte tala så mycket om. När det gäller det som har varit aktuellt den här veckan känner jag inte till alla de företag där man har förberett en privatisering. Däremot vet jag att förberedelserna skulle fortsätta. Det innebär givetvis att samråd kommer att ske. Jag kan inte tänka mig att någon vill gå ifrån den överenskommelsen.

Däremot var en del förhandlingar redan påbörjade. Det står klart i det protokoll där uppgörelsen redovisas att man skulle fullfölja redan ingångna och påbörjade avtal.

Anf. 115 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Jag har aldrig påstått att de borgerliga partierna vill förstatliga företagen, men tyvärr är det så när de borgerliga får makten i Sverige, att de driver en sådan näringspolitik att man måste förstatliga företag. Däremot har vi socialdemokrater lyckats driva en sådan näringspolitik att företagen kan leva ett helt annat liv.

Anf. 116 OLLE LINDSTRÖM (m):

Herr talman! Det är ju, Bo Finnkvist, på grund av den politik som fördes under 1980-talet som det har blivit som det är. Det är därför som det kanske kan bli så att staten måste gå in i fler företag. Jag hoppas att vi slipper det.

Anf. 117 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Det är väldigt svårt att påstå att de bekymmer som finns i svenska företag i dag enbart kan härledas till 1980-talet. Det finns ju även utländska företag.

Nu har de borgerliga haft makten här i landet över ett år. Det skall bli intressant att höra hur länge man kan göra så här. Det blir mindre och mindre trovärdigt för varje gång man uttalar sig på det här sättet. Svenska företag mådde faktiskt ganska bra när Socialdemokraterna satt i regeringsställning.

Anf. 118 OLLE LINDSTRÖM (m):

Herr talman! Under hela 1980-talet har skatter och avgifter – energiskatter, arbetsgivaravgifter och alla andra skatter – lagts på företagandet och näringslivet i Sverige. Om inte den borgerliga regeringen redan första året hade sett till att vi fick ner bl.a. energiskatterna – vilket gjorde 3–4 miljarder – plus att man gjorde andra skattesänkningar hade det varit ännu värre i dag. Nu ser vi ändå en möjlighet och ett ljus i tunneln. Det kunde man inte under Socialdemokraternas avslutande regeringsperiod.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande socialutskottets betänkanden 1992/93:SoU5 och SoU6, trafikutskottets betänkande 1992/93:TU4 samt näringsutskottets betänkande 1992/93:NU8.

Socialutskottets betänkande SoU6

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU4

Mom. 2 (förarprovningens organisation)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 135 för reservation 1 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Mom. 3 (registeravdelningen)

Utskottets hemställan bifölls med 183 röster mot 120 för reservation 2 av Sven-Gösta Signell m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 6 (särskild trafiksäkerhetsdelegation)

Utskottets hemställan bifölls med 180 röster mot 127 för reservation 3 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Mom. 9 (hastighetsgränser)

Utskottets hemställan bifölls med 281 röster mot 24 för reservation 4 av Kenneth Attefors.

Mom. 12 (veteranbilar och hobbyfordon)

Utskottets hemställan bifölls med 284 röster mot 21 för reservation 5 av Kenneth Attefors.

Mom. 13 (cykel med hjälpmotor)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Kenneth Attefors – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (vägrenskörning och vänstersväng)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Kenneth Attefors – bifölls med acklamation.

Mom. 34 (färdmedlet GO-PED)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Kenneth Attefors – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Näringsutskottets betänkande NU8

Utskottets hemställan bifölles.

28 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 3 december

Anf. 119 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 3 december kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt (m), finansminister Anne Wibble (fp), jordbruksminister Karl Erik Olsson (c), kommunikationsminister Mats Odell (kds) och näringsminister Per Westerberg (m).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

29 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Anf. 120 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att det inte blir något arbetsplenum *fredagen den 11 december*. Kammaren sammanträder i stället för bordläggningsplenum kl. 13.00.

30 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:136 Allmän sjukförsäkringsavgift

1992/93:Sf18 av Doris Håvik m.fl. (s)

1992/93:Sf19 av Berith Eriksson m.fl. (v)

31 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 2 december

1992/93:57 av *Ingela Mårtensson* (fp) till utrikesministern om ursprungsbe-
folkningar:

Nästa år har av FN utlysts till det internationella året för världens urs-

pruningsbefolkningar. Det skapar nya förutsättningar att uppmärksamma dessa människors livsvillkor och levnadsförhållanden runt om i världen.

I alla världsdelar finns urspruningsbefolkningar som på olika sätt farit illa. Särskilt gäller detta Latinamerikas urspruningsbefolkningar, som under de 500 år som gått sedan kolonialiseringen av Amerika inleddes, utsatts för oerhört förtryck. De olika indianfolkens situation är än i dag beklämmande.

Sverige har inte ratificerat ILO:s konvention om urspruningsbefolkningar och stamfolk i självstyrande länder. Konventionen, som syftar till att förstärka urspruningsbefolkningars rättigheter, har endast ratificerats av fyra stater. Sverige uppfyller visserligen flera av de krav som konventionen innehåller, men beträffande rätten till land har bedömningen gjorts, att det inte är förenligt med svenska rättsförhållanden.

Det är mycket olyckligt att konventionen inte ratificerats av fler länder och däribland Sverige. Det är olyckligt därför att konventionen handlar om mycket mer än rätten till land. Därför bör Sverige aktivt verka för att konventionen kan få större uppslutning.

I dokumenten från FN:s konferens om miljö och utveckling, den s.k. Rio-konferensen, som även Sverige undertecknat betonas särskilt urspruningsbefolkningarnas rättigheter och regimers skyldigheter att respektera urspruningsbefolkningarnas kulturer, livsmönster, miljö etc.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga utrikesministern:

1. Vilka åtgärder avser utrikesministern vidta för att i Sverige uppmärksamma FN:s år för urspruningsbefolkningarna?
2. På vad sätt medverkar Sverige till att förbättra villkoren för urspruningsbefolkningarna i Latinamerika?
3. Kommer utrikesministern att aktivt verka för att ILO:s konvention om urspruningsbefolkningar kan få en större uppslutning?

1992/93:58 av *Lars Biörck* (m) till kulturministern om anknytningsinvandring:

De flesta uppehållstillstånd beviljas numera genom att någon form av anknytning föreligger till person som redan vistas i Sverige. 1991 uppgick antalet till 22 000, eller hälften av alla som beviljades uppehållstillstånd.

Sverige har mycket generösa regler för anknytningsinvandring – regler som saknar motsvarighet i våra grannländer och i övriga Europa.

De senaste årens mycket stora flyktinginvandring kommer med all säkerhet att framöver betyda att antalet anhörigfall dessutom kommer att bli en ännu större andel av den totala invandringen till Sverige.

Samtidigt har den europeiska gemenskapen kommit överens om gemensamma regler vad gäller vem som skall betraktas som anhörig och därmed ha rätt till uppehållstillstånd.

Enligt EG:s regler är anhörig make/maka samt barn till dessa under 18 år att betrakta som anhörig. Om flykting är under 18 år får föräldrarna rätt till anhörigstatus. Dessa regler är betydligt mer avgränsade än de svenska, men också mer naturliga om man ser till vad som bör betraktas som nära anhörig.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsrådet.

32 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 1 december

1992/93:268 av *Lars Biörck* (m) till kommunikationsministern om Arlanda och infrastruktursatsningar:

Utredning om Arlandabanan visar att ett genomförande av ursprungliga planer blir mycket dyrbart. Biljettpriset kommer att bli högre än med dagens busstrafik, kanske t.o.m. dyrare än taxiresande. Därför tycks inga kommersiella finansiärer och entreprenörer vilja ta hand om projektet.

Härigenom ligger också byggandet av en tredje landningsbana i malpåse, eftersom enligt koncessionsnämndsbeslut denna utbyggnad fordrar att Arlanda får spårbunden matartrafik. Med hänsyn till läget på byggarbetsmarknaden är det djupt olyckligt att sådana infrastrukturella investeringar inte kommer i gång.

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att systemkraven på Arlandas matartrafik utformas så att de ligger inom en ekonomisk acceptabel ram?

33 § Kammaren åtskildes kl. 14.29.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 20 § anf. 45 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 24 § anf. 76 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

BENGT TÖRNELL

/Gunborg Apelgren

Onsdagen den 2 december

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 25 november	1
Lagutskottets betänkande LU4	
Utrikesutskottets betänkande UU2	
Utrikesutskottets betänkande UU7	
Kulturutskottets betänkande KrU4	
Kulturutskottets betänkande KrU5	
Kulturutskottets betänkande KrU6	
Näringsutskottets betänkande NU4	
Näringsutskottets betänkande NU5	
Näringsutskottets betänkande NU6	
Bostadsutskottets betänkande BoU1	
Bostadsutskottets betänkande BoU2	
Bostadsutskottets betänkande BoU3	
Meddelande om samlad votering	2
4 § Allmänna helgdagar, m.m.	3
Konstitutionsutskottets betänkande KU7	
Debatt	
Catarina Rönning (s)	
Henrik S Järrel (m)	
Bengt Hurtig (v)	
Pehr Löfgreen (m)	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
5 § Riksdagsfrågor	8
Konstitutionsutskottets betänkande KU9	
Debatt	
Elvy Söderström (s)	
Harriet Colliander (nyd)	
Bengt Hurtig (v)	
Stig Bertilsson (m)	
Talmannen (om debattreglerna)	
Tredje vice talman Bertil Fiskejö (c)	
Ewa Hedkvist Petersen (s)	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
6 § Riksdagens förvaltningskontors verksamhetsberättelse	18
Konstitutionsutskottets betänkande KU10	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	

7 § Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1991/92 ..	18
Finansutskottets betänkande FiU11	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
8 § Föreskrifter för fastighetstaxering	19
Skatteutskottets betänkande SkU12	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
9 § Immunitet och privilegier inom ESK	19
Justitieutskottets betänkande JuU8	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
10 § Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag	19
Justitieutskottets betänkande JuU9	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
11 § Teleavlyssning och teleövervakning	19
Justitieutskottets betänkande JuU10	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
12 § Arrestkonventionen m.m.	19
Lagutskottets betänkande LU6	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
13 § Den svenska trafikskadelagens anpassning till EG:s regelverk m.m.	20
Lagutskottets betänkande LU7	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
14 § Grannelagsrätt och tomträtt	20
Lagutskottets betänkande LU8	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
15 § Ändring i produktansvarslagen m.m.	20
Lagutskottets betänkande LU9	
Debatt	
Inger Hestvik (s)	
John Andersson (v)	
Margareta Gard (m)	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
16 § Märkning av textilier	24
Lagutskottets betänkande LU12	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
17 § Märkning av hushållsapparater	24
Lagutskottets betänkande LU13	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
18 § Ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag.	24
Lagutskottets betänkande LU24	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
19 § Tillämpning i fråga om "Förbundsrepubliken Jugoslavien" (Ser- bien-Montenegro) av lagen om vissa internationella sanktioner m.m.	25
Utrikesutskottets betänkande UU4	
Debatt	
Bengt Hurtig (v)	
Margareta Viklund (kds)	

Sten Söderberg (-)	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
20 § Godkännande av avtal rörande handeln mellan EFTA-staterna och Israel m.m.	27
Utrikesutskottets betänkande UU5	
Debatt	
Kent Carlsson (s)	
Göran Lennmarker (m)	
Håkan Holmberg (fp)	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
21 § Godkännande av frihandelsavtal med Färöarna, m.m.	33
Utrikesutskottets betänkande UU6	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
22 § Svensk ekonomisk zon	33
Utrikesutskottets betänkande UU10	
<i>Beslut fattades efter 23 §</i>	
23 § Omedelbara hjälpinsatser i det forna Jugoslavien	33
Utrikesutskottets betänkande UU11	
Debatt	
Sten Söderberg (-)	
Beslut	34
Konstitutionsutskottets betänkande KU7	
Konstitutionsutskottets betänkande KU9	
Konstitutionsutskottets betänkande KU10	
Finansutskottets betänkande FiU11	
Skatteutskottets betänkande SkU12	
Justitieutskottets betänkande JuU8	
Justitieutskottets betänkande JuU9	
Justitieutskottets betänkande JuU10	
Lagutskottets betänkande LU6	
Lagutskottets betänkande LU7	
Lagutskottets betänkande LU8	
Lagutskottets betänkande LU9	
Lagutskottets betänkande LU12	
Lagutskottets betänkande LU13	
Lagutskottets betänkande LU24	
Utrikesutskottets betänkande UU4	
Utrikesutskottets betänkande UU5	
Utrikesutskottets betänkande UU6	
Utrikesutskottets betänkande UU10	
Utrikesutskottets betänkande UU11	
Beslut om samlad votering	37
24 § De bostadslösa situation	37
Socialutskottets betänkande SoU5	
Debatt	
Anita Persson (s)	
Maud Ekendahl (m)	
Ulla Tillander (c)	

	Bo G Jenevall (nyd)	
	Eva Zetterberg (v)	
	Ulla Orring (fp)	
	Olle Schmidt (fp)	
	Bo Holmberg (s)	
	Jerzy Einhorn (kds)	
	<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
25 §	Följdlagstiftning med anledning av den nya läkemedelslagstiftningen m.m.	62
	Socialutskottets betänkande SoU6	
	<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
26 §	Vissa trafiksäkerhetsfrågor	63
	Trafikutskottets betänkande TU4	
	Debatt	
	Sten-Ove Sundström (s)	
	Kenneth Attefors (nyd)	
	Lars Svensk (kds)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	
	Max Montalvo (nyd)	
	Dan Eriksson i Stockholm (nyd)	
	<i>Beslut fattades efter 27 §</i>	
27 §	1992 års redogörelse för de statliga företagen	73
	Näringsutskottets betänkande NU8	
	Debatt	
	Bo Finnkvist (s)	
	Olle Lindström (m)	
Beslut		77
	Socialutskottets betänkande SoU5	
	Socialutskottets betänkande SoU6	
	Trafikutskottets betänkande TU4	
	Näringsutskottets betänkande NU8	
28 §	Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 3 december	78
	Andre vice talmannen	
29 §	Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	78
	Andre vice talmannen	
30 §	Bordläggning	78
31 §	Anmälan om interpellationer	
	1992/93:57 av Ingela Mårtensson (fp) om ursprungsbefolkningar	78
	1992/93:58 av Lars Biörck (m) om anknytningsinvandring. . .	79
32 §	Anmälan om fråga	
	1992/93:268 av Lars Biörck (m) om Arlanda och infrastruktur-satsningar	80